

...vse dan robot, delati
in praznikov.
...daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO-YEAR XXVII. Cena lista: \$6.00. Entered as second-class matter January 16, 1923, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sreda, 4. aprila (April 4), 1934. In Two Parts—Part I STEV.—NUMBER 67
Acceptances for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Trideset let napredka

Ta teden je preteklo trideset let, odkar se je v starem poslopju 18. ulice in Racine ave. (takrat Centre ave.) v Chicagu, ustanovila Narodna dvorana, zbralo dvanaest mož. To je bila konvencija SNPJ, in teh dvanaest mož je kumovalo ob rojstvu jednote.

Vsakih pet let kasneje se spominjamo rojstva SNPJ. Petletnica je bila skromna; desetletnica je bila živahnjša in petletnica imponantna; ob dvajsetletnici je bilo veliko navdušenosti, petindvajsetletnica, naša zadnja slavnost, je bila največji jubilej te vrste, kar jih je kdaj slavila katera druga podporna organizacija v ameriški republiki.

Naša podporna organizacija v ameriški republiki, ki se je SNPJ porodila, so jo naši katoliški in liberalno-živični krogi krstili za "mrtvorojeno dete," ampak to "mrtvorojeno dete" jih je grdo prevarilo... Kljub notranjim in zunanjim gospodarskim krizam, ki so v kratkih razdobjih vedno pešale, je SNPJ naglo rasla. Od leta 1910 je bil njen napredni korak in še predno je dosegla dvajseto leto svojega obstoja, je naša jednota prerasla vse ostale slovenske podporne organizacije v številu društev in članov kakor v premoženju. Bila je vseh ozirih prva!

Tudi danes, čez deset let po naši dvajsetletnici, je SNPJ še vedno v vseh ozirih prva, toda strašna ekonomska kriza, ki je razmetala nad Ameriko leta 1929—v letu naše petindvajsetletnice—je zadržala naš napredek v članstvu; kriza, ki je paralizirala gospodarsko življenje v Združenih državah in upropastila vrsto zavarovalnih društev, tretjino vseh bank in brez števila drugih podjetij, je poleg drugih podpornih organizacij grdo prestila tudi našo jednoto.

Prepričani pa smo, da najhujše je že za nami in da je neprekinjen dvajsetletni napredek SNPJ, ki je zastal pred tremi leti, na pohodu. SNPJ bo spet ubrala svojo staro pot napredka, slepa bo udarce zadnjih petih let velike depresije in ostala na prvem, vodilnem mestu med podpornimi organizacijami našega naseljenstva v Ameriki.

Zavedamo se enega dejstva. Naseljevanje v Združene države prenehalo! Dali je prenehalo začasno ali za stalno, ne moremo povedati, toda dejstvo je, da v poslednjih petih letih je bilo malo priseljencev iz stare domovine, da jih ni vredno omeniti. Naše podporne organizacije, ki so prej črpale novo članstvo iz starih priseljencev, so se morale obrniti na novo polje. To je mlada generacija!

Tega dejstva se je SNPJ prva zavedala. Že leta 1925 je začela razširati našo mladino v angleško govajočih društvih in danes imamo našo mladino okrog petinšestdeset takih društev. V teh društvih se zbira naša mlada generacija, naši sinovi in hčere, otroci priseljencev, ki bodo dediči in bodoči voditelji naše velike organizacije.

Največ slovenske mladine v Ameriki je zbrano pod praporom SNPJ, v mladinskem oddelku in angleško govajočih društvih. Dokler je v naših vrstah toliko mladih fantov in deklet in dokler bodo ti fantje in dekleta prežeta z idejo svobodne misli in željo zavesti, ki sta idejna podlaga naši jednoti, toliko časa SNPJ napreduje v vseh ozirih.

V tridesetih letih

Fred A. Vider, gl. tajnik SNPJ

Trideset let našega dela, bratje in sestre, je za nami in če gledamo nanj, lahko s ponosom rečemo, da smo v ti kratki dobi mnogo storili v krogu organizacije.

Če tudi niso naše jednote vodili kakšni posebno izvežbani finančniki ali ekonomski eksperti, vendar danes stoji na boljši gospodarski podlagi kakor marsikatera institucija z ženji na čelu. Je boljša naobrazba za človeka potrebna, je razumljivo, vendar naša naobrazba brez značilnosti in poštenosti na odgovornem mestu, ne pomeni veliko. To nam potrjujejo dnevni dogodki! Naše milijonske institucije, proti katerim je bila naša organizacija, toda jednota še stoji trdna in bo stala, dokler ne bomo tako previdno gospodarili kot smo preteklih trideset let in ne bomo med nami vladalo vsestransko razumevanje ter razsodnost.

Delo, ki smo ga izvršili v teku tridesetih let, je sijajno in po argumentih onih, ki zagovarjajo javno in kooperativno lastništvo, katero bo človeštvu resnično prineslo raj, ko se enkrat osvobodimo privatnega izkoriščanja. Če se pomisli, da je mala skupina članov—v primeri z narodom, med katerim živimo—organiziranih v bratski podporni organizaciji in z nizkimi prispevki do leta 1933 izplačala v raznih podporah svojim članom in članicam umrlih nad štirinajst milijonov dolarjev, okrog šest milijonov pa znaša naše premoženje, kar pomeni, da smo v teku imenitne dobe zbrali ogromno vsoto DVAJSETIH MILIJONOV, je razumljivo, kaj bi dosegel narod, če bi bil organiziran v skupni interes. Izvršili smo veliko kulturnega in humanitarnega dela v tem času in marsikateri siroti je članstvo te organizacije prineslo gorje, katere konec bi mogoče v nasprotnem slučaju bil bil. Zato je naša dolžnost, da to delo nadaljujemo, da, kakor v preteklosti, tako tudi v bodoče čuvamo naše sadove in prihranke, katerih je osnovana ta ustanova. Osebnih interesov, reakcij, sebičnosti nič manj ne stremi po oblasti nad to jednoto kakor je ob njenem rojstvu za pokop, v sled tega, bratje in sestre, stojte na straži in naše geslo naj bo: TEMELJ, KATERO SO JEDNOTE POSTAVILE USTANOVITELJI, MORA OSTATI NEIZPREMENJEN. TA TEMELJ IN NJENE PRINCIPALNE TUDI PRIPRAVLJENI BRANITI DO SKRAJNOSTI!

Čeprav dajemo točno poročila o stanju in poslovanju jednote, da bi članstvo oprostilo, če tu navedem nekaj važnejših števk ob tej jubilejni praznovanju, ki bodo brez dvoma vsaj nekatere zanimale.

Tako smo v teku obstoja jednote do 31. decembra 1933 sprejeli v oddelke odraslih 86,854 članov, v mladinski pa 36,860, skupaj 123,714. Vmrlo je pa v istem času v oddelku odraslih 5,614 članov in članic, skupaj 6,250.

V RAZNIH PODPORAH SMO IZPLAČALI KOT SLEDI:

V bolniških	\$ 8,842,984.56
V smrtninskih	3,953,638.94
V odškodninskih in operacijah	1,147,728.18
V izrednih podporah	181,298.67
Skupaj	\$14,125,650.35

(Dolje na 2. strani.)

Tridesetletni račun in rekord SNPJ

Naša jednota je sprejela največ članov in izplačala največ podpor!

Od datuma svoje ustanovitve, 9. aprila 1904, do 31. decembra 1933 je Slovenska narodna podporna jednota sprejela 86,854 članov v oddelke odraslih in 36,860 članov v mladinski oddelki, skupaj 123,714 ČLANOV!

V istem času je Slovenska narodna podporna jednota izplačala podpor:

bolniških	\$ 8,842,984.56
smrtninskih	3,953,638.94
odškodninskih in operacijskih	1,147,728.18
izrednih	181,298.67

Skupaj \$14,125,650.35

ČEZ ŠTIRINAJST MILIJONOV DOLARJEV!

Program čikaške federacije SNPJ v radijskem omrežju!

Federacija društev SNPJ v Chicagu bo začela proslavo 30-letnice SNPJ prihodnjo nedeljo, 8. aprila, z radio programom, ki bo razširjen po NBC omrežju postaj (national hookup) po deželi. Čikaška postaja, ki bo oddajala program, bo WMAQ.

Na radio programu bodo slovenski in angleški govori, petje, godba etc. Nastopil bo tudi baritonist Tone Šubelj, dalje pevski zbor Sava.

Radio program bo trajal pol ure od 9:30 do 10 predpoldne, centralni čas.

Katka Zupančič:

OB TRIDESETLETNICI

ŠE je med nami par naših mož-pionirjev, ki—hrepeneč po čim večji notranji svobodi—so premostrili nakane oblastnih pastirjev. Niso hoteli za njimi pod prapore, niso se dali ujeti v tabore—skrbno postavljene v senci cerkva, kjer gospoduje talar!

Tabori: društva podporna—Bratska jednota—

Kadar nesreča, bolezen udari po tebi in te tujina—bednega—več ne pozna, ampak ti hlad svoj pokaže do dna: takrat vez bratstva pritegne te k sebi; takrat jednota nad tabo bedi—vpije tako so razmere, tišale skrbi...

Toda v senci cerkva—to je: za ceno svobode duha?!

Tega nikdar! Bolj nego bolezen, neveda človeštvu je v kvar! Ali je čudno, če para človeška že sto in stoletja peto železno udano pokorno nad sabo trpi—ko pa ji pamet od vsega početka v sponah različnih ver in cerkva rjavi?

Vera ne sme biti ovira napredku! Prosta volja je dana človeku, da misli in išče resnico, in da veruje v to, kar um mu verjeti velewa! Vera nam bodi zasebna zadeva! Kjer je poštenje—odveč je zapoved; kjer ni poštenja: zapoved hinavstvo rodi!

To je naziranje naše, naša izpoved! Kdor je podobnih nazorov, potegnili bo z nami. Ustanovimo jednoto podporno si sami: Vera v poštenost ji bodi osnova—misel svobodna življenje ji daj—bratska zavezanost varuje jo naj!

Male skupine velika ideja je kmalu prodrla v naše naselbine. Širom dežele šel je njen glas. Našla odziv je povsod: koder razlega se naša beseda, koder prebiva naš delavski rod, koder ni gnezdiča topa neveda. Struja nasprotna pa glasno je pela—pela "nagrobnično" komaj rojeni jednoti!

Trideset let je poteklo odleži: trideset let neprestanega boja in dela! In glej: Mala skupina razvila se je v armado—ne morda v čredo ponižnih, umsko podložnih ovčic—ampak v čredo ponosnih, svobodno mislečih, po izobrazbi, napredku stremočih, delavsko orientiranih članov, članic.

Zakaj, ne samo gmotnim tudi kulturnim potrebam ustreza—mora ustrezati naša jednota! Preko sedanjosti mora utirati pota k cilju svetlejšje in lepše bodočnosti!

"Mrtvorojeno dete"

Ob rojstvu Slovenske narodne podpore jednote pred tridesetimi leti je neki slovenski list v Združenih državah zapisal, da se je rodilo mrtvorojeno dete, katerega je treba samo pokopati in dogodek bo pozabljen...

Ta "kompliment," s katerim je dotični list pozdravil novo organizacijo, ne bo nikdar pozabljen, dokler bo živela slovenska govorica v Ameriki. Kličemo ga v spomin ob vsaki večji obletnici SNPJ—in teh je bilo do zdaj šest—in po vsaj pravici kot pričo gorostasne stupidnosti, kakršna more izvirati le iz predsodkov in nepopolne mrznje.

Ta stupidnost še danes živi med nami kakor živi v vsakem ljudstvu. Vsako ljudstvo ima v svoji sredi reakcionarje, katerim je menda prirojeno, da sovražijo vsak napredek in razvoj; v svoji silni omejenosti mislijo, da svet stoji na mestu, na tistem mestu, na katerem stoje oni, in vsak korak naprej od njihovega stojišča, vsaka nova ideja, vsaka nova misel, drugačna od njihove, jim je pregreha.

Takih "mrtvorojenih detet" se je rodilo že mnogo, a zgodilo se je—zgodovina nam je priča—da so "mrtvorojenci" potem pokopali največje velike, največje mogotce svojega časa in prevzeli njihovo zapuščino. In nešteto krat je že bilo poudarjano, da se zgodovina rada ponovi...

"Mrtvorojeno dete," ki se je rodilo leta 1904 v Chicagu in katero je letos staro trideset let, je že videlo konec več slovenskih podpornih organizacij v Združenih državah, ki so bile nekoč zelo žive. Pred malo več ko desetimi leti se je s tem "mrtvorojencem" spojilo troje manjših organizacij; prišlo so prostovoljno. Od tega časa in še prej je bilo več drugih poskusov združitve z "mrtvorojencem" in prej ali slej se bodo ti poskusi realizirali. Kajti, kar je idejno in načelno skupnega, spada skupaj in nobeni osebnosti ter privatni interesi ne morejo vedno preprečiti tega!

Baš v tem momentu vidimo, da se neka starejša organizacija, v kateri je najstarejša slovensko podporna društvo v Ameriki, pripravlja na svoj konec. Gospodarske razmere so take, da dotična organizacija sama ne more več živeti. To čaka še marsikatero drugo. Stopamo v dobo koncentracije, ko se mora pridružiti ali umakniti vse, kar je zaostalo v razvoju. Le one virilne organizacije, ki se neprestano prilagodevajo razvoju in novim razmeram, imajo bodočnost.

Reakcionarni element—reakcionaren po idejah in gospodarstvu—ki je Slovensko narodno podporna jednota takoj ob njenem rojstvu obsodil na smrt in ji kasneje ne samo enkrat prerokoval pogin, se je ohranil pri življenju—s čim? S tem, da je precepil življenjske sokove SNPJ nase!

Naše najboljše demokratične navedbe in zavarovalni sistemi so skozi poslednjih dvajset let služili za vzor in v posnemanje drugim organizacijam. Poglejte pravila drugih organizacij v teku zadnjih dvajsetih let in naši boste točke iz pravil SNPJ!

Toda posnemanja v celoti ni bilo nikjer, ker ga ni moglo biti—zato pa tudi ni bilo nikjer onega razmaha in vsestranskega napredka, ki je lasten le "mrtvorojencu" SNPJ.

Po vsaj pravici so pionirji SNPJ, kolikor je še živih, lahko ponosni na svojo "mrtvorojenca." Tudi oni, ki smo šli za njimi, smo ponosni na pionirje.

Slava jim!

Naša preteklost in bodočnost

VINCENT CAINKAR, predsednik SNPJ

Pravkar je minilo trideset let, odkar je bila ustanovljena Slovenska narodna podporna jednota, ki je danes—in že precej časa sem—največja slovenska ter najbolj plodova jugoslovanska bratska podporna organizacija v Ameriki. In ko obhajamo naš tridesetletni jubilej, je prav na mestu, da se ozremo malo nazaj in premostrimo našo zgodovino in da istočasno pogledamo naprej in skušamo ugotoviti, kaj ima za našo organizacijo v zalogi bodočnost.

Važno je, da pregledamo, kaj smo delali in kako smo bili aktivni za našo skupno stvar zadnjih trideset let, kako so naši uspehi in kaj smo z našimi napori dosegli v tem času, ki je skoraj enak dobi ene generacije. In prav tako važno je, da ob enem gledamo v bodočnost in skušamo dognati, kaj smemo pričakovati. In pri tem se nam nehote vsiljuje vprašanje, dali nam bodo mladi verno sledili, dali bodo imeli isto trdno vero v organizacijo kot smo mi imeli, bodo li uspehi naše mlade generacije tako sijajni kot so bili naši itd. O vseh takih rečeh je potrebno razmišljati.

Pred tridesetimi leti smo torej začeli takorekoč—iz nič. Ni bilo ne skušenj ne denarja, pa tudi članov ne bogve kaj in nikakor ne toliko, da bi v njih videli kako jamstvo za bodočnost. Razmere drugače tudi niso bile prav nič ugodne za svobodnomiselno organizacijo med nami, pa tudi če bi bil denar in sposobnosti na razpolago. Kajti naši ljudje so se komaj eno dobro desetletje predtem začeli v večjem številu naseljevati v to deželo, poleg tega pa sta takrat že obstajali dve slovenski podporni organizaciji, ki sta bili popolnoma pod vplivom in kontrolo duhovnikov in kateri sta bili istočasno veliko bolj privlačni za naše priseljence, ki so bili skoro sami kmečki, sila neveseli in v strogo klerikalnem duhu vzgojeni ljudje. O naprednosti, svobodnomiselnosti in potrebi take organizacije kot so ustanoviteljji hoteli, da bo SNPJ, so zelo malo ali nič vedeli in naravno je, da so se najraje držali okoli farovžev ter ležli v verske trdnjave, kar so več ali manj bile tudi prve slovenske podpore organizacije. Poleg tega so bili naši naseljenci raztreseni skoraj po vseh krajih Zedinjenih držav in jih je bilo težko doseči.

Pa tudi pozneje, ko je jednota prestala porodno bolečino, ni šlo nič kaj gladko in ne lahko naprej. S časom se je nekoliko opomogla, toda ovir in potežkoč je bilo vsepolno kakor od začetka tako še dolga, dolga leta naprej, včasih doždevno nepremagljivih potežkoč. Toda šli smo naprej vseeno. Jednota je rasla kljub vsem številnim oviram in težavam, z vsakim dnem je imela več članov in več gospodarske trdnosti in tako je šlo leto za letom ter je kmalu začela dohajati druge, starejše slovenske podpore organizacije, nazadnje pa jih celo nadkrilila. In tako je to "mrtvorojeno dete"—kakor so nasprotniki jednote v začetku nazivali—vse preraslo in premagalo in postalo je velik orjak.

SNPJ pa ni velika samo po številkah. One ne nadkriljuje drugih organizacij samo po množini članstva in velikosti premoženja.

(Dolje na 4. strani)

DRUŠTVENE VESTI

Važno za člane društva št. 118

Pittsburgh, Pa.—Članom društva št. 118 naznanjam, da bo moral vsak plačati 60 centov v aprilu ali maju. Od tistega, ki ne bo hotel plačati te vsote, ne bom sprejel rednega asessmenta. Določeni, ki bodo vsoto plačali pri drugih društvih, naj imajo karto s seboj kot izkaznico. Članice so izzete; ako hočejo, lahko plačajo prostovoljno. Člane tudi opozarjam, da bolj točno plačujejo asessment. Ako kdo ne plača, bo trpel posledice v slučaju bolezni. Čitajte pravila in se po njih ravajte.

Dolžnost vsakega člana je, da ob vsaki priliki reče kako dobro besedo v prid vsaj organizaciji, da je aktiven v društvu in v agitaciji. Izgovor, da bodo že drugi naredili, ne sme imeti mesta pri nas. Vsaj naj opravlja svoje dolžnosti, da bo društvo doseglo stopnjo, na kateri je bilo pred tremi leti. SNPJ je izplačala nad sto tisoč dolarjev izredne podpore in je ena najboljših bratških organizacij. Agitacija za jedrno ni težka, samo dobro voljo je treba imeti, pa gre. Vsak član je dobil od jednote vse, kar mu je šlo v smislu pravil. Ta dejstva je treba naglasiti povsod, kar več zaleže kot prazno hvalisanje. Jednota je imela nad 7000 pasivnih članov in jim je pomagala kolikor je mogla.

Iti moramo na agitacijo, da dohimo najmanj 30 novih članov v odrasli doletki in 63 v mladinski. Ako bomo to storiili, bomo najlepše proslavili tridesetletnico obstoja SNPJ. Na delo torej, bratje in sestre, kajti stvar je izvedljiva.

John Ban, tajnik.

Veselica društva št. 280

Delmont, Pa.—Članstvu društva št. 280 sporočam, da bosta seji v aprilu in maju zelo važni in je potrebno, da pridejo vsi člani, ne samo nekateri. Posebno apeliram na mlade člane in članice, da se seji bolj redno udeležujejo. Komaj četrtnina članov prihaja na društvene seje, čeprav so važne stvari na dnevnem redu. Delujmo skupno, ker je tudi blagajna skupna, da ne bomo vedno eni in isti na sejah in delali ter žrtvovali.

Na redni seji v marcu je društvo sklenilo prirediti veselico 30. maja v Delishovi dvorani. Ta dvorana se nahaja kakih petdeset korakov od železniške postaje Delmont pri cesti št. 66. Tam je veliko prostora za avte in tudi gasoliniska postaja. Sosedna društva prosimo, da ne prirejajo svojih zabav na ta dan in naj se člani in članice ter rojaki udeležijo naše veselice. Igral bo dobro znani orkester Defreences od 3. popoldne do 11. zvečer. Na svidenje na veselici!

Joseph Paulich, tajnik.

Zahvala

Buffalo, N. Y.—Društvo št. 405 je imelo dne 24. marca večerinko in se zahvaljuje članom, ki so se potrudili, da je bila uspešna. Hvala Franku Summanu, ki je zabaval posetnike z godbo; br. Knežević, ki je poklonil pecivo in hr. P. Radošević, ki je tudi daroval pecivo z napisom SNPJ. Tudi Bara Miljević, J. Mandić, Mary Matjaš, Ana Beljan, M. Zagorec, A. Bokan, Joe F. Kren in člani društva 567 HBZ, ki so nas posetili, so pomagali na razne načine, da je bila zabava popolna, in društvo jim izreka zahvalo. Član.

Veselica društva št. 69

Eveleth, Minn.—Na januarjski seji društva št. 69 je bilo sklenjeno, da priredimo veselico v kratkem času, ker pa razmere niso ugodne, je veselilni odbor odločil, da se veselica vrši 7. aprila ob 8. zvečer v mestnem avditoriju. Dolžnost članov društva je, da se te veselice udeležijo v velikem številu. Zabave bo dovolj za stare in mlade, ki se bodo lahko naplesali ob zvokih dobre godbe. Vabimo tudi člane drugih društev in članice in drugih nasebin železnega okrožja, da nas posetite in se veselijo z nami. Na svidenje na veselici vsi od Dutha do Elyja in Aurore do Hibbinga.

Jacob Setnikar, predsednik.

Iz urada društva št. 421

Windber, Pa.—Na zadnji redni seji društva št. 421 je bilo sklenjeno, da se na redno sejo 15. aprila uradno pozove vse člane, članice in uradnike, da se ne bodo mogli imenovati, da bomo vedeli, kdaj se seja vrši. Sejo bomo imeli v navadnih prostorih in na dnevi red bodo prišle nedokonzane stvari. Tiste, ki se ne udeležijo, bo društvo kaznovalo po pravilih.

Frank Sadar, podtajnik.

Vabilo na proslavo 30-letnice

Yale, Kans.—Društvo št. 9 SNPJ bo skupno s kansaško federacijo proslavilo 30-letnico svojega in jednotnega obstanka dne 28. aprila v naselbini Yale. Vabimo torej člane SNPJ kakor tudi člane drugih organizacij, da se te pomembne slavnosti udeležijo v velikem številu. Pokažimo, da v Kansasu nismo še zapleti, da se živimo in delamo za našo slavno organizacijo SNPJ. Na proslavi bo med drugimi govorniki tudi nastopil Fred A. Vider, tajnik SNPJ.

Društvo št. 9 je bilo ustanovljeno 6. aprila 1904 v stanovanju br. Franka Setine. Prvi odbor so tvorili sledeči: Frank Setina, predsednik; Ivan Pričan, podpredsednik; Frank Leroy, tajnik; Frank Molek, pom. tajnik; Andrej Bawdas, blagajnik; Gasper Setina, zastopnik; Thomas Mravija, Anton Podobnik in John Straj, člani bolniškega oddelka.

Od omenjenih odbornikov bivata tukaj še dva—Frank Setina in John Straj—in sta še vedno zvesta člana SNPJ.

Bratje in sestre, ako imate še kak

življenja v vaših arhiv, se boste prav gotovo udeležili proslave, na kateri se boste spoznali s ustanovitelji društva št. 9, ki je 30 let deluje pod okriljem SNPJ. Ne pozabite na 28. aprila! Začetek programa ob 1. popoldne in vstopnina je prosta. Na svidenje! John Pečar, tajnik.

Vabilo na sejo

Brooklyn, N. Y.—Društvo št. 140 poziva vse člane in članice, da se udeležijo četrtletne seje, ki se vrši 14. aprila ob 8. zvečer v navadnih prostorih. Na tej seji bo predložen četrtletni račun.

Društvo bo imelo svoj letni piknik na 24. junija v Emerald Parku in prosim druga društva, da ne bi prirejala svojih zabav na ta dan, za kar se jim že vnaprej zahvaljujemo.

Članice tudi prosim, da bi se bolj redno udeleževale seji in plačevale svoj asessment. Tajnik nima denarja na razpolago, da bi zalagal za druge po tri ali štiri mesece. Člani naj opozorijo tudi to, da je v teku velika kampanja za nove člane v oba oddelka in da je jednota razpisala lepe nagrade. Ako se bomo vsi poprijeli dela, bomo tudi tukaj dobili nekaj novih članov. Na svidenje na seji 14. aprila!

Anton Staudohar, tajnik.

Važna seja društva št. 191

West Winfield, Pa.—Člane društva št. 191 pozivam, da se udeležijo seje dne 8. aprila ob 10. popoldne v navadnih prostorih v velikem številu, ker bomo sklepali o važnih zadevah. Vsek, ki se ne udeležijo, naj sam sebi pripiše posledice, če ne bo vse tako urejeno kot on želi. Vsek član ima pravico staviti predloge na sejah, kar je treba upoštevati.

Dalje naznanjam članom, da ne morem zalagati asessmenta za nobene. Vsek naj se briga zase in ravna po pravilih ter izpolnjuje svoje dolžnosti. Kdor zanemara dolžnosti, naj posledice sam sebi pripiše. Prosim, da upoštevate to naznanilo.

Louis Varljen, tajnik.

Poziv na sejo društva št. 707

Summit, Ill.—Člane društva št. 707 pozivam, da se udeležijo seje 15. aprila. Na dnevnem redu bo več važnih stvari, katere bomo morali rešiti.

Matt Marentić, tajnik.

Vabilo na veselico društva Orel

Pueblo, Colo.—Društvo Orel št. 21 priredi v nedeljo, 8. aprila, veselico, na katero vabi vse člane in članice in njih ožje prijatelje. Ta veselica bo nekaj izrednega in apeliramo, da se udeležijo v velikem številu. Nekaj članice se je zavzelo in obljubilo so, da bodo preskrbele okusen prigrizek. Godba bo domača in se bomo lahko prav po naše zavrteli.

V nedeljo, 8. aprila, vsi v Orlovo dvorano! Veselilni odbor.

Veselica v korist SND

Willard, Wis.—Naznanjam članom društva št. 198, da smo sklenili na prošli seji, da naše društvo priredi plesno veselico dne 8. aprila zvečer v korist SND, da si nabavi električno razsvetljavo. Ker gre za koristno stvar, ste prošeni vsi člani in članice ter drugi rojaki, da se udeležijo v velikem številu. Že dolgo ni bilo nobene veselice za starejše ljudi. Ker pa tudi mi včasih potrebujemo malo razvedrila in zabave, vas društvo št. 198 uljudno vabi, da pridete vsi in se z nami zabavate. Posebno delničarji SND naj se udeležijo.

Mike Kraits, tajnik.

Več aktivnosti

Midland, Pa.—Društvo št. 464 je na prošli seji sklenilo, da uradno pozove vse svoje člane, da pridejo na prihodnjo sejo, ki bo zelo važna. Sklenjeno, da član, ki se vsaj enkrat v treh mesecih ne udeleži društvene seje, bo kaznovan po pravilih. Ako nas ne bo več ko 8 ali 10 prihajalo na sejo, potem ni treba, da bi plačevali dvorano, ampak bi lahko seje obravnavali na domu.

Obenem opominjam vse pasivne člane, da imajo sedaj lepo priložnost, da spet postanejo aktivni do 1. junija. Ostale člane še enkrat opominjam, da pridejo na sejo ter da tudi skušajo pridobiti kaj novih članov tekom kampanje. Pokažimo več zanimanja za jedrno in društvo s našimi aktivnostmi. Vsi na delo!

Anthony Homestar, tajnik.

Zabava društva št. 567

Springfield, Ill.—Društvo Lincolnites št. 567 SNPJ priredi kartno zabavo s plesom v soboto, dne 7. aprila, v domovih prostorih. Vstopnina je samo 15c. Pridite vsi!

Joe G. Brinocar.

Veselica društva 265 dne 14. aprila

Southview, Pa.—Društvo št. 265 je na redni seji dne 11. marca sklenilo, da priredi veselico dne 14. aprila v korist svoje blagajne. Uljudno vabimo vse člane in članice ter vse cenjene občinstvo od blizu in daleč, da se udeležijo naše veselice v velikem številu. Pripravljeni bo vse potrebno, tako da se boste vsi intenzivno zabavali. Na svidenje 14. aprila!

Math. Vehar, blagajnik.

Iz urada društva št. 135

Cleveland, O.—Naznanjam članstvu društva Brooklyn št. 135, da se bo naša redna seja vršila v nedeljo, dne 8. aprila, ob 9. popoldne, to je eno uro prej ko navadno, ker popoldne so bo večina članstva udeležila velike jubilejne proslave 30-letnice SNPJ, katere priredi federacija clevelandskih društev SNPJ v SND na St. Clair ave. Vstopnina k programu 40c, sam pa k plesu pa 25c. Začetek progra-

ma ob 2. popoldne. Ustanovitelji prosimo, da pridejo bolj zgodaj, ker se bo cela skupina, ki nastopi v živi sliki.

Programne knjižice, ki jih bodo dobili vsi udeleženci, bodo izdane v zelo lepi obliki, tako da jih boste lahko shranili za spomin, kajti vsako društvo ima v njih svojo zgodovino.

Bljudno vabim članstvo, da se udeležijo v velikem številu slavnosti. Glavni govornik na slavnosti bo naš predsednik Vincent Cankar, ki bo govoril v slovenščini. Estok Menton, član angleškega društva v Detroitu in dijak na univerzi v Ann Arborju, bo pa govoril v angleščini. Vstopnice lahko dobite pri meni.

Opozorjam članstvo našega društva, da od aprila do septembra se naše seje vršijo zjutraj ob 10. popoldne, izvenmaji ta mesec.

Carl Samanich, tajnik.

Slavje 26- in 30-letnice 14. aprila
Johnstown, Pa.—Društvo Triglav št. 82 SNPJ obhaja svojo 26-letnico in 30-letnico SNPJ v soboto, dne 14. aprila, z veselico in igro "Dva potepuha" v Slovenskem delavskem domu. Vstopnina za moške in ženske 25c, za otroke od 6. do 16. leta pa 10c. Sklep našega društva je, da vsak član in članica kupi eno vstopnico, če se slavnosti udeležijo ali ne. Upoštevajte to naznanilo, da ne bo kakšnega nesporazuma.

Društvo Triglav št. 82 SNPJ vabi vse člane sosednih društev in vse pameznike, da nas posetijo v velikem številu, tako da bomo skupno proslavili našo 26-letnico in 30-letnico SNPJ. Za plesalstvo bo igral dober orkester, pod vodstvom Franka Siberta. Zabave bo dovolj za vse, sarkar bo skrbel pripravljalni odbor.

Na svidenje 14. aprila ob 8. zvečer! John Zupan.

Domača zabava društva 115

Joliet, Ill.—Društvo Jolietška zavednost št. 115 SNPJ priredi svojo domačo zabavo dne 6. aprila ob 7. zvečer, na katero ste vabljeni vsi člani in članice ter vsi ostali iz jolietške okolice. Pridite vsi in se zabavajte z nami. Čisti dobiček je namenjen društveni blagajni. Na razpolago bomo imeli okusen prigrizek po 5c in tako tudi dobro pivo po isti ceni. Na programu bo kartna zabava. Za ples bo igral dober orkester, namreč Prairie Rangers. Kdor se bo udeležil te zabave, mu gotovo ne bo žal.

Uljudno vabimo vse zastopnike naše "Jolietške Zveze," tako da boste vsi imeli priložnost s njimi se spoznati. Ne pozabite se udeležiti naše družterve zabave dne 6. aprila ob 7. zvečer. Mi smo pripravljivi ob prvi priliki posetiti na vaši zabavi ali veselici.

Na veselo svidenje dne 6. aprila ob 7. zvečer! Pripravljalni odbor.

Članstvu društva št. 544

Cleveland, O.—Iz urada društva št. 544 SNPJ. Naznanjam članstvu tega društva, da prihodnja seja se bo vršila dne 15. aprila, ne na 8. aprila. Ta sprememba velja samo za mesec radi slavnosti 30-letnice SNPJ, ki se bo vršila v SND na St. Clair ave. Glejmo, da se te redke in velike skupne proslave VSI udeležimo!

Naše društvo bo priredilo svojo veselico dne 21. aprila v Sachsenheim dvorani na 7001 Denison ave. Uljudno vabimo vse tujakjane, okoliške in clevelandске rojake, da se udeležijo naše veselice. Za ples bo igral izvrsten Novakov trio.

Na veselo svidenje v nedeljo, dne 8. aprila na skupni proslavi 30-letnice SNPJ in na 21. aprila na veselici našega društva!

Anton Antončič, tajnik.

Društveno slavje 14. aprila

Ironton, Minn.—Društvo št. 197 SNPJ proslavi jednotino 30-letnico dne 14. aprila z veselico, na katero vabimo vse članstvo in drugo okoliško občinstvo, da se z nami zabava in veseli.

Na svidenje v soboto, dne 14. aprila! M. Korach, tajnik.

ZA POTOVANJE V STARI KRAJ

11. aprila	ILE DE FRANCE na Havre
21. "	BREMEN na Bremen
21. "	CHAMPLAIN na Havre
25. "	MANHATTAN na Havre
25. "	BERENGARIA na Cherbourg
26. "	PARIS na Havre
26. "	REX na Genova
3. maja	AQUITANIA na Cherbourg
5. "	ILE DE FRANCE na Havre
9. "	BREMEN na Bremen
9. "	WASHINGTON na Havre
12. "	BERENGARIA na Cherbourg
12. "	CHAMPLAIN na Havre
13. "	EUROPA na Bremen
19. "	PARIS na Havre
19. "	SATURNIA na Trst
26. "	ILE DE FRANCE na Havre
26. "	BERENGARIA na Cherbourg
2. junija	CHAMPLAIN na Havre
2. "	VULCANIA na Trst
9. "	PARIS na Havre
16. "	ILE DE FRANCE na Havre

Pitite po naš celoten vojni red parnikov in cenik kart za te in druge parnike.

CENE ZA DENARNE POŠILJKE

Za \$ 1.—, Dne 119 Za \$ 2.25, Lir 160

1.—, " 200 15.15, " 200

10.—, " 419 27.—, " 200

11.99, " 419 44.75, " 100

26.—, " 639 69.25, " 1000

Posiljamo tudi v ameriških dolarjih

Zaradi nestabilnosti kurza, so navedene cene podvržene spremembam gori ali dol.

NOTARSKI POSLI

Ako rabite pooblastilo, pogodbo, izjavo, ali ako imate kak drug posel s starim krajem, se vrnite obrniti na:

LEO ZAKRAJSEK

General Travel Service, Inc.

302 E. 72nd St., New York, N. Y.

Interesna opozorila na naši novi naslov.

V tridesetih letih

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Kas je, da sta nam krize in brezposelnost pobrali precejšnjo število članov v preteklih 30 letih, med temi tudi nekaj aktivnejših, ki jih bomo brez droma pogrešali. Vendar take izgube nam ne smejo jemati poguma za nadaljnje delo. Žrtve so bile in bodo, čemur se je težko izogniti, moramo pa mi, ki smo še v organizaciji, toliko bolj napeti naše sile v agitaciji za umestitev istih in če le moremo, pridobiti za povratek tudi one, ki so že bili med nami. Ugodnosti kampanje, katere je osvojil glavni odbor na zadnji letni seji za to jubilejno leto, so tako liberalne, da slehrni, ki mu kolikaj finance dopuščajo, lahko postane član.

Zadnja konvencija je napravila radikalne spremembe v zavarovanju, na podlagi katerih bo v bodoče—če se zopet pojavi slaba kriza—članom v novem zavarovanju bolj zagotovljena ohranitev istega kot v starem. Tudi izrednih doklad upamo, da se počasi iznebimo, katere so nam povzročale veliko stisko in nezadovoljstva med članstvom. Dalje je ta jednota načelno delavska, ki je že veliko storila v smeri za izboljšanje razmer s tem, da njeno glasilo poučuje članstvo v razredni zavednosti. Raditega je mesto slehnega jugoslovanskega delavca v SNPJ!

Ob tej priliki vabim vse one, ki se zavedajo, da je pod sedanjim sistemom delavcu potrebno zavarovanje za slučaj bolezni, nesreče ali smrti in ki čutijo z nami, ter so pripravljeni sodelovati za plemenite cilje osvobodjenja človeštva, da stopijo v naše vrste. Članstvu pa priporočam, naj zvesto čuva sad tridesetletnega dela in temelj te organizacije, katere naj bo zgled drugim sličnim ustanovam. Ne odnehajmo z delom, dokler se bo doseženo, kar je na našem praporu zapisano: BRATSTVO delavnega ljudstva!

Proslave 30 letnice S. N. P. J.

Sledeče federacije in društva SNPJ so doslej naznanile svoje proslave tridesetletnice naše jednote. Vse proslave federacij in več društev skupaj bodo imele bogat program in govornike iz gl. odbora SNPJ:

DRUŠTVO "Golden Eagles" No. 643 SNPJ v Girardu, O., skupaj s svojo šestletnico 7. aprila.

FEDERACIJA društev SNPJ v Chicagu, dne 8. aprila.

FEDERACIJA društev SNPJ v Clevelandu dne 8. aprila.

DRUŠTVO št. 743 SNPJ v Los Angelesu, Cal., 8. aprila.

DRUŠTVO št. 4 v Neffsu, O., dne 14. aprila.

DRUŠTVO št. 197 SNPJ, Ironton, Minn., 14. aprila.

DRUŠTVA 14, 119 in 568 SNPJ v Waukeganu in North Chicagu, Ill., v Slov. nar. domu 15. aprila.

DRUŠTVA št. 29, 217 in 736 SNPJ v Thomasu, W. Va., 21. aprila.

DRUŠTVI št. 575 SNPJ v Indianapolisu 21. aprila.

FEDERACIJA društev SNPJ v Kansasu v Yalu, Kans., dne 28. aprila.

DRUŠTVO št. 277 SNPJ v Struthersu, O., 28. aprila.

DRUŠTVO STRUGGLERS No. 614 SNPJ v Clevelandu, O., 29. aprila.

FEDERACIJA društev SNPJ v Milwaukeeju, Wis., skupno s kluboma 37—180 JSZ ob proslavi Prvega maja dne 29. aprila.

DRUŠTVO DELAVEC št. 8 SNPJ v So. Chicagu, Ill., proslavi svojo 30-letnico 6. maja.

DRUŠTVO št. 21 SNPJ, Pueblo, Colo., 6. maja.

DRUŠTVO št. 104 SNPJ, W. Allis, Wis., 26. maja.

DRUŠTVO št. 54 SNPJ, Glencoe, O., 26. maja.

FEDERACIJA društev SNPJ v vzhodnem Ohio in zapadni West Virginiji, društvo 353, Warwood, W. Va., 30. maja.

FEDERACIJA društev SNPJ v westmorelandskem okraju v Pennsylvaniji dne 30. maja v West Newtonu, Pa.

FEDERACIJA društev SNPJ v zapadni Pennsylvaniji in društvo št. 6 SNPJ na Syganu, Pa., 30. maja.

DRUŠTVO št. 49 SNPJ v Girardu, O., 9. junija.

DRUŠTVO št. 317 SNPJ, Export, O., piknik 9. junija.

DRUŠTVO NAPREJ št. 5 SNPJ v Clevelandu, O., proslavi svojo tridesetletnico s piknikom dne 10. junija.

FEDERACIJA za vzhodno Pennsylvanijo v Luzernu, Pa., 30. junija in 1. julija.

FEDERACIJA društev SNPJ v severovzhodnem Ohio (Barberton etc.) 4. julija.

DRUŠTVI št. 117 in 739 SNPJ v Yukonu, Pa., dne 4. julija.

DRUŠTVO št. 106 SNPJ, Imperial, Pa., (hkrati s 25-letnico društva) 4. julija.

DRUŠTVO št. 115 SNPJ, Joliet, Ill., (hkrati 25-letnico društva) 22. julija.

FEDERACIJA društev SNPJ v Minnesoti v Evelethu, Minn., dne 22. julija.

FEDERACIJA društev SNPJ v severni Californiji v San Franciscu v septembru.

NA NOVO SO SE NAROČILI NA DNEVNIK PROSVETI PROŠLI TEDEN SLEDEČI:

Louis Mohar, Chicagu, Ill.—Fr. Ojstersek, La Salle, Ill.—Martin Setine, La Salle, Ill.—Frank Pelko, Livingston, Ill.—Frank Bregar, Clay City, Ind.—John Skoff, Clinton, Ind.—John Bogataj, Franklin, Kans.—Anton Cedilnik, Detroit, Mich.—Frank Cimperman, Virginia, Minn.—Frank Salmich, Cleveland, Ohio.—Lorenz Luketic, Universal, Pa.—Victoria Lazar, Helper, Utah.—A. Vuckovich, Superior, Wis.

Office tel. Canal 9694

Dr. Andrew Furlan

DENTIST

Office hours at 1825 W. 22nd St.,

Corner Lincoln Ave., Chicago: Friday,

Saturday 9—12 A. M., 1—5 and 6—9

P. M. Waukegan Office: 424—10th St.,

Tel. Ontario 7213. Same phone Home

Office. Office hours: Monday, Tues-

day, Wednesday and Thursday, all day

and evenings, Wed. 9—12, Sunday by

appointment.

Ne čakajte na krvanje, pekočine, gnol-

teve, fistule ali raka, erpanje vašega

Ob tridesetletnici društva Slavije in SNPJ

KUMENTARNI PODATKI K ZGODOVINI RAZVOJA NAŠIH PRVIH DRUŠTEV IN NAŠE JEDNOTE

Piše Frank Zaitz

XXVI. tisoč dolarjev" za slovenske knjige

malu po ustanovitvi Slavije nekateri člani priporočali, da društvo sodeluje in pomaga tudi v prosvetnem in političnem pogledu. Več let je Slavija tesno so- delovala s pevskim zborom Orel, ki je bil pred ustanovitvijo Slavije obstojal še pred ustanovitvijo SNPJ. Podatki o tem zboru v Amerikem druž. kole- gijah. Dne 12. januarja 1907 na- pripravi, da se je o- blikoval Joseph Wershay in- ter o smrti slavnega pesnika Gregorčiča. Priporočila društva, naj nekaj prispeva- ta in predlagal, naj prispeva- ta pet dolarjev, kar je bilo

večje akcijo na prosvet- polju je Slavija podvzela l. 1914, ko je osvojila načrt za- uvožen slovenske čitalnice v- zagu. Predlagal jo je Mike- šir na seji januarja 1914. al je, da pomanjkanje slo- venske knjižnice tako veliki na- črti kakor je čikaška nikakor- čast. Zapisnik pravi, da so- log člani z navdušenjem- jeli. V pripravljalni odbor- ustanovitev slovenske knjiž- in čitalnice so bili izvoljeni- je Škočir, Avgust (Slave) in Mike Kostrun. Izmed- je o slovenski književnosti- naj več razumel, toda za- ročno delo se je najmanj bri-

seji Slavije februarja 1914- Mike Kostrun poročal, da je- menu in o predlogu Slavije- s člani raznih društev in- pov. Odziv ni bil bodrilen. se mi, da za stvar ni pra- znanj, je dejal, "in- tega nekateri klubi in dru- se imajo svoje knjižnice." menjem odboru Slavije pa- Kostrun na tej seji poročal, al podvzel "še nič skupnega". avgust Trošt, ki je bil vpovel- asparjev banki, je izvedel, ma čikaška javna knjižnica- g angleških tudi mnogo- g v drugih jezikih, v nem- , češkem, poljskem itd. S- očno znanec v banki se je- nil v imenu Slavije na čika- javno knjižnico (Chicago- le Library) z apelom, naj- ti tudi slovenske knjige, s- ur bo zelo ustregla tisočim- kih Slovencev. Upravni od- javne knjižnice je vzel ap- retres in določil v svojem pro- mu dva tisoč dolarjev za na- slovenskih knjig, Trošt pa- stili, naj njegovo društvo iz- naročilo.

vsem tem je Avgust Trošt- čal na seji Slavije 8. marca- 4. Dasi so se na prejšnji seji- teri člani nanj hudovali, češ, se ne briga za nalogo, ki jo- prevzel, so se ob tem poročilu- o navdušili zanj, da se mu je- Kostrun v vznemirjenem go- zahvalil "v imenu vsega- kta" za tolikšno pridobitev- id Slovencev.

Zanemarjena priložnost- Ampak stvar tudi odslej ni- gladko in slovenske knjigar- v starem kraju so bile ob na- lo. Na seji 10. maja 1914 so- teri člani Trošta, ki ni bil- rož, spet zelo kritizirali, "ker- lajane nabavo knjig in se nič- briga". Na seji julija istega- so se bolj razburjali. Dru- o je sklenilo pozvati Trošta, izročiti vse listine iz javne- knjižnice, ki so se nanašale na

naročilo, ker se on sploh nič ne- zanima za stvar".

Zapisnik seje z dne 9. avgusta- 1914 pravi o tej zadevi:

"Zaradi knjig in A. Trošta se vna- me precejšnja debata. Mandat se mu- je razveljavilo in na njegovo mesto- je bil izvoljen Louis Skubic, da se- uredi želja in sklep društva z dne- 11. januarja 1914".

Na vsaki naslednji seji je kdo- vprašal, kaj je s knjigami—so že- naročene ali ne?

Dne 8. nov. 1914 je prišlo za- društvo novo presenečenje. Mike- Škočir je tega dne članstvu po- ročal, da odbor za slovensko- knjižnico in čitalnico, ki ga je- izvolila Slavija še januarja me- seca, "sploh ni nič storil v tej- stvari". On da niti ne ve, če je- Trošt res izposloval pri javni- knjižnici \$2,000 kredita za slo- venske knjige. Nato je Škočir- resigniral iz tega odbora in za- njim tudi Mike Kostrun. Louis- Skubic, katerega sploh niso- smatrali večjim za to nalogo, je- "avtomatično" odpadel, namesto- teh pa so bili izvoljeni Frank- Alesh, John Andlovec in John- Žvanut. Poizvedeli so pri javni- knjižnici, ako je res dovolila- \$2,000 za slovenske knjige. "Res", se je glasil odgovor, "in- vsota je še na razpolago". Nato- je Frank Alesh pisal Slovenski- matici v Ljubljano, kateri je- stvar pojasnil in jo prosil, da- mu preskrbi sezname, oziroma- cenike slovenskih knjig. Poslal- mu jih je matični tajnik Milan- Pugelj. Omenjeni odbor se je- nato shajal v uradu Proletarca, ki je bil takrat v Molekovi hiši- na 31. cesti blizu Crawford Ave., in izbiral iz seznamov knjige, ki- jih je smatral vredne naročbe. Delo je izvršil, toda med tem se- je vojni požar v Evropi razširil, zavezniki so proglasili blokado- in zato naročila ni bilo mogoče- izvršiti.

Čigava je krivda?

Tako je nepremišljenost, za- vlačevanje in nespretnost po- vzročila, da je naročilo zakasne- lo nad leto dni. Slovenske knji- garne in neposredno slovenski- pisatelji so bili ob vsoto, ki bi- na slovenskem knjižnem trgu- precej pomenila. Ni mi znano, da- li je še kaka druga javna- knjižnica v Ameriki sklenila na- ročiti za tolikšno vsoto sloven- skih knjig kakor čikaška.

Ako se bi bil Slave Trošt tak- rat količjak potrudil, bi bilo na- ročilo pravočasno oddano. Po- tem incidentu je tudi radi oseb- nih zadev odpotoval iz Chicago. Zdej je naseljenji komisar ju- goslovanske vlade v New Yorku.

Vsoto, določeno za slovenske- knjige, je javna knjižnica med- vojno porabila v druge svrhe. Po- vojni ji je prodal precej knjig- —večinoma nabožne vsebine— Amerikanski Slovenec, nekaj pa- jih je kupila v knjigarni Prole- tarca.

Predavanja v Slaviji

Decembra 1914 je Frank- Alesh članstvu Slavije predla- gal, naj se obdržujejo skozi na- slednje mesece po končanem- dnevnem redu znanstvena pre- davanja, za predavatelja pa- naj se povabi Etbín Kristan. Seje so se takrat vršile v vrhni- veliki sobi Narodne dvorane, S. Racine Ave. in 18. cesti. Neka- teri so zelo ugovarjali, "da se bi- društvo pečalo s tako stvarjo". "Po precejšnji debati," kakor- pravi zapisnik, "se je z dve- tretjinsko večino sklenilo, da se- predlog za predavanja sprej- me."

Etbín Kristan se je vabilu od- zval. Predaval je po starih se- jah o slovenski književnosti in- o evoluciji človeka.

V društvu je nekdo članov su- gestiral, da je treba predavate-

lja odškodovati za trud in spet- so se oglasili opozicionalci.

"Na seji meseca februarja se- je debatiralo eno uro," pravi- Nick Mencinger v zapisniku, "nakar je Frank Zaitz predla- gal, da se plača predavatelju za- dve predavanji \$7. Za pokritje- te vsote naj se kolekta med u- deleženci. Kar bo premalo, se- doda iz društvene blagajne."

Ta sklep je razjezil posebno- Josipa Bliša, ki je potem protes- tiral še v dopisu v Glasu Na- roda.

Kristan je predaval v Slaviji- še po marčni in aprilski seji. Društvo mu je dalo za ti dve- predavanji \$10.

Slavija je povabila na preda- vanja tudi članstvo drugih dru- štev. Večini so bila Kristano- va znanstvena razglabljanja ne- kaj povsem novega, ker so čuli- prej kvečjemu kak političen go- vor. Slavija je od časa do časa- tudi pozneje gojila po končanih- sejah razprave o važnih dnev- nih vprašanjih, toda slovenska- predavanja v Chicagu so bila- predvajana skoro izključno v- klubu št. 1 JSZ.

Slovenski dom

L. 1916 je začela Slavija de- lovati za zgraditev slovenskega- doma v Chicagu. Vabilu se je- odzvalo že prvi mesec pet dru- štev in klubov. Vsega skupaj- so se vršili v področju Slavije- trije sestanki. Zastopniki so- plačali najemnino za dvorano, v- kateri so zborovali, iz svojih že- pov in sklenili, da se z akcijo za- slovenski dom začasno preneha, "ker je zanimanje zanjo neza- dostno."

Ko je v letih 1912-13 nastalo- gibanje za slovensko zavetišče, so se mnogi člani Slavije zelo- navduševali zanj in pomagali- gmotno in v agitaciji.

Afera z A. Sojarjem

Meseca februarja 1911 je u- mrl član Slavije Alojzij Ruči- gaj. Pogreb je imel biti cer- kven kakor je običaj pri večini- naših rojakov.

Župnik Anton Sojar, ki je bil- tista leta s socialisti in svobo- domislci neprestano v boju, je- bil na dan omenjenega pogreba- zelo slabo razpoložen. Pogreb- cem je ukazal sneti regalije- društva Slavija in ob enem jih- je v pridigi pri krsti napadel, posebno še društvo in SNPJ.

Ob priliki naslednjega pogre- ba je Slavija sklenila, da bodo- pogrebci odnesli rakev v cerkev- in se potem demonstrativno od- stranili toliko časa, da bodo cer- kvene ceremonije končane. To- je na vernike v sosesčini cerkve- slabo vplivalo. Zamerili so žu- pniku, ker je s svojim napadom- izžval tak protest. Ko je po- tem drugim pogrebu Rev. A. So- jar srečal Fr. Aleša, tedanjega- predsednika Slavije, ga je pro- sil, naj društvo svoj sklep o po- grebcih razveljavi. Ob enem mu- je obljubil, da jih ne bo več za- lil in ne napadal jednote ter- društva. Društvo sklepa sicer- ni razveljavilo, toda tudi ne- prilik s cerkvenimi pogrebi ni- bilo več.

Vsega skupaj je umrlo 35 čla- nov Slavije. Mnogi so imeli ci- vilen pogreb.

Vplačila in izplačila

Tajnik Slavije Joseph Wer- shay je zbral iz društvenih- knjig številke tridesetletnega fi- nančnega poslovanja, ki izkazu- jejo, da je članstvo Slavije pla- čalo \$100,645.30 aseamenta za- oddelek odraslih in \$1,687.67 za- člane mladinskega oddelka.

Društveni dohodki za notra- nje izdatke so v 30 letih znašali- \$12,006.12, društveni stroški- (plače odbornikov, razna darila- itd.) pa \$11,555.20. Ob zaključ- ku prošlega leta je imelo v bla- gajni \$450.92.

Od jednote je prejela Slavija- v 30 letih sledeče vsote:

Posmrtnine oddelka- odraslih članov.....	\$21,850.00
Posmrtnine članov- mlad. oddelka.....	660.00
Bolniške podpore.....	32,807.00

Operacijske podpore..	2,755.00
Odškodnine	855.00
Porodne nagrade	235.00
Iz sklada "izrednih- podpor	770.99

S k u p a j p o d p o r o d- jednote

Plačila je jednoti več kot- prejela \$40,922.98. V asesmen- tu so vključeni tudi prispevki v- upravni sklad. Po odštetu te- ga bi bil prebitok toliko manjši.

Tajnik Wershay mi ni poslal- posebnega izkaza o asesmentu- Slavije v bolniški sklad, označil- pa je prejete bolniške podpore, ki- znašajo v 30 letih \$32,807. To- je veliko manj kot pa so zna- šala vplačila Slavijinih članov v- ta sklad. Nadziranje nad čla- ni, ki so se prijavili za bolniško- podporo, je bilo pri Slaviji ves- čas prilično strogo.

Marsikako društvo v Illinoi- su in drugod v čikaškem okrož- ju je poslalo tega ali onega bol- nega člana v Chicagu v kak- zdravstveni zavod ali v bolnišni- co ali pa so prišli bolni člani v- Chicagu po svojem nagibu in- prestopili v Slavijo. Zato je bi- lo na račun tega društva izpla- čane precej več bolniške podpo- re kot pa bi jo bilo v normalnih- okoliščinah.

Na neki seji Slavije l. 1917 so- bili glavni upravni odborniki in- nameščeni ostro kritizirani, češ, da kar se preseli v Chicagu- zdravih članov, jim priporoče, da- naj prestopijo k društvu- Francisko Ferrer, v katerem so- bili sami, bolnikom pa priporo- čajo prestop v Slavijo. Kritizi- rani odborniki so zanikali to tr- ditve in izjavili, da je brez pod- lage.

Zaključek

Ko sem 27. sept. 1933 objavil- prvi članek te serije, je bil moj- namen opisati postanek in zg- odovino Slavije ter njeno vlogo v- razvoju SNPJ zelo na kratko. Prelistal sem njene zapisnike- mnogih let, par letnikov Glas- a Svobode in Proletarca, in ob- enem sem dopisoval ali pa oseb- no govoril z onimi pionirji, ki so- bili prvi člani Slavije in potem- delovali ali pa še delujejo v nji- ter v SNPJ. Pregledal sem knji- go "Ameriški Slovenci", jubilej- ne številke Glasila in Prosvete- in druge vire ter uvidel, da zg- odovina Slavije sploh še ni bila- nikoli spisana, niti niso bile opi- sane podrobnosti, ki so vodile do- njenega postanka, niti ne pionir- ji, ki so bili prva leta v o- spredju SNPJ. To je vzrok, da- sem se odločil spis raztegniti, da- povem v njem kolikor največ- mogoče in dam s tem nov iz- črpen vir onim, ki bodo pisali o- zgodovini SNPJ kdaj pozneje. V celoti obsega ta spis nad šest- deset Prosvetinih kolon.

Slavija je bila pionirsko dru- štvo SNPJ v Chicagu in delova- lo je ter vplivalo na razne na- čine k razvoju jednote po ameri- nicah, ki so ji pripomogle, da je- prerastla vse druge slovenske- organizacije.

Danes nasledujejo stara pionir- ska društva novi pionirji, njim- na čelu prvo angleško po- slujoče društvo naše nove gene- racije, Pionir št. 559 v Chicagu. Od novih pionirjev je od- visno, če bo delo prejšnjih žive- lo tudi v novi generaciji.

(Konec).

ELEKTRIKA DOLOČUJE- SPOL?

Ruski profesor Nikolaj Kolj- cov, vodja Biološkega instituta- v Moskvi sporoča, da je odkril- metodo o določanju spola novo- rojencev. Po dolgoletnih po- skusih se mu je baje posrečilo s- pomočjo elektrike ločiti moške- spermatozoje od ženskih. Zajci, ki- jih je eksperimentator oplo- dil s pozitivnimi ali anodskimi- spermatozoi, so dali žensko po- tomstvo, nasprotno pa so nega- tivne ali katodne oploditve dale- moško potomstvo. Metoda je- baje zanesljiva in se v Rusiji že- izvaja z velikim uspehom.

Federacije S. N. P. J.

Dan SNPJ v Chicagu

Chicago. — Le nekaj dni nas- loči od dneva proslave 30 letnice- Slovenske narodne podporne jed- note. Dan 8. aprila mora biti naš- dan—dan vseh članov SNPJ ži- večih v Chicagu in okolici! Za- to naj nikdo ne ostane doma, pač- pa vsi pohitimo v dvorano SN- PJ ter tako skupno proslavimo- jednotin jubilej 30 letnice!

Posebni odsek čikaške fede- racije društev SNPJ je za to- proslavo aranžiral program kot- še za nobeno prejšnjo proslavo- SNPJ. Na programu bo le "par- govorov, ker se je mnogokrat na- glašalo, da je preveč govorov ob- enakih proslavah. Na programu- bosta dve kratki igri in "modni- prizor". Eno uprizorijo člani slo- venske šole društva Pioneer, drugo člani dramskega oddeska- soc. kluba št. 1 JSZ, prizor pa- članice Pionirja. Program bo- obogatil operni pevec Anton Su- belj s klasičnimi in narodnimi- pesmami, tako da bo razvedrila- za vse, kar je čisto pravilno, da- se po letih depresije zopet en- krat razveselimo in trenutno ob- proslavi 30 letnice SNPJ poza- bimo na križe in težave, ki jih- prenašamo dnevno.

Pozabiti pa ne smemo, da je- posebno važno za SNPJ, da ji- v jubilejnem letu pridobimo no- vih članov ter se z vsem mladim- ognjem vržemo letos v agitacijo. Čikaška federacija SNPJ dru- štev pričenja svojo kampanjo z- 8. aprilom v dvorani SNPJ. Prav- reditega naj nikogar ne manjka- na tej proslavi. Naredili bomo- ponovni načrt za pridobivanje- novih članov in načrt za prihod- nih 30 let za večjo in boljšo ter- popolnejšo Slovensko narodno- podporno jednoto. To naj bo ge- slo društev SNPJ združenih v- čikaški federaciji!

Frank Alesh, tajnik.

Proslava 30 letnice SNPJ- v Clevelandu

Cleveland, O.—Se par dni in- 8. april bo tu. To je datum, ko- se bo v Clevelandu praznoval ju- bilej SNPJ. Ali ste se že odlo- čili, da se udeležite? To ne bo- navadna veselica ali zabava. Ta- prireditev je proslava 30 letnice- SNPJ in se spodobi, da jo naše- članstvo čim najbolj dostojno- proslavi.

V ta namen so društva in fe- deracija SNPJ v Clevelandu pri- pravila jako zanimiv program za- nedeljo popoldne, na katerem so- delujejo društ. zastopniki. Pred- stavljeni bodo ustanovitelji vseh- društev, ki so še aktivni, kar bo- jako zanimivo, da vidimo, kdo so- bili tisti, ki so prvi propagirali- ideje SNPJ. Nadalje boste videli- sliko društ. zastopnikov, kateri- bodo reprezentirali vaše društvo- kar bo nekaj krasnega. Glavni- govornik na proslavi bo pred- sednik SNPJ br. Vincent Calin- kar, ki bo govoril o preteklosti- naše organizacije. Govoril bo tu- di Estok Menton iz Ann Arbor- ja, Mich., in sicer v angleščini. Uprizorjena bo Molekova simbo- lična slika "Živela zdrava kri", pri kateri sodelujejo Skuk in Ko- mar, člana društ. št. 5, sestra- Condon, članica društva št. 137, sestra Peterlin, članica društva- št. 442 in J. A. Jarc in Berta- Cerne, člana št. 566.

Nadalje bo uprizorjena enode- janka v angleščini "What Price- Coal". Sodelujejo Florence Ye- ray in Anna Rupnik (društvo št. 614), Vera Laurich, društ. 566, Max Traven od društva 667, Do- rothy Fultz in Joe Koncan od- društva 742 in August Prusnik od- društva 590. Izvajale se bodo- še druge točke, toda radi prostora- se moram omejiti; razvidne- bodo iz programne knjižice. O- meniti pa moram, da bo igra- Barbičev orkester, ki bo zaigral- par lepih komadov.

Za vse one, ki se ne bodo mo- gli udeležiti programa popoldne- bo preskrbljeno, da se bodo za- bavali zvečer v zgornji ali spod- nji dvorani, kjer bodo hoteli. Po- popoldanskem programu se bo- servirala večerja in dobra pija-

ča. Pijačo si boste lahko naročili- pri mizi.

Zadnji poziv

Vse, ki sodelujete pri živi sli- ki, obveščam, da se vrši glavna- skušnja v petek, 6. aprila, na o- dru SND točno ob 7.30 zvečer. Bodite točni! Ravno tako naj se- udeleži tudi pripravljalni odbor, da se bo še par stvari ukrenilo. Nadalje se opozarja vse usta- novne člane in članice, da pride- jo v nedeljo ob 1.30, da se bodo- slikali pred programom. Osobe- za živo sliko naj bo na mestu- najkasneje ob 2. uri.

Na svidenje v nedeljo!

J. F. Terbižan, tajnik.

Naznanilo društvom vzhodno- ohijske federacije

Bellaire, O.—Vsem društvom, ki so včlanjena v vzhodnoohijski- in W. Va. federaciji SNPJ, na- znanjam, da nismo mogli dobiti- Louisa Adamiča, da bi nam pre- daval v nedeljo, 24. marca, ka- kor je bilo sklenjeno na izredni- seji federacije na 11. marca. Dne- 14. marca sem se posvetoval s- par zastopniki, nakar smo za- ključili, da bomo skušali dobiti- Adamiča za 2. ali pa za 8. ali 14. aprila, 22. marca pa sem prejel- pismo od Adamiča, v katerem- pravi, da ga je Foreign Lan- guage Information Service in- formirala o naši želji, toda on- ne more priti v Bellaire, ker ima- sestanek v Clevelandu 2. in 8. aprila, čeprav bi rad obiskal na- šo naselbino. Ta sestanek je bil- aranžiran že pred več tedni. Da- lje pravi Adamič, da bo 14. aprila- v Detroitu in da se bo oglašil- v Bellaire kasneje, če mu bo le- mogoče.

Bratje in sestre, jaz sem storil- vse po navodilu seje kakor- tudi po naročilu, ki mi je bilo- dano na drugem sestanku. Ka- kor je razvidno iz Adamičevega- pisma, je bilo naše delo zaman, ker Adamič ne more priti k nam- na dneve, katere smo določili. Datum, katere je dotični odbor- naznanil, niso pripravni, ker čla- ni delajo in ne morejo priti zve- čer iz naselbin, ki so več milij- oddaljene. To so naselbine Glen- coe, Po whatan, Moundville, Yorkville itd.

Jaz bi rad videl, da bi dobili- Adamiča sem, ko bo naša fede- racija slavila tridesetletnico SN- PJ. Takrat bomo to idejo lahko- uresničili.

Louis Pavlinich, tajnik.

SVETOVNI REKORDI IN- STATISTIKA

Umori — Zdravniki — Kadeče- ženske — Poroke — Domače- nesreče

V južnoameriški državi Čile- je bilo lani izvršenih več umo- rov kakor na vsem svetu. Sta- tistika navaja, da je prišlo na- 10,000 prebivalcev 62 umorov. Republika Čile je s tem pustila- za seboj Združene države ameri- ške, ki so bile dotlej prva kri- minalna dežela na svetu. Na- tretjem mestu svetovne krimi- nalne razvidnice stoji Belgija.

V Angliji je nekdo pripovedo- val, koliko zdravnikov pride- na prebivalce evropskih mest. Eno razmeroma na zdravniških- najbogatejša mesto na svetu je- Budimpešta.

Neka statistika pravi, da ka- di največ žensk cigare v Indiji. Če pomislimo, da kadijo ženske- navadno cigarete, bo to najbrže- pravilno.

V Italiji se je lani številu za- konov v primeri z l. 1932. po- množilo za 16,000. S tem so do- segli Italijani svetovni rekord- v porokah.

Neki nemški statističar je u- gotovil, da se primeri 85 odstot- kov vseh domačih nezdov v ko- palnici, 13 odstotkov v kuhinji- in komaj dva odstotka v ostalih- stanovanjskih prostorih. K te- mu pripominja francoski "Ven- demiaire", da se v Franciji zgo- li 90 odstotkov vseh "domačih- nesreč" v spalnici.

SLAVNOST 30 LETNICE SNPJ

v nedeljo, 8. aprila 1934

V DVORANI SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

PRICETEK SPOREDA OB 2:30 POP.

IZBRAN VARIJETNI PROGRAM — BARITONIST ŠUBELJ

Vstopnina 40c

PO PROGRAMU PLESNA ZABAVA V OBEH DVORANAH

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združeno državo (vseeno Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 četrto leto; za Chicago in Cincinatti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inobesno \$9.00. — Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincinnati \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Naslov za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA, 2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Naša preteklost in bodočnost

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nja, pač pa tudi po svojih delih. Takoj spočetka je osvojila večji in obširnej program za svoje delo in si dala večje, bolj potrebne naloge kakor so jih imele druge podporne organizacije; s časom, ko je rasla in postajala jačja, pa se je nje delo še bolj razširjevalo. In radi teh del, radi izvrševanja velikih humanitarnih in prosvetnih nalog je postala najbolj sloveča, najuglednejša. Zato se upravičeno reče, da nobena naših jednot in zvez ni storila niti zdaleka toliko za naše ljudi, nobena druga organizacija te vrste toliko za delavsko ljudstvo kakor je storila SNPJ. Vsak, ki je zasledoval naša dela, naše aktivnosti med članstvom in drugod, to tudi prizna, ako je pravičen.

To je pa tudi vzrok, da mi naše jubileje proslavljamo s tako velikim ponosom in toliko navdušenostjo. Naše članstvo ima več kot dovolj povoda, da se toliko zanima za proslave in da se tako vneto pripravlja na naše manifestacije. To, kar smo ustvarili in dosegli z našo napredno miselnostjo ter skupnim delom in kooperacijo v okviru našega dikega bratstva, je veliko, za naše razmere naravnost veličastno. Zato smo upravičeni biti ponosni in zanosno manifestirati. Zato se spodobi, da našo tridesetletnico proslavimo čim najlepše in najbolj impozantno mogoče. Nobena reč ni bolj plemenita kot so naloge SNPJ, nobene bolj potrebne kot jih ona vrši in nobeno delo ni večjega priznanja ne bolj hvalevredno kot je naše delo!

Do tu je torej bilo dobro z našo jednoto. Ne dobro v tem smislu, da jo je bilo lahko zgraditi in prijetno agitirati za njo, kajti tega ni bilo; naši pionirji in vsi poznejši delavci in agitatorji so izkusili dovolj neprijetnosti, žalitev in doživeli so tudi marsikako bridko razočaranje. Nihče, ki je resno delal in agitiral za jednoto, ni imel gladke poti, pač pa največkrat trnjevo in strmo. Ampak rezultati našega napora, našega trdega in poštenega dela so bili dosedaj dobri.

Skoraj nemogoče pa je, da bi se pri proslavi naših uspehov ob tridesetletnici mogli popolnoma ogniti vprašanju, kako bo od sedaj—kakšna bo bodočnost jednote? In tudi bi ne bilo najbolj pametno, ako bi se tega ogibali. Naša organizacija ni bila ustanovljena, da eksistira samo par desetletij ali da služi le eni generaciji, niti ni nobene take stvari, ki jo je ustvaril človek, da bi trajala za večnost. Zato je treba misliti tudi na bodočnost in razpravljati o tem, kaj in kako bo.

Glede bodočnosti bratskih podpornih organizacij so različna mnenja. Nekateri mislijo, da bodo kmalu preživele svojo dobo in postale nepotrebne. Nekateri so že domnevali, da jih bo sedanja ekonomska kriza pogoltna—po gobe; da jih bodo zavarovalne družbe sedaj popolnoma izpodrinile in prevzele ves zavarovalni biznis. Zgodilo pa se je skoraj ravno nasprotno. Stotine zavarovalnih družb je zbankrotiralo in šlo za propadlimi bankami, ostale bi pa najbrž tudi, da jim ni priskočila vlada z velikimi posojili in drugimi protekcijami na pomoč, medtem ko so podporne organizacije ostale na površju in bodo najbrž vse srečno prebolele krizo brez vladne pomoči.

Pri nas imamo seveda tudi črnogledje in od teh se slišijo kaj čisto opazke, da naše slovenske podporne organizacije nimajo bodočnosti. To so največ člani, ki nimajo veliko zaupanja v našo mladino in mislijo, da bodo naša društva in naše jednote obstajale, dokler bomo mi stari skrbeli za naše sinove in hčere in gledali, da bodo njih prispevki plačani, a ko nas več ne bo, bo tudi zapisan konec jednotam. Dolgotrajna gospodarska kriza in splošna brezposelnost sta tudi precej pripomogli, da je marsikdo postal pesimističen glede bodočnosti naših organizacij.

To so sicer stvari, ki se jih mora seveda več ali manj vpoštevati, toda bojazen za bodočnost je nepotrebna, saj za našo jednoto ne. Naloge SNPJ—kakor že povedano—so številne, program obširen in za nas je še mnogo dela. Da nam inšurenci delajo veliko kompeticijo, je neovrgljiva resnica, toda da nas bodo zavarovalne družbe pohrustale, tega se ni treba nič bati. Naš delokrog je med delavskimi elementi in naše zavarovanje je za delavske sloje ceneje in veliko boljše kot pa ga more nuditi katerekoli zavarovalna družba!—Kaj pa so bolniške podpore, kaj obiskovanje in bratska skrb v boleznih in nesreči, kaj pomoč v slučaju smrti, lepi društveni pogrebi, kaj izobraževanje, medsebojno spoznavanje in občevarje, kaj socialna povzdiga in druge številne reči, ki jih vrši naša jednota? Kje je kaka zavarovalna družba, ki nam kaj takega nudi? Nobene ni! In vendar nam je to vse tako potrebno, tako pri nas vdomačeno, malodane tradicionalno—naše, da se od tega ne moremo ločiti ne mi in se skoraj gotovo ne bo niti naša mladina. In prav gotovo se mladina ne bo ločila veliko od nas v tem oziru, ako ji bomo naše društvene aktivnosti pravilno predstavili in jo znali pridobiti za naše lepe navade in dobra dela. Kar mi vršimo, je lepo in plemenito in ni sramotno za nikogar, pač častno in ponos za vsakogar! In naši mladi bodo to tudi spoznali kakor hitro bodo morali skrbeti sami zase in pričeti resno življenje. Takisto je bilo z nami, mi "ta stari"—ali večina nas—tudi nismo takoj zapopadli dobrot podpornega društva in velikih koristi, ki jih imamo od naših delavskih organizacij. Nesreča, bolezen in druge težke izkušnje uče človeka spoznavati resnost življenja, to pa potrebo podpornega društva in organiziranja sploh.

Napačno bi bilo trditi, da vprašanje bodočnosti naše organizacije ni resno vprašanje. Resnica je, da imamo opraviti z različnimi elementi, ki ovirajo in bodo skoraj gotovo tudi v bodoče ovirali naš zamah k napredku, in imamo poteškoče, ki tudi včasih izgledajo kot nepremagljive. Toda naše ovire in poteškoče niso nič večje kot so bile one naših pionirjev, danes nič bolj težko premagljive kot so bile prva leta po ustanovitvi jednote. Resnica je, da so težki časi. Ni denarja ne zasluzka in nič gotovega, kako bo glede tega v bodoče. Zato nas skrbi, kje bomo dobili denar za članske prispevke in vzdrževanje organizacije. Toda zmeraj ne bo tako. Človeštvo si je znalo že zmeraj pomagati in najti pot iz vsake krize in tako bo tudi tokrat.

Resnica je nadalje, da bomo stari člani, ki smo gradili našo organizacijo s tako vneto in požrtvovalnostjo, počasi izumrli in da bo jednota s tem veliko izgubila. Ampak to je naravno—zakon večnega dejanja, ki povsod odstranjuje, kar je starega in preživlega in nadomešča z novim, mladim. Tako bo tudi v naši organizaciji. Naša mesta bodo zavzeli naši sinovi in hčere in drugi. Poleg tega pa ni potrebno, da se v pridobivanju članstva zmeraj omejujemo samo na naše ljudi. Mladina bo itak poslovala v angleškem jeziku, ona se prijatelji, meša in druži z drugimi in tako se bo v bodoče najbrž mešala tudi naša organizacija. Včasih je bilo dobro, da smo se omejevali samo na naše in ohranili jednoti slovenski narodni značaj, toda zmeraj ne bo tako. Če v bližnji bodočnosti ne bo več potrebno niti umestno.

Nadalje je tudi resnica, da je naša mladina precej muhasta in da jo je včasih težko obvladovati. Toda—kaki smo pa bili mi! Ali smo bili kaj drugačni, ko smo bili toliko stari? Ali nismo tu di mi našim stariim radi ponagajali in mislili za sigurno, da so sta rokoptini in da mi bolj vemo? Ali niso naši stari tudi čisto okimavali z glavami in skrbeli, kaj bo iz nas? Ena in ista se ponavlja od roda do roda, tako je bilo menda vse od pametivke in tako najbrž bo, ko ne bo več nas in naših otrok. Naši otroci so prilično taki, kakršni smo bili mi, in ako je kaj razlike, je v glavnem v tem, ker so člani mlaje generacije, ker so zrasi v drugačnih razmerah in vzgojeni v drugačnih tradicijah. Kar je razlike, ni tako strašno zlo kot včasih mislimo in razmerje je mogoče prikrojiti tako, da bo prilagodno naši organizaciji. Mladino pravilno poučiti in ji našo jednoto pravilno predstaviti je torej potrebno in ako bomo prav izvršili to sila važno nalogo, bodo naši mladi z nami—saj velika večina njih, ki bodo nadaljevali naše delo in jednota bo rasla v svojem zamahu naprej.

Taki so torej izgledi glede bodočnosti jednote. Ovire in poteškoče so, toda ne smemo se jih ustrašiti kakor se jih niso ustrašili ustanovitelji in graditelji jednote. In mi jih bomo lažje premagali kakor so oni, kajti oni so začeli z nič, brez denarja, brez izkušenj, brez širjega medsebojnega poznanja, takorekoč brez vseh sredstev, ki so potrebna za organiziranje in uspešno agitacijo, poleg tega pa še v razmerah, ki so bile skrajno neugodne za tako jednoto kot so si jo zamislili in veliko težje kakor so naše razmere z ozirom na organizatorično in agitatorično delo in graditev bodočnosti. Edino kar so imeli, je bila zdrava ideja, v katero so trdno verovali in za katero so bili pripravljeni neumorno delati in žrtvovati. Hoteli so jednoto, ki bo po svojem bistvu čisto drugačna kot so bile do tedaj znane jednote. Hoteli so, da bo prosta verskih in drugih nazadnjaških vplivov, da bo svobodna, napredna in da bo služila blaginji in miselni povzdigi našega naroda itd. Sami niso prav vedeli, kako bi počeli toda začeli so. Samo niso bili na jasnem, kako bi nadaljevali in kako mogli doseči to, kar so si zamislili, ampak delali so vseeno in širili svoje ideje naprej. Prav gladko jim ni šlo niti v organizaciji sami. Bila so razna nesoglasja glede načel in smernic in tako dalje, pa tudi resni spori, toda zavedali so se, da gre za veliko stvar, katere mora uspeti, zato so bili požrtvovalni in vztrajni. Počasi se je vse kristaliziralo, ideja je bila zdrava in se je hitro razširila ter dobila dobrih pristašev. Organizatorji kakor vsi poznejši delavci in agitatorji za jednoto so imeli trdno vero v svojo organizacijo, načela so jim bila sveta, jednota največji—ideal, zato so za njo toliko delali in žrtvovali, zato je bil uspeh tako sijajen.

Lepe uspehe smo želi vse do sedaj in lepe bomo lahko tudi v bodoče, samo ako bomo še naprej ohranili tisto trdno vero v našo organizacijo, ako bomo tako dobro spoštovali nje načela in ako bo jednota tudi v bodoče naš največji—ideal. Pravzaprav bodo naši uspehi v bodoče lahko še večji, kajti sedaj imamo na razpolago sredstva, katerih začetniki niso imeli in katerih še tudi dolgo pozneje ni bilo. Mi imamo danes šestmilijsko premoženje, kar je samo na sebi privlačna sila; imamo tisoče članov, ki bi morali biti vsak naš agitator; imamo stotine in stotine krajevnih društev, kar pomeni stotine in stotine agitatoričnih postaj za našo jednoto; imamo list Prosveto, ki zahaja med našo ljudstvo dnevno, in Mladinski list, ki obišče naše malčke mesečno, in s pomočjo teh naših glasil lahko dosežemo vsakogar in razširimo neprecenljivo propagando; imamo svoje lastno ognjišče ali glavni stan z uradi in dvoranami; danes imamo izkušnje, sposobnosti, zmogljive voditelje, itd. To je velika mašinerija, katero bomo lahko obratovali agitatorično in plodonosno ter si z njo zagurali še boljše bodočnost.

Pogoji za nadaljnji razvoj in bodočnost jednote torej so in lahko bo še rastle, samo ako mi hočemo. In naš svečan sklep ob proslavi tridesetletnice naj bo, da tu ne sme biti nehanja ne zastoj, temveč vedno vztrajno delo in stalno napredovanje!

NAJ TOREJ ŽIVI IN SE RASTE NAŠA VELA JEDNOTA!
NAJ SLAVI ZLATI JUBILEJ, STOLETNIČO IN TAKO NAPREJ!

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Proslava 30-letnice SNPJ v Waukeganu

Waukegan-No, Chicago.—Trideset let je precej dolga doba, ako zremo naprej, ni pa dolga, če gledamo nazaj. Ta leta so hitro minila, vsaj tako se mi zdi. Človek vedno dela načrte in računa, da bo veliko več dosegel v tem času, toda računati se vselej ne obnesejo.

Najbrž so tudi ustanovitelji SNPJ pričakovali, da bo njih delo po tridesetih letih prineslo večje uspehe nego jih je, kljub temu so lahko oni in članstvo zadovoljni z napredkom, ki je bil dosežen v tem času. SNPJ je ena najmlajših podpornih organizacij med nami, a se ponaša vseeno z največjim številom članstva in najtrdnjšim finančnim podlagom. Ima okrog 47.000 članov v obeh oddelkih in 6 milijonov dolarjev premoženja. Ustanovljena je bila na svobodni-selni podlagi in ni silila nikogar, kaj mora delati. Treba je le živeti pošteno in redno plačevati asemente ter posejati društvene seje. Tisti člani, ki se redno udeležujejo sej in pazno zasledujejo poročila in Prosveto o poslovanju jednote in ne zabavljajo preveč čez svojo organizacijo v javnih prostorih, so koristni za društvo in jednoto. Taki navadno ne poslušajo demagogov, ampak pobijajo njihove argumente. Nekateri člani drugih jednot pretirano hvalijo svoje organizacije, toda jaz pravim, da se dobra roba sama hvali in naša jednota zasluži vso čast, kar nam dokazujejo tudi številke o članstvu in premoženju.

Dne 15. aprila bodo tukajšnja društva št. 14, 119 in 568 SNPJ obhajala 30-letnico svoje organizacije. Na programu bo himna SNPJ, govor V. Cainkarja, predsednika jednote, živa slika čla-

nie mladinskega oddelka, igra "Ženitev" petje in igranje na piano. Naši vrli igralci nam bodo nudili mnogo zabave, ker nam bodo pokazali, kako se ne-kateri ljudje ženijo. Pričetek programa bo točno ob 2. popoldne. Vstopnice v predprodaji so 35 centov, pri vratih pa 40 in otroci od sedmega do petnajstega leta starosti plačajo samo 10 centov. Vstopnice so veljavne tudi za ples zvečer, ki se bo vršil v obeh dvoranih. V spodnji dvorani bo igral na harmoniko J. Nagode, v veliki dvorani pa orkester Johna Mahnichja. Program bo obširen in bo nedvomno zanimal vsakega. Vsota 35 centov je tako nizka, da jo bo lahko vsak utrpel, čeprav so slabi časi.

Pripravljalni odbor je na delu, da bo proslava tridesetletnice sijajna, odvisno pa je od članstva treh društev, ki imajo v odraslem oddelku 565 članov, kako bo slavnost izpadla. Ne zadržuje, da tridesetletnico SNPJ proslavimo samo s petjem, govorji in igrami, temveč je potrebno, da se članstvo udeleži proslave v polnem številu, poleg tega pa mora pripeljati s seboj svoje prijatelje in znance. To je želja pripravljalnega odbora, da ne bo njegov trud zaman. Potrebno je, da se malo razvedrmo in medsebojno bolj spoznamo in kolikor toliko tudi opomoremo finančno.

Na člane apeliram, da si nabavijo vstopnice vnaprej, ker so cenejše. Noben se ne sme izgovarjati, češ, ni denarja, ker slavnost tridesetletnice se vrši le enkrat v obstoju organizacije.

Postrežba v kuhinji in pivnici bo prvovrstna. Na slavnost 30-letnice vabimo tudi člane in rojake iz bližnjih nasebin. Dobrodošli vsi!

John Artach, 14.

Jubilejna prireditev 26. maja

West Allis, Wis.—Dne 26. maja bo društvo Združenje št. 104 SNPJ proslavilo 30 letnico SNPJ z veselico in igro "Slepi agitator" ter primernimi govori. Čas je že, da tudi naše društvo malo poagitrira v naši nasebini v korist SNPJ.

Bratje in sestre društva št. 104! Od vas je sedaj odvisen uspeh naše proslave. Pojdimo vsi na delo! Letos je jubilejno in kampanjsko leto naše jednote in vseh njenih društev. Skušajmo povzdigniti naše društvo na stališče, katerega kot največje društvo v nasebini zasluži. Treba je nekoliko dobre volje in uspeh nam je zagotovljen. Zadnje čase nismo priredili nobene zabave ali veselice, kar se je izkazalo, da je nam v škodo. Zato pa glejmo, da bo naša jubilejna prireditev toliko večja in toliko bolj uspešna v vseh ozirih.

Federacija milwauških in westallških društev SNPJ priredi eno največjih in najzanimivejših slavnosti dne 29. aprila v dvorani SST. Za to slavnost se zanima vse jugoslovanski življenj v naši okolici, tako tudi mestni očetje Milwaukeeja, to pa radi poseta našega pisatelja Louisa Adamiča, katerega želijo vsi videti in slišati. Da bo vsem ustrezno, bo Adamič predaval dopoldne in popoldne, tako ta ga bodo lahko slišali vsi. Louis Adamič je eden najboljših pisateljev v Ameriki. Kakor se sliši, ga nameravajo mestni očetje mesta Milwaukeeja oficialno sprejeti na priedvečer omenjene prireditve.

Obveščam tudi vse one, ki so se vpisali v večerno šolo, kakor je bilo omenjeno v Prosveti in potem sprejeto po federaciji, da se bo šola začela prihodnjo jesen, kajti sedaj ne bi bilo primerno, da se prične s poukom. O tem več pravočasno v Prosveti.

Anton Yersin.

"Prešernov" koncert

Chicago, Ill.—Pomlad, čas koncertov in iger, je zopet tu. Pozimi navadno imajo svoje priredbe podpora društva, razni klubi in organizacije, pomlad in jesen je pa čas, v katerem pokažejo svoje življenje in aktivnosti pevski zbori in dramski klubi. Posebno to pomlad zgleda, da se zopet prebujajo iz spanja več kulturnih organizacij, ki niso bile aktivne zadnjih par let. To so vsele novice, ker s tem se pokaže, da vsaj na kulturnem polju se obrača malo na bolje.

Pevski zbor "Prešeren", ki je bil skozi vso to krizo precej aktiven in delaven, priredi velik pomladanski koncert z igro k svojih 5 letnici dela na kulturnem polju dne 22. aprila.

Torej pet letnica "Prešerna". V načrtu je izvršen program, boljši kot je bil kateri v preteklosti. Poleg izbranih pesmi, ki jih bo pel "Prešeren", bo komedija enodejanka. Nastopi tudi več drugih zborov. Slavnost se bo vršila v nedeljo popoldne, 22. aprila, v SNPJ dvorani na 27. cesti in Lawndale. Radi obširnega programa bo pričetek točno ob 3. popoldne. Po programu bo ples v obeh dvoranih, kjer bo igrala izvrstna godba. Vstopnice se dobe pri vseh članih zbora po 40c.

Vsa slovanska javnost v Chicagu in okolici se vljudno vabi, da poseti "Prešernov" koncert na 22. aprila in z nami proslavi petletnico med znanci in prijatelji. Vaši prijatelji bodo tam, pridite tudi vi!

Vsem ljubiteljem radijskih programov naznanjamo, da bo zbor "Prešeren" pel na radio postaji WSBC v soboto, 7. aprila, ob 11. zvečer. Naravnajte svoje radijske prejemnike na omenjeno postajo. Zelimo obilo uspeha vsem kulturnim organizacijam in vam ključemo: Na svidenje 22. aprila!

Za publicijski odbor—A. U.

Vabilo na ples

Chicago, Ill.—Kakor je bilo že poročano, priredi društvo Slovenski dom št. 86 SNPJ "Acquainted" ples v Aldine dvorani na 911 Center st. v soboto, dne 7. aprila. To bo zopet večer veselja in zabave za stare in mlade. Članice pripravljalnega odbora bodo nudile izvrstno postrežbo. Okusen prigrizek bomo zalili z dobro kapljico. Vstopni-

na je 25c z vstopnico, brez vstopnice pri vratih pa 35c. Izredno dobro znana Benčarjeva vsakovratna komada. Vabljeni člani in članice sosednjih društev in posamezniki, da nam setijo v velikem številu. Prosim se, apelira na člane društva Slovenski dom, da se udeležijo.

John Morsi, tajnik

Vsi na slavo 30 letnice!

Collinwood, O.—Tudi mi društvu Vipavski raj, št. 3 SNPJ, se pripravljamo, da proslavimo 30 letnico SNPJ dne 29. aprila skupno s clevelandskimi deracijami čim bolj svečano, da nam bo to redko slavlje lo še dolgo v spominu in nam gmotno izboljšamo naš položaj. Rojaki in rojakinje clevelandске okolice so vabljeni, da priložijo nedeljsko proslavo jednote društev v SND na St. Claju v ogromnem številu. Sledni program bo poseben, sebnosti. Pridite vsi! Za društvo 312—Andrew Božič.

Domač drobiž

Šubelj na proslavi SNPJ

Chicago.—Na obširnem nastopnem programu čikaške federacije SNPJ ob proslavi tridesetletnice jednote prihodnjo delo v dvorani SNPJ je tudi brozani operni baritonist Anton Šubelj, ki bo pel operne arije

Anton Šubelj

narodne pesmi. Šubelj prop bo trajal eno uro. Otvoritev slave bo točno ob 2:30 popoldne. Predpoldne od pol desetih do sedih bo Šubelj pel poleg S nov tudi na radio postaji in radio program bo prenesen postaje po deželi. Poslušalci drugih nasebinah naj pazijo lokalne seznane nedeljskega grama, da najdejo postajo, ki oddajala naš program.

Profesor predava našim bratcem

Chicago.—Maynard Krueger profesor s čikaške univerze, v četrtek zvečer, 5. aprila, daval na seji kluba brezposelnih slovenskih delavcev v SNPJ. Krueger je izvrstni vovnik. Vabljeni so tudi rojaki, da se udeležijo te seji slišijo predavatelja.

Nov grob pionirja

Cleveland.—Zadnje dni je mrli Jos. Pugel, star 66 let in ma iz Strug pri Ribnici na lenjskem. V Ameriki je bil let in tu zapuša ženo, štiri nove in štiri hčere.

Komunisti osvojili konzulstvo

Chicago.—Kakor poroča denik, so na shod Jugoslovanske centralne organizacije in Ja slovanske zere—obe organizaciji sta pod vplivom jugoslovanskega konzula Kolombatoviča ki je bil 25. marca v dvorani sen Sokol, So. Ashland ave. z 18. ulice, prišli v pretekli čini hrvaški komunisti. Še je predsedoval Richard J. vertnik. Ko so konzulovi člani svoje govore, so na oser ali komunisti in ga okupirali, kar so predložili svoje resolucije, naperjene proti režimu Jos. slavije, in bile so sprejete. Še je bil zaključen v konfuziji, je lastnik dvorane naredil to v dvorani.

Ali ste že naročili Prosveto?

Mladinski list svojem priatelju ali sorodniku v domovini. To je edini dar trajne vrednosti ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Inkorp. 17. junija 1907
v državi Illinois
39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Rockwell 6904
GLAVNI ODBOR S. N. P. J.
UPRAVNI ODBOR:
VINCENT GAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
ED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WRENCIE GRADISHEK, tajbol.odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
HEN VOGELICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
HEN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
ODBORNIKI:
JANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
HEN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.
GOSPODARSKI ODBOR:
ATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
THONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
HEN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
POROTNI ODBOR:
HEN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
TON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
HEN TERCELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
JANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
JANK BARBICH.....16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.
NADZORNI ODBOR:
JANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 20th St., Chicago, Ill.
ED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
JOE AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.
POZOR!—Korespondence z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši tako: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslovijo na predsedništvo. VSE DENARNE posiljitve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vobče, se posiljuje na gl. tajništvo. Vse druge, skladne s bolniško podporo, naj se posiljuje na bol. tajništvo. Vse stvari v zvezi s blagajniškim poslom, naj se posiljuje na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravni odboru naj se posiljuje Frank Zajec, predsednik nadzornega odbora. VSE PRITOŽBE na gl. porotni odbor se naj posiljuje na John Goršek, predsednik porotnega odbora. VSE DOPISE in drugi spisi, nanašajoči, oglaš., naročila in sploh vse, kar je v zvezi s jednoto, naj se posiljuje na "PROSVETA", 3927 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick aid should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank S. Tauchar, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Office.

Ob 30 letnici SNPJ

NEKAJ NAVODIL IN POJASNIL GLEDE KAMPANJE

Po zaključku gl. odbora, zbranega na letni seji v februarju, se je jubilejna kampanja za nove člane obeh oddelkov in traja 31. decembra. To pomeni, da novi člani, kateri so v gl. uradu priznani kot sprejeti v jednoto 1. marca, so že deležni ugodnosti kampanje, kakor tudi agitatorji do nagrad, ki so razpisane kot sledi:

MLADINSKI ODBOR	
Za posameznega člana do 4 se plača 25c	
Kdor pridobi 5 članov, se mu plača.....	\$ 2.50
Kdor pridobi 10 članov, se mu plača.....	5.00
Kdor pridobi 15 članov, se mu plača.....	10.00
Kdor pridobi 20 članov, se mu plača.....	15.00
Kdor pridobi 25 članov, se mu plača.....	20.00

Razumljivo naj bo to, da nagrada je razpisana kot tu navedeno in se tudi plača samo za tu določene nagrade. (To omenjamo to, da se izognemo nepotrebnim korespondenci z vprašanji: "Koliko sem upravičen, ker sem dobil, recimo 8 ali 12 članov?")

Člani mladinskega oddelka, ki pristopijo v času kampanje, pa prosti dveh mesečnih asesmentov in jednota plača zdravniško preiskavo do vsote 50c.

ODDELEK ODRASLIH

Za vsakega novopridobljenega člana med 16. in 35. letom jednota agitatorji, ki ga pridobi, \$1.00 nagrade. Agitatorji in društva, ki se bodo udeležili kampanje—kar morajo naznaniti gl. uradu—in ki pridobijo 25 ali več članov za časa kampanje, pa poleg že omenjene nagrade upravičeni še do posebne nagrade \$10.00.

Za vse novopristopile v času te kampanje in navedene starosti jednota plača zdravniško preiskavo do vsote \$2.00 in oproščeni do \$1.00 pristopnine v staviški sklad, kar pomeni, da plača kandidat \$1.00 pristopnine in pristopnino za bolniško zavarovalnino kot jo določajo pravila.

Pasivni člani, katerim doba dveletne pasivnosti še ni potekla, se postanejo aktivni pred 30. junijem tega leta, se kreditira šest mesecev njihovega asesmentov v smrtinski sklad pred 1. julijem 1933. To se tolači tako: Za čas pasivnosti med 1. januarjem in 30. junijem 1933 ni treba plačati asesmentov v smrtinski sklad; za čas pasivnosti do 1. januarja in čas pasivnosti po 1. juliju 1933 mora vsak plačati. Kdor je pa bil pasiven pred 1. julijem nad šest mesecev, lahko zviša starost, namesto da bi plačal asesment v smrtinski sklad za čas pasivnosti pred 1. julijem; za čas pasivnosti po 1. juliju 1933 pa mora plačati vsak in sicer po zvišani starosti. Torej zaključek, ki je bil v veljavi od 1. julija do 31. decembra 1933, je podaljšan do 30. junija 1934.

Dalje je bilo tudi zaključeno, da vsi oni člani, ki so sedaj zavarovani za \$600 smrtne in želijo prestopiti v razred "B" ali "C", lahko to storijo in se smejo zavarovati za prejšnjo zavarovalnino, toda ta izjema je bila napravljena samo za one, ki so zavarovani za \$600. Drugih razredov se ne upošteva, to je, da se morajo zavarovati v razrede kot pravila predpisujejo.

NA DELO BRATJE IN SESTRE SNPJ!

Posvetimo nekaj časa za agitacijo naši lastni organizaciji v tem letu, ko obhajamo 30-letnico njenega obstoja in pomnožimo naše članstvo, kar bo najdoslejnejša proslava tega jubileja!

Fred A. Vider, gl. tajnik SNPJ.

Razsodbe gl. porotnega odseka

Zadeva društva št. 104

Br. Vincent Kodre, član društva št. 104, West Allis, Wis., se je pritožil na gl. porotni odsek, ker mu je bila odklonjena bolniška podpora po gl. bolniškem tajniku za čas od 21. septembra do 9. oktobra 1933 v smislu 18. točke e), XXXVII. člena pravil. Br. Kodre pa se je najprvo pritožil pri društvu in zahteval porotno obravnavo, katera se je vršila dne 12. januarja 1934 in ki mu je odobrila izplačilo bolniške podpore za navedeni čas. Ker pa društvena porota ni navedla, na podlagi katerih določb pravil ali razlogov je odobrila izplačilo, je gl. bolniški tajnik smatral zaključek protipravljen in ponovno odklonil izplačilo bolniške podpore.

Glavni porotni odsek je priziv vzel v razpravo in pregledal vse vpslane listine, ki se nanašajo na zadevo. Iz predloženih listin je razvidno, da je Kodre deloma povzročil prepri, v katerem je prišel do poškodbe, on nam pa ni predložil nobenih dokazov, da je bil nedolžen v tistem prepriu.

Na tej podlagi je gl. porotni odsek sklenil s štirimi glasovi proti enemu, da je bilo postopanje gl. bolniškega tajnika popolnoma v soglasju s pravili in na podlagi tega razveljavil sklep društvene porote, ter potrdil odklok gl. bolniškega tajnika, ker br. Kodre v smislu 18. točke e), XXXVII. člena pravil ni upravičen do bolniške podpore od 21. septembra do 9. oktobra 1933.

John Goršek, predsednik;
John Terčelj, Anton Sular, Frank Podboj, Frank Barbich, porotniki.

GLASOVI IZ NASELBIN

Ob tridesetletnici SNPJ

Bral sem zgodovinske spise Simona Kavčiča in Frank Zaitza o začetnem naprednem gibanju med našimi priseljeniki v Ameriki in o pionirjih, ki so postavili zdrav temelj za razvoj SNPJ, ki se je pozneje razvil v največjo slovensko podporno organizacijo. Tudi jaz sem postal član iste iste leta 1906, ko še ni bila inkorporirana, pa tudi članstva in gmotnih sredstev je imela takrat prav malo. Morala se je boriti proti starim tradicijam in v seposvobodno ukoreninjenemu klerikalizmu predno si je pridobila ugled in razmah med našim ljudstvom.

V teku svojega razvoja je udejstvila mnogo lepih in naprednih idej; veliko dobrih načrtov pa je tudi—bodiš radi upravičenih ali neupravičenih vzrokov—mirno zaspalo. Največ je bilo krivo nezadostno razumevanje, premalo energije in neaktivnost ne samo med članstvom, pač pa tudi med vodilnimi funkcionarji.

Na šesti redni konvenciji SNPJ v septembru 1915 je bil predložen pomenljiv načrt Etbina Kristana za "potovalno akademijo". Namen je bil izobraziti naše članstvo potom knjig in predavanj v vseh panogah sedanjega življenja in zgodovine in ga tako pripraviti na sodelovanje za hitrejši preobrat iz sedanjega sistema v zdrav nov ekonomski red vseh narodov sveta. Ali smo kaj storili v tem oziru? Res je, da smo poizkusili s "Književno matico" in tu pa tam poslali govornike v večje naselbine, ki pa so navadno govorili največ le o jednotizmu.

Pozneje, ko je jednota postala v vseh ozirih jačja in je zbrala skupaj lepo glavnico kapitala, nas je opazila splošna in dolgotrajna ekonomska kriza. Ali smo skušali kaj storiti za članstvo v ekonomskem oziru? Izvzemši nekaj izrednih podpor najpotrebnejšim nismo z jednotnim kapitalom podvzeli ničesar, dasi obstoja dejstvo, da bi bila jednota lahko apropiirala vsaj par sto

tisoč za nakup kolektivnih kmetij, kamor bi se bili lahko naselili oni člani, ki so bili v potrebi in zato privolji lotiti se kmetijstva na po jednoti upravljanih farmah. Mi vemo, če hočemo priznati, da je zdaj veliko članov zunaj jednote, ker niso mogli plačevati mesečnih prispevkov—ki niso nikdar izkoristili jednote, pač pa jo gradili, mnogi že v tistih zgodnjih letih, ko jednota v resnici ni bila še nobena sigurnost za zavarovanje. To je žalostno, pa resnično dejstvo—ob njeni tridesetletnici!

Jaz poznam veliko naših članov. Potoval sem, pa sem se sešel z njimi. Največ jih je, ki nočejo milodarov, ker so pošteni delavci. Skušal si je izposediti za nekaj časa—toda kriza je bila predolga—pa je bil prisiljen pustiti jednoto. Naši ljudje imajo v tem oziru večji ponos kot se navadno smatra, pa rajši pustijo jednoto, kot da bi direktno beračili za asesmente in da bi bila njih imena tako označena v jednotnem glasilu. To je tragedija! Mi bi mogli najti boljša pota v sličnih bodočih krizah. Mi bi mogli mnogo našega po jednoti nabranega kapitala obrniti v prid naših članov, namesto da izročimo ves denar v roke drugim, pa naj bodo to Zdržene države, okrajne uprave ali pa druga korporacijska podjetja. Vemo, da se tudi pri teh vlogah v nekaterih krajih kažejo znaki dvomljive sigurnosti, zato bi se ne smeli bati tveganja nekaj denarja v svojih povsem konservativnih podvzetjih v korist tistih, ki so kot čebele pomagali polniti blagajno jednote. Ne vem, če to res razumemo; toda denar je vsekakor magično sredstvo v sedanjem ekonomskem družbi, brez katerega nikdo ne more ničesar podvzeti, ničesar doseči. Ker ima jednota približno šest milijonov dolarjev premoženja, bi smeli vsaj z eno desetino od tega polkusiti s svojimi podjetji, s katerimi bi ne samo uposlili naših nezaposlenih članov, pač pa bi jednoti preskrbeli sigurnejšo vlogo in prav tako visoke, če ne višje obresti. To ni nobena utopija. Imam v vidiku tozadevne postavke, da bratske organizacije ne smejo svojevoljno razpolagati z denarjem v svojih blagajnah. Kljub temu so poto, po katerih se da vse to napraviti, če je tu res volja in podvzetna sposobnost. To bi nas dvignilo gospodarsko, za kar vendar stremimo že od nekdaj.

Res je, da so se posojila na hiše članov bolj slabo obnesla; in to le zaradi sedanje krize. Izgubila pa bo jednota prej pri zunanjih posojilih kot pa pri teh, kajti naše članstvo je pošteno in bo vsak rad plačal, samo da jim kapitalizem spet dovoli normalni zaslužek. Še večja sigurnost vlog pa bi bila, če podvzamemo združeno podjetje ene ali druge vrste, ki bi bilo direktno pod kontrolo jednotne uprave. Priporočljivo je torej, da bi najprvo poizkusili s kolektivnimi velekmjetijami, kjer bi nudili delo našim brezposelnim članom. To sem jaz svetoval že zadnjima dvema konvencijama SNPJ, toda zanimanja med delegacijo je bilo premalo, in pa vodstvo je bilo nesimpatično takim podvzetjem.

Premišljuječ o vsem tem, me je prav razveselilo poročilo našega rojaka Lojzeta Adamiča, da vlada Združenih držav namerava financirati taka ali slična podjetja, ki naj bi bila za nas Jugoslovane pod upravo in kontrolo naših podpornih organizacij. S tem bi bil torej odstranjen glavni zadržek—finančna stran in naše podporne organizacije bi prevzele samo nadzorstvo tistih kolektivnih kmetij, na katerih bi bili uposleni njih člani. To je za nas v sedanjih razmerah še posebno dobra ideja. Izgubiti ne moremo nič; ako pa nam ne bo všeč na farmah, pa še vedno lahko pridemo stra-

dat nazaj v industrijska mesta. Glavni odbori naših podpornih organizacij naj se zavzamejo za to reč in v glasilih pojasnijo vso zadevo. Nadalje naj se javno vpraša članstvo, koliko bi jih šlo na take kmetije. Dobro bi bilo, da bi to že zdaj vedeli, kar bi jim bilo v pomoč na konferenci z vladnimi zastopniki, ki se bo vršila enkrat v aprilu. Vsekakor pa je važno, da glavni odborniki in drugi vodilni in aktivni člani širom Amerike izrazijo svoje mnenje o tej zadevi in članstvu natančno povedo, kaj ima in kaj nima od tega pričakovati. Morda je dobro, da se tu pa tam organizirajo tudi posamezne farme blizu mest, ampak glavno paznjo, po mojem mnenju, je posvetiti velikim kolektivnim kmetijam, kjer se bo pod sposobnim vodstvom produkcija z manjšim fizičnim trudom veliko bolje izplačala in ljudje se bodo v večji družbi lažje privadili podeželskega življenja, ker ne bodo pogrešali, alične družbe kot so jo imeli prej v industrijskih mestih.

Smatrajmo ta načrt za kar koli — kapitalistično filikanje sedanjega ekonomskega reda ali pa komunistem — dejstvo ostane nespremenjeno, da je to pripomoček za izboljšanje bednega stanja, v katerem se mnogo našega članstva nahaja. Dolžnost naših organizacij je, da se poslužijo te prilike takoj in s tem zasigurajo čim večje vladne subvencije za kolektivne farme naših nezaposlenih članov.

Ne pečajmo se preveč z zgodovino, tem bolj pa preglejmo sedanjost in napišimo vse svoje moči, da izboljšamo življenjske razmere za svojo bodočnost—zanamci bodo že bolje vedeli in znali skrbeti za svojo socialno upravo v novi družbi.

Frank S. Tauchar, 449.

Volilem v državi Illinois

Chicago. — Prihodnji terek, dne 10. aprila, so v Illinoisu primarne volitve. Za delavstvo se te volitve brez pomena in tisti, ki so proti sedanjemu režimu, proti republikanski in demokratski stranki, nimajo kaj iskati pri teh volitvah.

Za delavstvo imajo primarne volitve pomen le tam, kjer imajo svoje kandidate, svojo legalno priznano stranko. V Illinoisu tega ni, kar je zasluga republikancev in demokratov, ki so pred nekaj leti sprejeli strog zakon proti manjšinskim strankam. Ta zakon določa, da je legalno priznana le tista stranka, ki pri zadnjih volitvah dobi ne manj ko pet odstotkov vseh oddanih glasov.

Manjšinske stranke, ki so brez legalnega statusa, lahko nominirajo svoje kandidate le s peticijo. Na peticijo se lahko podpisajo pa le tisti volilci in volilke, ki nista glasovala pri primarnih volitvah. Kdor se udeleži teh volitev, se ne more podpisati na peticijo kake manjšinske stranke.

Ker socialistična stranka pri zadnjih volitvah ni dobila pet

odstotkov glasov v državi Illinois, bo zopet prisiljena nominirati svoje kandidate s peticijo. Tisoče in tisoče podpisov je potrebnih za nominiranje s peticijo.

Na slovenske, jugoslovanske in druge volilce širom države apeliramo, da se ne udeležijo teh primarnih volitev ter da prihranijo svoj glas za podpis socialistične peticije. Podpise bomo pričeli pobirati po državni konvenciji stranke, ki se vrši sredi aprila v Stauntonu.

Volilem v okraju Cook, kjer bo pri teh volitvah dano na glasovanje tudi vprašanje spojitve parkov, v vednost to-le: Praktične skušnje so pokazale, da vas korumpirani volilni odborniki prisilijo oziroma zapišejo, da ste glasovali za eno ali drugo staro stranko pri primarnih volitvah, čeprav zahtevate in ste dobili le glasovnico, ki se ne tiče strank. Vsled tega vam svetujemo, da izostanete od teh volitev popolnoma ter pozneje podpišete socialistično peticijo.

Odbor kluba št. 1. JSZ.

OGLASI

Čas je zopet tu za ukusno domačo

KLOBASE

Sedaj so boljše ko še kdaj prej. Denar naj se pošlje s naročilno. Prodajajo se po 25c funt, a tem je poština plačana in vseta za Zdržene države in v Alasko.

JOSEPH LESKOVAR

610—14th Street, Racine, Wis.

VOJNA NAPOVEDANA

COR-COL — dala popolno udobnost vašim nogam. Olajša bolečine takoj. Odpravi nekoč-trde kurja očena in zgubke. Se prodaja v jamstvom vrtni denarja. Dobi se v lokarnah, ali po pošti za \$1.00.

BOUDREAUX & CAMPBELL

CHEMICAL CO.

308 N. WELLS STREET, CHICAGO, ILL.

DOMAČA ZDRAVILA

V zalogi imam jedine dišave. Knjavo-vo jedine kavo in importirana zdravila, katere pripravi moj. Knjavo.

DOMAČI ZDRAVNIK

Math Pezdor

Box 772, City Hall Sta., NEW YORK, N. Y.

USTAVITE TRPLJENJE

Ustavite plin, vadijanje, kisanje, zaprtost, spujanje na koži, oteklost nog, krčne žile, revmatizem, glavobol, omotico, nestrpnost, kašel, prehlad, tenko občutljivost, nestrpnost, bolečine v hrbtu in kjeoli v vašem životu. Stisnite valjo kri takoj! Preskrbite si pravo solistično čajno zdravilo, poskušajte in zdraviljenje, ki ga dobite sedaj, ako vprašate. Vam pomaga in dokazuje, kar tisočim drugim, da lahko odpravite, varno brez operacije in za nizko ceno. Posušite se prave priprave s solistom. Uradno ure so do 7. zvečer. Ob nedeljah do 1. ure pop. Dr. ZIMANSKI, sin Helene Zimanske, volilni solistični zdravilci. 1469 N. Damen Ave., Chicago, Ill. (Ady.)

ŽENE

Ako imate lastno, sodno ali bolno modro žiljenje, naročite si moje starobrazno zdravilo. Cena svojega \$0.—Pošlji mi s valjem popolno zanesljivi MRS. GRETA LESKOVAR

607 E. 13rd St. New York, N. Y.

Najzanesljivejšo dnevno delavsko vestil so v dnevniku "Prosveta". Ali jih žitate, vsak dan?

Najhitreje do Jugoslavije
BREMEN • EUROPA
Od New Yorka do Ljubljane in nazaj III. razreda \$211.50
EKSPRESNI VLAKE ob parniku v Bremerhaven
jamči pripravno potovanje do LJUBLJANE
Ali potujete z enimi ali drugimi parniki:
HAMBURG - DEUTSCHLAND
ALBERT BALLIN - NEW YORK
Od New Yorka do Ljubljane in nazaj III. razreda \$193.50
Tudi redna odplutja z dobro znanimi kabinskih parniki. Od New Yorka do Ljubljane in nazaj III. razreda \$190.00.
Mornarice teletistične zveze od Cherbourga, Bremena ali Hamburga.
Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali
HAMBURG-AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD
177 N. Michigan Ave. — 130 W. Randolph St.
CHICAGO, ILL.

30 LETNI JUBILEJ SNPJ slavijo društva v Clevelandu, O. V NEDELJO 8. APRILA 1934

SLAVNOST SE VRŠI V SLOVENSKEM NARODNEM DOMU na St. Clair Ave. Prisetek programa ob 2:15 popoldne, ter se nadaljuje do polnoči. Vstopnina k programu 40c Samo za ples zvečer pa 25c Članstvo je vabljeno, da ne zamudi te proslave. VABI ODBOR.

Ples bo sviral Bill Connolly Band, W. J. A. Y. Artist in orkester Frank Barbich, ml.

Our Society's
30th
Anniversary Year

PROSLETICA

ENGLISH SECTION

Solicit Your Friends
for
SNPJ Membership

PAGE SIX

FOR MEMBERS OF SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY AND AMERICAN SLOVENES

WEDNESDAY, APRIL 4

Thirty Years of Progress

THE SLOVENE National Benefit Society—the largest of all our societies—is celebrating its thirtieth anniversary.

Thirty years of struggle and perseverance are incorporated in its growth and development. Thirty years of progress, during which the knocks were plentiful, but an indomitable will, fortified by a faithful organization, could not be halted. From insignificant beginnings by a handful of progressive individuals, the SNPJ grew steadily in power and prestige until today it is the most important and influential Slovene fraternal society in America.

The development of the Slovene National Benefit Society has not been accidental. Its founders and leaders were firmly convinced that such an organization based on free thought principles was sorely needed for the benefit of their fellow immigrants. And they knew how to interest our people into their organization which offered them the best protection and enlightenment for the lowest possible rates. They had to convince them that it was an organization of their own choosing. The SNPJ, well equipped fraternally, with rapidly increasing influence and power, offered striking opportunity to our people to become insured in a safe and sound organization. The principles of the SNPJ had a strong appeal for all liberty loving people; they insured to them the widest possible freedom in their private lives; no interference was ever attempted on their private conduct. Its leaders were wide-awake and seized every opportunity to win new groups.

The business record of the SNPJ is impressive. Its numerous achievements in meeting typical problems facing the fraternal movement are equally significant. The Society has withstood several crises, and the good it has been able to do will never be fully estimated. The SNPJ has stood the acid test of some of the worst depressions ever experienced.

The SNPJ has risen—it has rocketed upward and is now proudly celebrating its thirtieth anniversary of progress and achievements. The celebrations of its 30th anniversary by local branches are assuming national aspect for many reasons.

But now it remains for the young members of the SNPJ to carry on the message of the SNPJ into every town and hamlet—to spread the Society's principles and ideas everywhere.

Will the future evidence the appreciation of our youth for the work accomplished by our founders and pioneers? Scores of voices are answering, "Yes, yes, a thousand times yes!" With this spirit prevailing among our younger generation the work cannot stand still—it must continue. But how much more far-reaching, how much more effective the work will be with the personal support of each of you.

SNPJ 30th Anniversary Celebrations in April

The following Federations and Lodges of the SNPJ will observe the Thirtieth Anniversary of the Slovene National Benefit Society with fitting Jubilee Program this month:

The Chicago Federation of SNPJ on Sunday, April 8, at the SNPJ Auditorium with an elaborate program.

The Cleveland Federation of SNPJ at the S. N. D. on St. Clair ave., Sunday, April 8, with a unique Jubilee Program.

Lodge No. 734, Los Angeles, Calif., Sunday, April 8.

Lodge No. 4, Neffs, O., Sunday, April 14.

Lodges 14, 119 and 568, Waukegan-No. Chicago, Ill., at the S. N. D. Sunday, April 15.

Lodges 29, 217 and 736, Thomas, W. Va., Saturday, April 21.

Lodges 34 and 575, Indianapolis, Ind., April 21.

The Kansas Federation at Yale, Kans., Saturday, April 28.

Lodge 277, Struthers, O., April 28.

Lodge Strugglers 614, Cleveland, O., at S. W. H., Waterloo rd., Sunday, April 29.

The Milwaukee Federation, Milwaukee, Wis., April 29.

Attend these jubilee affairs whenever possible and add to their importance by your presence. Help make them real manifestations of the true spirit of the Slovene National Benefit Society.

SNPJ in Its 30th Year — Its Record

Since its beginning the SNPJ admitted the greatest number of members and paid the greatest amount in benefits.

From the date of its organization, April 9, 1904, to December 31, 1933, the Slovene National Benefit Society has admitted 86,854 adult and 36,860 juvenile members, or a total number of

123,714 MEMBERS!

In the same period the Society paid in various benefits as follows:

Sick Benefits.....	\$ 8,842,984.56
Death Claims.....	3,953,638.94
Disability.....	1,147,728.18
Special Benefits.....	181,289.67

Total\$14,125,650.35

More than FOURTEEN MILLION dollars!

FLASHES By Incognito

Chicago.—The SNPJ goes on the air Sunday, April 8, 1934. Be sure you tune in on the National Broadcasting Co., WMAQ Chicago outlet, at 9:30 a. m. All of the stations of the red network west of Chicago will carry this broadcast. We are still working to hook up the eastern stations. Get up early and take it in on your radio. The program is being arranged by Donald J. Lotrich for the Chicago District Federation of SNPJ on the Society's 30th anniversary.

That program for Sunday afternoon is all lined up. A neat souvenir booklet is being printed now and from indications a vast throng will attend. Tickets are being sold in pairs and even in fours. If you didn't get yours, don't wait, the time is near and you can't afford to miss it.

Pioneers are urged to be there in full numbers and to purchase your tickets from Pioneer members because the Pioneer Lodge will share 20 cents from each ticket. If you don't know who to approach, see John Rak, Frank Groser, Frank Sodnik, John Kopach, or Donald Lotrich.

Prof. Maynard Krueger will speak Thursday evening, April 5, for the Slovene Unemployed Club at the SNPJ Hall. We invite you to attend.

They tell me that Dr. J. J. Zavertnik is going to be the leading new member getter. Fine, we are glad to hear it. The Pioneers now have an exclusive "New Member Getter Club." Dr. Zavertnik, Catherine Stefancich, Frank Zordani, John Olip, Oscar Godina, John Kopach, Joseph Turpin and Donald J. Lotrich at present make up this club. In order to become a member of this club you must bring a member into the Pioneer Lodge. Who'll be next?

This campaign has hardly begun, but what response! What response! We thought that we were doing good by getting 15 new members, but when we see the 28 all in one lump, well, we just can't quit now. We must go out and lick 'em, that's all. So, Pioneers, all of you must help us round

Lincolmites

Springfield, Ill.—I am wondering about the coming Lincolnite Card Party of Saturday night, April 7. And I'm hoping a large crowd turns out for it, and the dance that will follow. With the admission charge only 15c, how can anyone stay away, and least of all Lincolmites! Let's jam our hall. Everybody welcome.

Hear the Economics of the New Deal each Saturday at 4:30 central standard time, over NBC network. Tune in WMAQ Chicago, or KSD at St. Louis, Missouri. It is sponsored by the Economics Committee of the National Advisory Council on Radio on Education in cooperation with League for Industrial Democracy. Tune in.

Hear Bundesen Magazine of the Air each day except Saturday and Sunday, at 9 a. m. News very liberally interpreted and broadcast.

The "Strange Case of Tom Mooney" is now promised to be shown at the Tivoli theater. The date is not definite as yet. But you can help us by agitating. Keep seeing the Tivoli people and asking for it. Write them and telephone them on it. Have others do the same. WE WILL have them showing this picture in Springfield!

By the papers we see Spirits continue to be active, and in the Membership campaign especially. And to Whoozit, we like your "stuff." Keep it up!

Joe G. Brincor, Lodge 567.

up these young folks for the Pioneer Lodge.

Several Chicagoans trotted to Detroit last Sunday, among them John Rak and Vinko Loniškar, who attended the joint program of the Yugoslav Socialist Clubs.

Students of the Pioneer Juvenile School will participate in the 30th anniversary program Sunday with a new play, "Young Society," especially written by Katka Zupancic for this occasion. The winter season will close with this presentation. In order to meet the costs of the past term the Pioneer Dance Committee is arranging a "Domaca Zabava" on Saturday, May 12. It is our desire to attract the old and young to the event.

Off the President's Bat

Cleveland.—At the February meeting, Comrades remembered the good work done by ex-President Joe Jarc and ex-Vice Pres. John Smole during the year 1933 by presenting them with a token of appreciation in the form of fountain pens. We know that whenever they will use them it will bring fond memories of their term in office.

April 8! That is all that one hears in Cleveland lately. The Cleveland Federation will celebrate SNPJ 30th Anniversary by staging a program which will strike a fancy appeal. Make your plans to attend both the afternoon and evening affairs. A combined effort on the part of members of all the lodges should make this a red-letter day in Cleveland. Let us all do our part, or in plain words, BE THERE.

While on the above subject, Comrades' Anniversary is also this month. Plans are being formulated to celebrate this event after our next meeting. Here is the tentative line-up. Meeting will start at 7:30 p. m., then dancing and a Chow Mein repast. John Allich is arranging to have his Entertainment Committee meet Thursday, April 5, at the National Home to plan the arrangements. More details will be furnished you later. One thing though, keep Tuesday, April 17, open for you and your friends. We would also like to have representatives from the various lodges present that night. Please bring this up at your meeting, canvas your members and let John know how many reservations he can expect. Evening's entertainment will be furnished at cost.

Saturday, April 7, at 7:30 p. m. a Trip thru Home in the Sky, a visit to the Electric Garden Show which will be in progress at that time; dancing in the beautiful Guild Hall. How does this sound? Any member interested should get in touch with the writer by calling MI 7993. This is open to you and your friends. An evening that will linger long in your memory.

With the purchase of a mimeograph machine and necessary supplies, look out for a bombardment that Otto Tekautz, chairman of the Member-

SNPJ 30th Anniversary

Chicago.—One of the most enthusiastic and whirlwind preparatory campaigns ever undertaken for a celebration will come to a close Sunday, April 8, 1934, when the curtain is raised for the elaborate and attractive program of the Chicago District Federation of SNPJ on the occasion of the 30th anniversary of the Slovene National Benefit Society. More work, more time and energy and more momentum is seldom given to any undertaking than the amount put into this manifestation.

The true spirit of cooperation was imbued into the arrangement Committee right from the outset. They set to work to do a big job in a big way. They have succeeded remarkably well and are now ready to exhibit their completed work.

Only one thing remains to be done. We worked, we agitated, we sold tickets and now we expect a record throng to come out and partake of the many good things prepared. Members and friends should realize that a 30th anniversary celebration of an institution that has done as much good for the Yugoslav people as the SNPJ, deserves a vast and courageous manifestation.

It's going to be the first time in our history that our Society will be benefited by a radio broadcast. It took much effort and time to secure the broadcast. And then the new plays, the recitation, the children climaxed by the popular Anton Subelj. It will all be great.

You can show your appreciation for our efforts by attending and thereby help instill the honest and true spirit of fraternalism and brotherhood into the hearts of our people. Let the air ring with the glory of our Society on Sunday, April 8, 1934, at the SNPJ Hall.

D. J. L.

Rudy Turk, Alice Beisinger, John Allich and Joe Jarc gave an excellent portrayal of their characters in the recent play, "Scandal in the Valley of St. Florian," presented for the benefit of Yugoslav Cultural Garden Club.

Just reminiscing.—Friday, April 6, 'twill be one year for the Johnny Smole and his frau; congratulations. Vic Zaletel, our first President, and A. R. Kushlan, our third President, wonder why we don't see more of them. That very successful Moonlight Ride years ago. "Candid Comments," "Ramblings," "Saint and Sinner," "Here and There with Comrades," "Susie the Talkative Stenog," "Most Anything," "Breezy Tales," "Comrade Dust"—remember articles under these captions?

Once more before I finish: Thursday, April 5—Entertainment Meeting, National Home. Saturday, April 7—Guild Hall. Sunday, April 8—Afternoon and evening—Cleveland Federation 30th Anniversary celebration. Tuesday, April 24—Comrades' meeting and 8th Anniversary, a gala evening in store for everyone. Sunday, April 29—Strugglers' Mammoth celebration.

The Comrade basketball team, which finished fifth in the Inter-Lodge League of nine clubs, will play the Commodores at the K of C Hall Friday, April 6, at 7:30 p. m. This is to be the semi-final game to the Spartan-Serbian Inter-Lodge championship tussle. Dancing will follow the games about 10 p. m. Admission is to be only 10 cents and includes both dancing and the games. The SDZ organization is also staging its elimination series on this same program their Eastern Stars and Brooklyn Slovenes will engage in the first game of the evening. (K of C Hall is located on Prospect, near East 26th street. Take Euclid car to East 24th. Walk south to Prospect, thence east.)

SNPJ Thirtieth Anniversary Special Broadcast

SUNDAY, APRIL 8, 1934

From 9:30 to 10 a. m. (Central Standard Time)

National Broadcasting Co.—WMAQ Chicago Outlet

Featuring: Anton Subelj, Sava Singers, Slovene and English Address

Arranged by the Chicago District Federation of SNPJ

Ten Largest E. S. Lodges

SINCE the inauguration of the English Speaking local branches and the movement within the Slovene National Society eight years ago, the number of English Speaking lodges has grown to 54 E. S. lodges in the first four years. At present there are over 80 E. S. Lodges.

The depression in the last four years seriously impeded our progress, but we are proud to say that most of our E. S. lodges have stood the acid test and emerged vigorous enough to continue their work of progress with new energy and devotion for the lodges and the SNPJ. On the whole the E. S. lodges have shown splendid achievement during their existence.

The lodge having the largest membership ever since its inception in both adult and juvenile departments is lodge Pioneer, No. 559, which is also the pioneer in the SNPJ Youth Movement. Its total membership is near the 500 mark. There are other E. S. lodges that have substantial membership reaching 100 and 200 mark.

The ten largest E. S. lodges referred to above, are as follows:

TEN LARGEST ENGLISH-SPEAKING LODGES

(As of February 28, 1934)

No.	City	Adult	Juvenile
559—	Chicago, Ill.	365	84
566—	Cleveland, O.	187	15
564—	Detroit, Mich.	151	30
614—	Cleveland, O.	136	40
568—	Waukegan, Ill.	138	1
584—	Milwaukee, Wis.	122	13
609—	Arma, Kansas	103	17
567—	Springfield, Ill.	53	28
610—	So. Chicago, Ill.	62	15
594—	Oakland, Calif.	56	13

It can be readily seen that lodges have the largest juvenile membership have advantage to a more rapid growth in the adult membership over those with a small juvenile membership, unless the former keep on increasing their adult membership. And there is reason why the SNPJ E. S. lodges should be able to increase their membership during the present jubilee campaign.

The above tabulation, compiled by the preme Secretary, is based on the latest record on hand.

Charter Members of Pioneer Lodge No. 559

Organized Nov. 13, 1925

Anne Golob	Albina Logar
H. M. Underwood	Louis Kramarsic
Mary Novak	Matt. Videgar
Oscar Godina	John J. Zavertnik
Rose Olip	R. J. Zavertnik
Anna Kramarsic	Joseph Zupancic
Tillie Udovich	Anna Vogrich
August Kramarsic	Rose Vogrich
D. J. Lotrich	Val. Videgar
Leo Cainkar	Josephine Klancnik

SNPJ Administrative Executive from 1904 to 1934

MANAGER OF THE ORGAN
FILIP GODINA—1913—

EDITORS

FRANK KERZE—1908-1911
JOZE ZAVERTNIK—1911-1929
IVAN MOLEK—1929—

PRESIDENTS

JOHN STONICH—1904-1908
MARTIN POTOKAR—1908-1913
JAKOB MIKLAVCIC—1913-1916
JOHN VOGRIC—1916-1919
VINCENT CAINKAR—1919—

SECRETARIES

FRANK MEDICA—1904 (two months)
MARTIN KONDA—1904-1908
FRANK KERZE—1908-1910
JOHN VERDERBAR—1910-1920
MATH. J. TURK—1920-1927
BLAZ NOVAK—1927-1929
FRED A. VIDER—1929—

ASSISTANT SECRETARIES

PAUL BERGER—1919-1921
BLAZ NOVAK—1921-1927 and 1929-1933
LOVRENC GRADISEK—1927-1929 and 1933—

TREASURERS

FRANK KLOBUCAR—1904-1908
FRANK KORCE—1908-1913
MARTIN POTOKAR—1913-1916
ANTON J. TERBOVEC—1916-1920
FRANK S. TAVCAR—1920 (temporary)
JOHN VOGRIC—1921—

STRUGGLERS

By **Lindy**

Two Beacon Bachelorettes

**Secure New Subscribers for
the "Prosveta"!**

About This and That

MODERN NEWS

Sheboygan, Wis.—I have been asked the question time and again, "What happened to Lodge Moderns?" We admit the Moderns were inactive in social events and publications, nevertheless, we still exist, unknown to the multitude of SNPJ members. From now on we intend to be the "big noise."

Are you playing your part in this membership campaign to make it a success? Surely, you have some friend eligible for nomination into this organization. The campaigner who describes the various facts and benefits of our organization will accomplish more than one not mentioning the death, sick, accident and operation benefits derived for the small monthly assessments. As it should be, "Every Member Get a New Member."

The campaign so far has brought into our fold John Beniger, initiated at our last monthly meeting, and Frances Klopich, transferred from Red Lodge, Montana.

Who murdered Blackie Simms? Lodge Moderns has again gone into the dramatic field of entertainment. A mystery farce in three acts will be presented Sunday evening, April 8, at 7:30 o'clock. We assure you "Spooky Tavern" will furnish you with plenty of thrills and excitement, and fill your expectations of a real thriller. Detectives, dope fiends, gangsters, and ghosts; entering the lobby of "Spooky Tavern" through secret doors. The cast is working hard and faithful to make the play even greater than the previous plays.

The characters are as follows: Frank Butcher as Lon Hacker; Francis Klopich as Ghost Woman; Ljodmilla Roseman as Lucy Hacker; Agnes Erste as Joyce Wingate; Lois Urbanek as Florabel Wingate; Mrs. Charles Chuk as Bedelia; Louis Spendal as Ralph Channing; Joe Jeruc as Terry Tanner; John Konec as Willie Worgie; Joe Primz as Blackie Simms, and Frank Resnick as Farone.

We are indeed happy to announce that we have secured Louis Sklander, Roman Majcen, and Leo Majcen, a trio of real harmony singers, in their own inimitable fashion. Come and hear them sing "Pojdmo na Stajersko" as they think it should be sung. Thirty minutes of melodious harmony. Don't miss this.

The Shadow.

SPRING DANCE

Universal, Pa.—Just another reminder concerning the Comets, Annual Spring Dance, scheduled for April 14, in the beautiful spacious hall of the Moose Temple, Universal. The committee in charge has reported fine progress being made in putting over this dance, since this is to be a novel affair of the Comets, because of the additional features—the sale of tickets, the use of programs, and the engagement of the best orchestra (Johnny Lann's orchestra from New Kensington) ever obtainable for any of our affairs, or I think I'm safe in saying the best ever to make an appearance in this locality. We'll have refreshments, too. All this points to an evening of fun-making and enjoyment to all those present. Won't you come and join us in this ball, and talk, sing, dance, eat, drink, and renew old acquaintances.

Michael R. Kumer, Lodge 715.

MILWAUKEE NEWS

Milwaukee, Wis.—The Badgers are sponsoring a Domača Zabava this Saturday, April 7, in the National Clubhouse on National and South 8th streets, to which all friends and lovers of a rip-roaring good time are invited.

It will be the first spring social party, and what a party! Don't miss it! It will consist of an abundance

of good foods, prepared by the young ladies of our lodge, and believe you me, they are some kuharce! With plenty of pivo and music to live up to the party all for the nominal sum of fifty cents. I am firm in the belief that this event will surpass all previous zabavas sponsored by the Badgers for eats, drinks, music, entertainment and crowds, and cordially invite all to attend. I know you will not be disappointed.

I'm in the hopes of having the good fortune to be able to see the entire membership at this affair. Did you ever stop to consider that when you attended the last dance or social function that such thing could not have been possible were it not for the hall in which the affair was held, neither could one or two persons have taken it upon themselves to shoulder such an undertaking. It required an organized group behind it all. If you proclaim to be a good member of your lodge, be on the alert to help and uphold it. A lodge exists for common good and its welfare is above that of any single member. A member must draw a line between his interests and that of the lodge. A lodge represents good fellowship and your part is that you have unflinchingly done your share. We all cannot be active members, but we all can be staunch supporters of the lodge.

I'm appealing to you. Let's all be good fellows and participate in this party Saturday night, April 7, in the National Clubhouse.

Molly Pogorelec, Pub. Comm.

LITTLE PORT LODGE

Waukegan-No. Chicago.—The Co-operative Youth League's play and dance held Easter Sunday, went off with a bang and everyone had a good time dancing to Eddie Podboy's orchestra.

Do not forget to attend our next meeting. There is going to be a big surprise for all those attending. Come and you will find out what it is.

Sports' Club meeting is also to be held Friday, April 13. Elsie Gantar and Marie Gary are serving on the committee. There is going to be plenty of eats, drinks, etc., for all, so do not miss it.

The best thing for me to do is say goodbye to you all. I tried hard to write articles for the paper when my turn came, but there was hardly anything to write. If you do not attend the meetings, how can there be any news to write? All our meetings this year were a total loss. Something has to be done about this. How will you know what is going on at the meetings if you do not attend?

I enjoyed writing for the Prosveta, but would enjoy it even more if there was more news to be written. This can't go on forever. Wake up and take notice. You don't want everything to go. I know Tillie feels the same way about this as I do.

Rusty.

BUCKEYES' BITS

By Oh

Barberton, Ohio.—A new season has arrived. One that should instill in all hearts a desire to forge ahead, do bigger things, look at life with a brighter mien. Spring!

And with it comes the urge to make our lodge "Buckeyes" and the SNPJ soar ahead and reach greater heights. Yes, greater heights can yet be reached. It took 30 years to build up our organization to the present height and more is expected as years roll by.

For a 30th anniversary, 1934, is a year that should bring results. Bring in your new members. Our lodge needs them!

Louis Adamie, author of "The Native's Return" will be in Akron April 5 under auspices of the International Institute to tell of his native country. He will speak at the Y. W. C. A. If you're interested, I think you should hear him.

Don't forget that we are to attend the Strugglers' Big Show on April 29. Who could forget? If we get a bus load, we'll be there. If we don't get a bus load, we'll be there anyway! Have you seen Pres. Chas. Dormish and told him you're going? If not, do so before April 6. Incidentally, that is the night of our next meeting. So be there, members!

RAMBLER REPOSINGS

Harmerville, Pa.—The next meeting of the Ramblers will be held on April 8, at the Lone Star Club, at 6 p. m. The change in the date is due to the fact that the E. S. Federation meeting is being held on our regular meeting date. This will be our initial Jubilee Campaign meeting, so bring all your new prospective members around for some free entertainment. A party will be in progress after the meeting, with refreshments and music.

Don't forget, "Meet me at the Lone Star Club and introduce me to your new prospects."

Rambler Joe.

UNIVERSAL COMETS

Universal, Pa.—The big event for the month of April will be a dance sponsored by the Comets of Universal on April 14. This dance, which is an annual affair, is expected to be bigger and better than ever before. The committee is now hard at work making arrangements and preparations for the big affair. Words of praise are coming from all street corners about Johnny Lann and his ten piece orchestra, the music the Comets have hired for the occasion. And they say, "He's got 'IT'."

Refreshments will be served downstairs including sandwiches, beer, etc. Tickets for this affair can be obtained from any one of our members, so please see that you have one very soon.

This invitation is extended to all our neighboring lodges and their friends and with a wish that we will be seeing all of you at Universal on April 14. The password is, "See you in Universal on April 14."

Paul S. Kokal Jr.

LODGE NO. 580

Brooklyn, N. Y.—At our last monthly meeting a majority of the members present passed a decision of vital importance to every member in our lodge. I have been authorized to have inserted in the Prosveta this decision as passed.

The decision as written into the minutes of the meeting is as follows: "All active members of Lodge 580 who report themselves as sick to the Lodge secretary shall receive from the Lodge treasury the sum of two dollars (\$2.00), for every week (7 days) that a member is sick. He or she is entitled to receive this sick benefit providing he or she shows definite proof in the form of a doctor's certificate or a regular sick form provided by the Lodge secretary."

"Furthermore a member is not eligible to receive this benefit unless he or she had attended at least one meeting in the quarter previous to the date of his or her affliction. This sick benefit payment shall start on July 1, 1934, and continue for six months terminating on December 31, 1934."

"Therefore any member who is to receive this sick benefit, shall have attended at least one meeting during the quarter starting April 1, 1934."

"It has been further decided that in the event that the balance in the Lodge treasury should "at any time prior to the date of expiration of this

decision, decline to the amount of ten dollars (\$10.00) or less, this special Lodge sick benefit shall be automatically terminated immediately regardless of the time or number of days, weeks or months it had been in operation."

"Sick members shall be visited by a brother or sister member who is insured in the lodge for death benefit only. Members who are insured for sick and death benefit in this Lodge shall not be eligible to visit sick members. The secretary of this Lodge shall and is hereby authorized to dispatch to a sick member's place of confinement only those mentioned in the first sentence of this paragraph."

Felix Kramarsich, Pres. Lodge 580.

INTEGRITY NEWS

Chicago.—Notice to all members of Lodge 631. Be present at the next meeting on April 10. There will be a discussion on a new location for our meeting place.

Michael Fleischacker, Sec'y.

SILVER STARS OF YUKON

Yukon, Pa.—The Silver Stars are sponsoring a dance on April 7 in the Slovane Home for the purpose of chartering a bus to the Strugglers' anniversary affair. Will we see the Greensburg lads and lassies here and the Yough Valley Knights? Of course, the Keystoneans will attend. The J. Z. Jr.'s? Universal? The policy of our local is to reciprocate to every lodge that attends our doings and so we want to see you in Yukon on April 7.

Events This Week-end.—Sat., Apr. 7, Silver Stars' Pleasure Dance, Veronians' Big Dance, Girard Golden Eagles' 6th Anniversary. April 8, Cleveland Federations' celebration of SNPJ Thirtieth Anniversary.

This Sunday, April 8, may we remind you, is also the meeting day for the Yukon Silver Stars at 2:30 p. m. Final plans concerning the trip to Cleveland will be discussed as well as other important lodge matters. But don't forget, have you a new member lined up for this meeting? Remember the special prizes.

Commenting on Comments.—Rudolph Fradel now working in Greensburg.—Thanks to Whoozit for your comments.

What's What.—Billy Travnik, a Young American, is slowly recuperating from a recent illness. The Beacon Bachelorettes seem to know all the latest news from Pennsy. We hear from Strings this week, in another column. Wondering if Spiller's "Information Bureau, Inc." can inform us on a question. The biggest time of all to be held on April 7 promises to be the Girard Golden Eagles' Sixth Birthday celebration. Our own Tony Laurich has a new job. A rumor that some Pennsy people will visit Cleveland on April 8. That article on SNPJ history will be enjoyed by everyone. Martin Kaferle is leading the ticket sellers to date. Louis Kluck's memories recall other memories that this writer enjoyed at the same time. A lot of stars in the SNPJ, the Lucky Stars, Golden Stars, Montana Stars, and Silver Stars.

Herman Preseren.

LODGE NO. 634

Sheboygan, Wis.—Our Lodge is presenting a 3-act mystery thriller, "Spooky Tavern," on April 8 at 7:30 p. m. at Fludernick's hall. You certainly will be sorry if you miss it. An unusual harmony trio—L. Sklander—L. & R. Majcen—will entertain you with both Slovene and English numbers. Dancing after the program, the music will be furnished by Bill Bennis' orchestra.

C'm up 'n see us April 8!

Modern Reporter.

Lodge News Notes

GOLDEN EAGLES' 6TH ANNIVERSARY

Girard, O.—Our 7th anniversary dance will be held on April 7. Don't miss it.

North, South, East and West, you can see lodges growing with larger memberships. The call is already on for 3 months. The great SNPJ Jubilee Campaign is on. Are you doing your part? If not, why delay? Don't miss our Anniversary Dance April 7.

Hail, Hail! The gang's all going to the Strugglers' 7th anniversary on April 29, Workingmen's Hall, Waterloo rd., Collinwood, O. Meet SNPJ members from far and near lodges, and have a time of your life. If you have been to any of the Strugglers' anniversary affairs previously, you shall not miss it. Get a bus-load and represent your lodge. Don't miss it. "Onward to the Struggler Mammoth Show!"

Attend our Anniversary Dance April 7. Our next meeting, which will be very important, will be on April 9. All members are requested to attend at 7:30 sharp.

By the Way:—

How many "Quacks" remain? Thanks to Bro. Herman Preseren.—Lots of luck to Bro. Spiller on his campaign to organize an English Speaking lodge in Granite City, Ill. Glad to see Louis Kluck in print.—Luck to Yukon Silver Stars who sponsor a Pleasure Dance on April 7.—Pres. Cankar will be in Girard April 7.—Will Barberton Buckeyes be here on April 7?—Would like to step over to Ambridge and Yukon this summer.—Last and most of all, don't forget the Golden Eagles' 6th Anniversary Dance on April 7, 1934.

Ed. Cigolle, Lodge 643.

INTEGRITY NEWS

Chicago.—The average man who permits his insurance to lapse is exceedingly foolish and exercises very poor business judgment. He obtained that insurance for his family in case of his death. His responsibility continues until that time. In fact, it has been well expressed that a man's duty to his family does not end at the grave. It is his most sacred duty to care for his loved ones, and the grave does not lessen the obligation. If he fails, others not responsible for the dependents must do his work—and experience is that it is seldom well done.

The world is strewn with wrecks of lives because of the thoughtlessness and carelessness of many men who started out right. The average family has a hard enough time to get along when the support of the home is taken, and just how much harder it is when no insurance is left thousands who toil today can testify.

Lapsing your insurance does not mean much to you—it may mean, as you say, the saving of a few dollars a month, but to the beneficiary it may mean a lifetime of poverty rather than comfort; it may mean the workshop for the boy and girl at a time when they should be in the school-room.

The working man should never allow his insurance to be in jeopardy. It deprives his family of the only sure income he has for them.

Submitted by M. Fleischacker, Sec'y, Lodge 631.

GOWANDA BOOSTERS

Gowanda, N. Y.—First of all, I've got to thank the boys for the good supper they served us on Feb. 13. We all apologize (the Sisters of Boosters) for not thanking you sooner. The meal was the best we ever ate and, of course, the drinks were good. We also enjoyed dancing to the music of the Booster or-

chestra. Thanking you all again, hope that we can repay sometime. At our last meeting on March 6 we had quite a few members present. It was decided that Louis Adamie's "The Native's Return" be donated to the Gowanda Free Library so that some of our young folks would get to enjoy the modern ways of living of our forefathers. Of course, there will be others who might even enjoy it better than would. Let's see that all of us to read this book because it certainly is interesting to read.

Baseball is right around the corner and we will have to give our encouragement and try to show at all the games. Of course, girls better be thinking what we're going to play in the line of. Let's put our heads together and think.

Congratulations to Mr. and Mrs. Louis Andolsek on the birth of their son, and hope he is a Booster someday. Also wishing Rose Matlock a speedy recovery from her illness and wish to see her at our next meeting feeling well.

Sorry to say that we have postponed our bus trip to Girard, O. on April 7, and probably might have another one in the near future.

Pepky Klancic.

LODGE NO. 569

St. Louis, Mo.—Our next regular meeting will be held on Friday, April 13. Don't forget the "Get-Acquainted Klotch" after the meeting. The meeting starts promptly at 8 p. m. (Don't let the 13th keep you away).

BEER AND ITS PURPOSES

Forest City, Pa.—Beer—One of the purposes.—People are spending more and more of their time reading, dying and thinking and the more they think the less satisfied they come. They are looking ahead, greater economic, political and intellectual liberty.

Graft, corruption and dirty politics in high quarters are all leaving an impression upon the minds of people causing them to develop hate, distrust and disrespect for big-money interests in general.

Leaders of men all know this, this reason England has her Scotland her whisky, Germany beer and we of America have wines and liquors of all kinds. I by far the easiest way of keeping people "happy and contented" man who has access to a fair percentage of alcohol will not ask many questions; if he does, give another drink. When he is discontented or dissatisfied, let him travel to a near-by beer parlor, a few drinks and promptly forget his discontent and dissatisfaction. This method of reducing the misery of a country to a kind of servility has the additional advantage in that it produces enormous revenues which may be used for reducing them to economic slavery, the man who cannot think has small prospect of ever coming to any kind of understanding of truth.

Joseph Draske

NEW ERA LODGE

Cleveland, O.—I wonder what's come of Elmer? Also I wonder who become of the rest of our New members when we have a meeting. Our last meeting was March 6. 6 members were present. These 6 members are for a couple of hours only once a month, so why not change your dates to some other day? Next on the program is New Era Dance that will be held April 21, JND Hall, W. 130th and McGee with excellent music. We wish the neighboring lodges will attend make this dance a success for us.

Mickey P. De

RISE OF THE SNPJ

A Brief Historical Summary
Compiled by Ivan Molek

In the ten years of its existence, the SNPJ grew from 9 to 220 branches, and from 276 members to 12,218. It paid out a total of \$578,131.25 in various benefits.

The sixth regular convention, held in Pittsburgh, Pa., in the fall of 1915, was engaged in the Falešić affair. This matter, which had long been the center of controversy in the columns of the newspapers, was definitely ended at the convention, which upheld all the decisions of the Supreme Board and its action of expelling Joseph Falešić, member of a Cleveland lodge, from the Society, on the grounds of attacking the supreme officials.

This convention, attended by 121 delegates, was important for the reason that it decided to change the weekly organ, "Glasilo," into a daily newspaper, "Prosveta," immediately upon securing 5000 subscribers. Soon after the convention there was a general referendum upon the question of a merger with other societies and orders, and the decision of the sixth regular convention that the SNPJ merge with any other organization of free thought principles providing it was free from deficit, was approved. This convention also decided that a building be purchased or erected for the home office of the Society.

In the spring of 1916, the members of the Society voted upon two motions: whether a Yugoslav academy should be established and supported by the Society, and whether the "Prosveta" should be issued as a daily beginning with the first of July, regardless of the number of subscribers already secured. Both motions were in-

tiated by the Supreme Board. The idea of an academy was originated by Ethin Kristan and had many followers; however, the motion was defeated on the grounds that the assessment would be increased 5c per member for this purpose.

The motion for the immediate issue of the "Prosveta" as a daily was accepted by a large majority: 6463 members voted in favor of the motion and 1307 contrary. Three thousand voluntary subscribers had been secured prior to this time. The first daily "Prosveta" was issued July 1, 1916.

In the same year, the SNPJ moved into headquarters of its own. Up to this time, the office of secretary had been in the secretary's home; the editor wrote copy for the "Glasilo" at home; and, in general, the entire business of the Society was conducted in private homes. In 1916, the Supreme Board, following the instructions of the members voting in general referendum, purchased a lot located at the corner of Lawndale Avenue and 27th St. and constructed a building, approximately \$12,000 in cost. In this building were located the secretary's office, the editorial and business manager's offices of "Prosveta," vaults for safekeeping of important documents, and a small hall in the basement for committee and branch meetings.

In 1916, also, the SNPJ conducted an extensive campaign for new members and subscribers to the daily "Prosveta". The campaign was successful, the Society securing over a thousand new members and 1100 new subscribers for its publication. About 87 new branches were organized, and at

the close of 1916 the Society had 18,437 members in both departments.

There followed the year 1917 when the country was engaged in the World War. All life in America digressed from its normal plane of activity; hundreds of SNPJ members were called into army service; great instability prevailed throughout the nation; prices jumped to high levels; free thought and radical thinkers were molested.

These conditions forced the Supreme Board to submit various motions to general referendum: that the subscription price of the daily "Prosveta" be raised; that the salaries of the supreme secretary and the manager of publications be increased; and that the SNPJ pay 30% of the death benefit insurance upon the death of passive members in army service. All the motions with the exception of the latter were defeated.

The membership of the SNPJ in the year 1917 exceeded 21,000 in both departments; the number of branches grew to 360. The SNPJ had already surpassed all the remaining independent Slovene organizations in America in the number of its members.

IV

Flourishing Years After the War

At the time of the seventh regular convention, which assembled in Springfield, Ill., in September, 1918, the SNPJ numbered approximately 23,000 members in both departments. It was attended by 164 delegates, who passed upon the following epochal decisions: a monthly magazine for juveniles in both the Slovene and English language; a students' fund for SNPJ members attending schools of higher learning; "Književna Matica" for the issue and distribution of fiction and educational literature; a permanent position, with office in the Society headquarters, for the supreme president; and a sick benefit department

with its own secretary, apart from the other Society departments.

The convention also approved all the decisions drawn up by the Supreme Board in respect to participation in the Slovene Republican Alliance for purposes of propaganda for a Yugoslav Socialist Republic. A resolution was passed authorizing the SNPJ to appropriate \$10,000, if necessary, at the time of negotiation of peace terms. This amount was never advanced, conditions making it unnecessary. It was further decided that the Society send \$1000 from the funds of the juvenile department to Slovenia for the victims of the War. A motion was passed that the SNPJ pay one-half of the death benefit of members killed during the War, and that it admit any member upon returning from service with all previous rights after submitting to a medical examination; and wounded or crippled soldiers without medical examination for death benefit only.

During the convention a great manifestation for the Yugoslav Labor Republic was held at the site of Lincoln's tomb. The delegation placed a wreath on the tomb, and Ethin Kristan spoke from the steps of the monument in a stirring commemorative speech. So impressive was the ceremony that the caretaker on the next day requested a short history of the SNPJ to be placed in the Lincoln Memorial Museum, in view of the fact that it was the largest manifestation of its kind ever held there. The convention delegated the Supreme Board to furnish the required document.

Vincent Cankar was elected president; John Verderbar, for the fourth term, as secretary; Paul Berger, secretary of the newly-created sick benefit department; Anton Terbovec, treasurer; Jole Zaverznik re-elected editor of "Prosveta"; and Filip Godina, manager of publications.

In the following year, 1919, the great

epidemic of Spanish influenza broke out in the United States, taking a heavy toll of SNPJ members' lives. The demands of the organization resulting from the widespread illness were so great that regular special assessments were insufficient to cover payments of all benefits, and the Society was forced to sell bonds in order to meet its obligations. The supreme secretary reported that whereas the average number of deaths had been 9 out of every 100 members, there were in 1919, 18.8 or approximately 19 out of every 100 who died. The increased death rate somewhat affected the membership of the Society. Added to this was the fact that after the War many of the members returned to their native country. However, the Society covered from these losses within a short time, and preserved its solvency throughout.

In this year a great amount of agitation was current among American Slovenes for their native country. The connection with the mother country, somewhat severed during the War, was renewed, and thousands of dollars of unpaid death claims were sent to the new country of Yugoslavia. This gave rise to new affairs within the SNPJ. The secretary, treasurer, and chairman of the judicial committee, who had organized an agency through which money was sent to Yugoslavia, were declared guilty of violating the by-laws and reprimanded. The officials so involved (Verderbar, Terbovec, Jole Ambrožić; refused to admit their guilt and immediately sent in their resignation. At the same time the supervisor of the sick benefit department also resigned.

The Board elected M. J. Turk, assistant secretary, as a temporary supreme secretary, and Frank S. Tauchar as treasurer. At the special election held in this year the members elected M. J. Turk, secretary, and John Vogrich treasurer.

(Continued on Page 16.)

Postanek in razvoj Slovenske narodne podporne jednote

Kratek zgodovinski pregled

Priredil Ivan Molek

I

Vzroki, ki so porodili SNPJ

Slovenska narodna podpora je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

II

Rojstvo SNPJ in boj za obstanek

Rojstvo SNPJ in boj za obstanek. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja. Vzrok tega zborovanja in ustanovitve je bila nezadovoljnost takratnih slovenskih občanov v zvezi s samostojnimi področji od 6. do 9. aprila 1904 v Chicagu, Illinois, pod vodstvom dr. J. J. Tingleja.

NA TRIDESETLETNEM POHODU

Se vedno je dovolj ledine, ki jo mora orjak SNPJ zorati in obsejati s klenim semenom delavske samopomoči in delavske izobrazbe. Naprej!

katoliški koloniji Rajski dolini, katero je organiziral župnik Peter Jeram in za katero je Amerikanski Slovenec delal veliko reklamo. Kolonija je propadla z velikimi izgubami za koloniste in župnik Jeram je utonil v reki. Ta polom je Kondo tako razkačal, da je obrnil hrbet cerkvi in začel odprti boj z duhovščino. Medica, energičen in inteligenten fant, doma s Krasa, je bil še malo časa tu.

Glas Svobode je takoj bil glasilo vseh protiklerikalnih elementov po slovenskih nasebinah. Čikaški somišljeniki so povabili Kondo in Medico, naj prideta z listom v Chicagu, središče novega gibanja. Res sta prišla poleti 1903 in list je dobil nov zamah.

Se tisto jesen se je v Chicagu ustanovilo podporno društvo Slavija. V šestih mesecih so se organizirala enaka društva v sledečih mestih: Triglav v La Sallu, Ill., Adria v Johnstownu, Pa., Bratstvo v Steelu, O., Naprej v Clevelandu, O., Bratstvo v Morganu, Pa., Prosveta v Allegheny, Pa., Delavec v So. Chicagu in Bratstvo Naprej v Yalu, Kans.

Teh devetero društev z enakimi načeli in cilji so bile prve stanice SNPJ. Osrednja stanica je bila čikaška Slavija, ki je bila v pisni zvezi z ostalimi in jim dajala navodila. Voditelji teh društev so razpravljali v Glasu Svobode o načrtih nove centralne organizacije. Ko je bilo vse pripravljeno, so sklicali ustanovno zborovanje za prvi teden v aprilu 1904.

Zborovanja, ki je bilo v društveni dvorani št. 1 v starem poslopju Narodne dvorane na oglu 18. ulice in stare Centre ave. (zdaj Racine ave.), se je udeležilo dvanajst delegatov. Samo dva sta bila od zunanjih društev, Mihael Štrukelj iz Johnstowna, Pa. in Dan Badovinac, žumberški Hrvat, iz La Salla, Ill. Ostala desetorica—delegatov—Martin Konda, Frank Medica, brata Anton in Mohor Mladič, Frank Petrič, John Verščaj, John Stonič, Jos. Duller, Frank Klobučar in Martin Potokar—so bili člani čikaške Slavije, imeli pa so pooblastila zunanjih društev, da so lahko sklepali in glasovali v njihovem imenu.

Ta dvanajstorica so uradni ustanovitelji Slovenske narodne podporne jednote. Enajst od teh je bilo izvoljenih v prvi glavni odbor nove organizacije.

Konvencija je sprejela pravila in dala ime novi enoti. Predložena so bila štiri imena: Slovenska narodna jednota, Slovenska narodna jednota, Jugoslovanska delavska jednota in Jednota jugoslovanskih narodov. Zmagalo je prvo ime, kateremu so potem dodali še besedo "podporna."

Zgodovinsko važen sklep je bil centralni bolniški sklad.

Dve starejši jednoti nista imeli tega sklada. Bolniška podpora je bila prepuščena lokalnim društvom, da jo uravnavajo po svojih blagajnah. Centralni bolniški sklad SNPJ je bil prvi revolucionarni korak v novo smer, ki je zelo pomagal, da se je nova organizacija hitro razvijala in kasneje nadkrilila obe stari jednoti. Centralni bolniški sklad je omogočil razrast majhnih društev po vseh nasebinah, ki ne bi bila nikdar zmogla svoje bolniške blagajne.

Druga pomoč k razmahu je bil avtonomistični princip. Nova jednota je bila prosta vseh cerkvenih kontrole, verskih obredov in vseh avstrijskih tradicij. S tem so bila na široko odprta vrata vsem onim rojakom, ki niso marali obveznih verskih dolžnosti pri starih organizacijah. Glas Svobode je bil prvo uradno glasilo SNPJ.

Prva konvencija je določila šest dolarjev tedenske bolniške podpore za prvih šest mesecev in \$500 smrtnine. Asesment je bil okroglo dolar na mesec.

V prvi gl. odbor so bili izvoljeni: John Stonič, predsednik; Mike Štrukelj, podpredsednik; Frank Medica, tajnik; Frank Petrič, zapisnikar; Frank Klobučar, blagajnik. Nadzorni odbor je imel tri člane in porotni odbor druge tri.

Ob prvi konvenciji je devet društev SNPJ štelo skupaj 276 članov. Ob koncu 1904 je SNPJ že imela 1072 članov in \$5791 premoženja. Ob drugi konvenciji, ki je bila v jeseni naslednjega leta (1905) v isti dvorani v Chicagu, je pa že bilo 27 društev in članstvo se je podvojilo. Društva so poslala štirinajst delegatov na drugo konvencijo, katera je pa naredila le nekaj izprememb; zvišala je smrtnino na \$600 in redni mesečni asesment na \$1.25. Vodilni glavni odborniki s prve konvencije so bili ponovno izvoljeni. Tajnik Medica je dva meseca po prvi konvenciji odšel v staro domovino in njegovo službo je prevzel Konda po sklepu gl. odbora. Na drugi konvenciji je bil Konda ponovno izvoljen za tajnika. Druga konvencija je sklenila, da SNPJ sprejema tudi žene članov, toda le za smrtnino, za kar so plačevale 25c mesečno.

Med drugo in tretjo redno konvencijo—ki se je vršila v jeseni 1907 v La Sallu, Ill.—so zavzale v mladi jednoti prve notranje homotije. Po odhodu Medice je bil Konda edini lastnik jednotinega glasila Glas Svobode in za urednika je najel Jožeta Zaverznika, ki je prišel iz Clevelanda poleti 1904. Pod Zaverznikovim urejevanjem je bil Glas Svobode socialističen

list. A ni ga dolgo urejeval. Med urednikom in lastnikom je prišlo do spora zaradi načelnih vprašanj. Zaverznik je po enem dobrem letu pustil uredništvo glasila in stopil na čelo opozicije proti gl. odboru. Pojavila sta se dve struji: liberalna pod vodstvom odbora (Konda, Stonič in Klobučar) in socialistična, katero so vodili Zaverznik, Petrič in Peče.

Tedaj so Konda, Stonič in Klobučar naredili fatalno napako, ki je pomogla opoziciji do sijajne zmage na tretji redni konvenciji. Naročili so znake za jednoto in trdili jim je dala manjšo vsoto provizije, katero so si razdelili med seboj. Nadzorni odbor je prišel temu na sled in ko je zadeva prišla v javnost, je Zaverznikova skupina zavpila: Graft, graft!... Boljšega orožja niso mogli dobiti. Iz tega so se izcimili prepri v društvih in sodnijska postopanja, ki so finančno precej oslabilo mlado organizacijo.

Kljub temu je SNPJ rasla z mogočnimi skoki in na tretji konvenciji je bilo zastopanih okrog 60 društev. Pred tretjo konvencijo je gl. odbor storil drugo grdo napako. Samolastno je izključil iz jednote Jožeta Zaverznika, voditelja opozicije, katerega je društvo Slavija pravilno izvolilo za delegata. Zaverznik se pa ni podal. Sel je na konvencijo v La Salle in konvencija je ovrгла sklep gl. odbora ter priznala Zaverzniku delegatski mandat.

V dveh letih med drugo in tretjo redno konvencijo je prišlo še nekaj. Slovenska duhovščina je ovadila Kondo in urednika Glasa Svobode Ivana Kakerja pri federalnih oblasteh, da razširjata "nemoralno" čtivo po pošti. Bil je najsilnejši klerikalni naskok na avtonomistični tisk in obenem je ta naskok veljal SNPJ. Klerikalci so hoteli z enim udarcem ubiti Kondo, Glas Svobode in jednoto. Klerikalna persekucija je toliko uspela, da sta bila Konda in Kaker obsojena na leto dni zapora, dejanski sta pa bila zaprta le dva ali tri mesece.

Klerikalna ofenziva je nekoliko pomirila notranje boje med odborom in opozicijo v SNPJ in morda bi bil konflikt popolnoma ponehal, če ne bi bil odbor naredil prej omenjene stupide napake z izključitvijo Zaverznika. Tako je pa bojni vihar znova oživel in velika večina delegatov tretje redne konvencije je potegnila z opozicijo.

Ta konvencija je naredila radikalne izpremembe v mladi jednoti. Sprejela je načelno izjavo, ki je še danes na prvem mestu v pravih, ustanovila je lastno glasilo, dala je društvom iniciativo in referendum in izvolila popolnoma nov odbor.

Pri volitvah novega odbora je pa tudi opozicija naredila napako, ki je izzvala za naslednje dve leti nove notranje boje in stala jednota dosti denarja. Na zahtevo opozicije je konvencija zaključila, da se gl. odborniki volijo javno, dasi je čarter SNPJ jasno določal, da odborniki se imajo voliti tajno (by secret ballot).

To napako konvencije je izkoristil stari blagajnik Klobučar, ki ob novem letu ni hotel izročiti blagajne novemu blagajniku Fr. Korčetu v Clevelandu. Novi odborniki—tajnik in urednik glasila Frank Kerže, predsednik Martin Potokar in drugi—so bili zapleteni v hude boje, poslovanje je bilo oteženo, društva so protestirala, člani so se jezili, bile so tožbe—sploh je organizaciji grozila največja zmešnjava. Iz te krize si je novi odbor pomagal s tem, da je osem mesecev po tretji redni konvenciji sklical izredno konvencijo, ki se je vršila v maju 1908 v Chicagu.

Izredna konvencija, katere se je udeležilo 66 delegatov in 11 gl. odbornikov, je v glavnem rešila to afero. Izvolila je pravilno isti odbor, razen treh ali štirih na manj važnih mestih. Pravila so bila popravljena in sprejete so bile razne nove reforme. Kljub notranji krizi—in zunanji, kajti takrat je bila večja depresija v Združenih državah—je SNPJ neprestano rasla; ob izredni konvenciji je že imela 85 društev z okrog 4200 člane.

III

Leta razcvita SNPJ

Notranje afere, ki so trajale v prvih štirih letih SNPJ, so po izredni konvenciji ponehale. Jednota je počistila in uredila svojo hišo. Stari blagajnik Klobučar je bil izključen; Martin Konda, ki je vodil boj z novim odborom v svojem listu Glas Svobode, je bil izključen še pred izredno konvencijo; mnogo pristašev Klobučarja in Konde je odstopilo in organizirali so novo, svojo organizacijo SSPZ.

Zaradi teh afer in razkola je SNPJ padla na članstvu. Narasla je na društvih, ampak mnogo starih članov je odpadlo. Izguba je bila kmalu nadomeščena. Ob četrti redni konvenciji, ki je bila v septembru 1909 v Clevelandu, O., je SNPJ narasla na 114 društev in 4519 članov ter 274 članice.

Četrta redna konvencija je izvršila nove izpremembe. Članice so prvič—in prve pri SNPJ—dobile popolno enakopravnost; bile so deležne vseh podpor in pravic kakor moški, obenem pa seveda tudi vseh dolžnosti. Takrat je bila sprejeta tudi porodna podpora za članice. Ob-

močje jednote se je razširilo na Kanado. Glasilo SNPJ, ki je bilo prve dve leti mesečnik, je bilo spremenjeno v tednik velikega formata. Mesečni assement je bil \$1.25 od člana in bolniška podpora dolar na dan, za prvih šest mesecev, za drugih šest mesecev pa 50c dnevno. Dva razreda smrtnine, \$500 in \$1000, ki ju je uvedla tretja redna konvencija, sta odpadla in uveden je bil razred \$600 smrtnine za vse enako. Za gl. tajnika je bil izvoljen John Verderbar iz Calumeta, Mich., prejšnji tajnik Kerže je pa bil izvoljen za urednika Glasila.

Po tej konvenciji so novi člani trumoma prihajali v SNPJ in vsak mesec so vstajala nova društva. V dveh letih po clevelandski (četrti) konvenciji je število društev naraslo na 169 in članstvo na 7355, premoženje pa na \$50,000.

Poleti 1911 je Fr. Kerže pustil uredništvo Glasila zaradi spora z odborom. Odbor je sprejel ostavko in začasno namestil Jožeta Zavertnika za urednika. Prihodnja (peti) redna konvencija je izvolila Zavertnika za stalnega urednika.

Ob peti redni konvenciji leta 1912 v Milwaukee, Wis., je SNPJ štela 188 društev in 8832 članov. Ta konvencija, ki je štela 108 delegatov in šest delegatov poleg gl. odbornikov, je spet uvedla nove reforme in še bolj demokratizirala SNPJ. Članom je poglobila pravice iniciative in referenduma, sprejeta je bila resolucija, ki je dala Glasilu socialistične smernice, določila je ostale točke v pravilih proti članom, ki stavko-kazijo. Mesečni assement je bil zvišan na \$1.40, toda podpore so v glavnem ostale po starem. Prvič je bil sprejet člen, ki daje članom, kateri opravljajo nevarna dela ali ki so v policijski ter vojaški službi, pravico pasivnosti. Tednik Glasilo je bil povečan na osem strani in gl. odbor naj najame upravitelja. Sklenjeno je tudi bilo, da se ustanovi mladinski oddelek SNPJ.

Za gl. predsednika SNPJ je bil izvoljen na tej konvenciji Jakob Miklavčič iz Willoeka, Pa., prejšnji predsednik Martin Potokar pa za gl. blagajnika; John Verderbar je bil drugi izvoljen za gl. tajnika.

Po tej konvenciji, v jeseni 1912, je bilo prvo člansko glasovanje—sploh prvo glasovanje te vrste pri katerikoli slovenski podporni organizaciji v Ameriki. Člani so glasovali o štirih točkah: volili so člano pomožnega odbora, če se zgradi dom SNPJ, če se ustanovi mladinski oddelek in volili so upravitelja Glasila izmed trinajstih kandidatov. Odbor ni hotel sam nastaviti upravitelja in je vse navedene važne sklepe konvencije prepustil članstvu in rešitev. Člani so z večino odglasovali za dom jednote, potrdili so mladinski oddelek in izvolili Filipa Godino iz Indianapolis za upravitelja Glasila, ki še danes vrši to službo.

V naslednjem letu 1913 je SNPJ napredovala za 1804 člane; štela je čez 200 društev in 11,214 članov v obeh oddelkih ter 1407 članov v mladinskem oddelku. Njeno čisto premoženje je znašalo ob koncu leta \$118,406.35.

Leta 1914 je bilo spet važno člansko glasovanje, ki je radikalno spremenilo sistem zavarovanja pri SNPJ. Članstvo je sklenilo z veliko večino, da se jednota včlani v National Fraternal Congress in osvoji lestvico plačevanja smrtninskega assementa po starosti. Sprejeti so bili štirje razredi smrtnine: \$150, \$600, \$1000 in \$1500, dalje trije razredi bolniške podpore: za dolar, dva in tri dolarje dnevne podpore. S tem je prenehal enak assement za vse člane, ki je bil v navadi celih deset let pri SNPJ in poslej je vsak član plačeval po lestvicah, katero zavarovalnino si je izbral.

V desetih letih svojega obstanka je SNPJ narasla od devetih društev na 220 in 276 članov na 12,218. Skupaj je izplačala \$578,133.25 v raznih podporah.

Šesta redna konvencija v jeseni 1915 v Pittsburghu, Pa., se je morala baviti s Faletičevo afero. Ta afera, ki je dvignila precej prahu in prepira v lilih, je bila na konvenciji rešena s tem, da so bili odobreni vsi sklepi gl. odbora, ki je prej Jos. Faletiča, člana društva št. 126 v Clevelandu, izključil zaradi obrekovanja nekaterih odbornikov.

Ta konvencija, katere se je udeležilo 121 delegatov, je bila važna zaradi tega, ker je sklenila, da se tednik Glasilo spremeni v dnevnik Prosveta čim se priglasi prostovoljnih 5000 naročnikov. Takoj po konvenciji je bilo člansko glasovanje o združenju jednot in zvez in z veliko večino je bil odobren sklep česte redne konvencije, da se SNPJ združi z vsemi naprednimi organizacijami, ki prej poravnajo svoj primanjkljaj. Ta konvencija je tudi sklenila, da se zgrade lastni prostori za jednotin glavni urad.

Pomladi leta 1916 je članstvo SNPJ spet glasovalo o predlogu, če jednota ustanovi Jugoslovansko akademijo in o predlogu, da začne dnevnik Prosveta izhajati 1. julija istega leta ne glede na to, koliko naročnikov se priglasi do tistega dne. Oba predloga je iniciativiral gl. odbor. Idejo akademije je sprožil Etbin Kristan in imela je precej zagovornikov, toda predlog je propadel, ker je bila večina proti temu, da bi se zvišal assement za pet centov na člana v ta namen. Predlog za takojšnjo izdajanje Prosvete je pa bil sprejet z veliko večino: 6463 proti 1307. Prej se je priglasi 3000 naročnikov. Dnevnik Prosveta je torej začel izhajati 1. julija 1916.

V tem letu—1916—je SNPJ dobila tudi svoj dom. Do tega leta je bil tajniški urad v stanovanju tajnika, urednik je urejeval Glasilo doma in sploh je bil gl. urad razkasan po privatnih hišah. Tedaj je gl. odbor na podlagi mandata, ki mu ga je dala članstvo, kupil stavbišče na ogli Lawndale ave. in 27. ulice in dal zgraditi poslopje, ki je stalo okrog \$12,000. V tem posloppu je bil tajniški urad, uprava in uredništvo Prosvete, varnostna shramba in spodaj majhna dvoranica za odboje in društvene seje.

V istem letu je SNPJ vodila veliko kampanjo za nove člane in naročnike dnevnika Prosveta. Kampanja je bila uspešna; jednota je dobila čez tisoč novih članov in dnevnik 1100 novih naročnikov. Ustanovljenih je bilo 67 novih društev in ob koncu 1916 je SNPJ štela 18,437 članov v obeh oddelkih.

Prililo je leto 1917, ko je Amerika stopila v svetovno vojno. Vse ameriško življenje je bilo iz normalnega tira; na stotine članov SNPJ je bilo potisnjenih v armado; v deželo je prišla velika zmeda, pojavilo se je preganjanje radikalnih mislecev in draginja je rasla skokoma.

Te razmere so prisilile gl. odbor, da je dal na glasovanje članom predloge za zvišanje naročnine za dnevnik, zvišanje plače gl. tajnika in upravitelju in predlog, da SNPJ izplača za pasivnimi člani, ki padejo v vojni, 30% njihove smrtnine. Propadli so vsi predlogi razen zadnjega glede pasivnih članov v armadi.

Članstvo SNPJ je v letu 1917 prekašilo število 21,000 v obeh oddelkih; število društev je naraslo na 360. SNPJ je že takrat prekosila v članstvu vse ostale posamezne slovenske organizacije v Ameriki.

IV

Mogočen razvoj SNPJ v povojni dobi

Ob sedmi redni konvenciji v Springfieldu, Ill. v septembru 1918, je SNPJ štela brez malega 23,000 članov v obeh oddelkih. Te konvencije se je udeležilo 164 delegatov, ki so sprejeli sledeče epohalne zaključke: ustanovljen je bil mesečnik za mladino v slovenskem in angleškem jeziku Mladinski list; dijaški sklad za podpiranje dijakov v višjih šolah, ki so člani SNPJ; Književna matica za izdajanje in razpečevanje leposlovnih in poučnih knjig; načrt jednotine tiskarne, ki ga mora članstvo odobriti s splošnim glasovanjem; gl. predsednik je stalno nameščen v gl. uradu; ustanovljen je ločen bolniški departmet s posebnim tajnikom.

Konvencija je tudi odobrila vse sklepe, ki jih je storil gl. odbor v zvezi s Slovenskim republikanskim združenjem z ozirom na propagando za jugoslovansko socialistično republiko. Sprejeta je bila resolucija, ki je določila, da SNPJ izplača \$10,000 združenju ob času sklepanja miru, če bo treba. Ta vsota ni bila nikoli izplačana, ker ni bilo potrebe. Dalje je bilo sklenjeno, da jednota prispeva tisoč dolarjev iz blagajne mladinskega oddelka za sirote v vojni padlih Slovencev in stari domovini; sklenjeno je bilo tudi, da jednota izplača polovico smrtnine za onimi člani, ki padejo v vojni, in sprejme nazaj z vsemi pravicami člane, ki se vrnejo iz armade, če prestopajo zdravniško preiskavo, pohabljenca pa sprejme brez preiskave v smrtninski razred.

Med to konvencijo se je vršila velika manifestacija ob Lincolnovem grobu. Delegacija je položila vence na grob Lincoln in Etbin Kristan je imel svečan govor z balkona grobnice. Manifestacija je bila za jugoslovansko delavsko-kmetisko republiko. Oskrbnik grobnice je drugi dan pisal pismo konvenciji želeč, da bi rad dobil kratek zgodovinski spis o SNPJ, ki ga shrani v muzeju grobnice, kajti tako veličastne manifestacije še ni bilo ob grobu Lincoln kakor je bila naša. Konvencija je naložila gl. odboru, da oskrbi in pošlje oskrbniku zaželeni dokument.

Vincent Cainkar je bil izvoljen za predsednika SNPJ, John Verderbar za četrtič za tajnika, Paul Berger za novega bolniškega tajnika in Anton Terbovec za blagajnika, Jožef Zavertnik ponovno za urednika Prosvete in Filip Godina za upravitelja lista.

V naslednjem letu 1919 je zavalovila po Ameriki silna epidemija španske influence, ki je pokosila mnogo naših članov. Bolezenski slučaj radi influence so bili tako številni, da redni in izredni assement, ki je bil takrat visok, nista zadostovala za plačevanje vseh podpor; sploh so izdatki takrat daleč nadkriljevali dohodke in gl. odbor je bil prisiljen prodati nekaj bondov, da je mogel izplačati vse terjatve. Kakor je poročal gl. tajnik, je v prejšnjih petih letih povprečno umrlo devet članov SNPJ na vsakih tisoč, toda v letu 1919 je umrlo 18.8 ali skoro devetnajst članov na vsakih tisoč. Influenca je pokosila čez 400 članov. To je bilo vzrok, da je članstvo nekoliko padlo. Drugi vzrok je bil, ker so člani po končani vojni v velikem številu odhajali v stari kraj. Toda jednota je kmalu prebolela to izgubo in njena solventnost ni bila prizadeta.

V tem letu so ameriški Slovenci vodili velike pomožne in politične akcije za staro domovino. Zveza s starim krajem, ki je bila med vojno pretrgana, je bila obnovljena in na tisoče dolarjev zaostalih smrtnin dedičem v stari domovini je šlo v mlado Jugoslavijo. To je izzvalo novo afero pri SNPJ. V zvezi s pošiljanjem smrtnin v Jugoslavijo po agenturi, katero so sami organizirali, so bili tajnik, blagajnik in predsednik porotnega oddelka obtoženi kršenja pravil. Preiskava je potrdila obtožnico in gl. odbor je v januarju 1920 spoznal obtožence za krive in jih kaznoval z ukorom. Prizadeti odborniki (Verderbar, Terbovec in Jože Ambrožič) pa niso hoteli priznati krivde in so takoj resignirali. Z njimi vred je resigniral tudi gl. bolniški nadzornik Rudolf Pieteršek.

Odbor je izvolil M. J. Turka, tajniškega pomočnika, za začasnega gl. tajnika in Fr. S. Tavčarja za začasnega blagajnika. Pri nadomestnih volitvah, ki so bile v tem letu, je članstvo izvolilo Turka za stalnega tajnika, Johna Vogriča pa za blagajnika.

Do srede leta 1920 je članstvo SNPJ poraslo na 24,800 članov. Kriza, ki jo je povzročila španska influenza v prejšnjem letu, je bila premagana.

V tem letu je bilo živahno gibanje za združenje jednot in zvez. SNPJ je imela od sedme

redne konvencije poseben združiteljni odbor, ki je imel redne sestanke z odbori drugih organizacij in dal je članstvu SNPJ na glasovanje združiteljno pogodbo, katere je bila sprejeta skoro soglasno. Pogodba pa še ni bila veljavna; zakon je določal, da more tako pogodbo odobriti le konvencija. Nato je bila sklicana druga izredna konvencija, katero je članstvo odobrilo na glasovanju in obenem izvolilo delegate. Na tem zborovanju, ki je bilo 14. marca 1921 v jednotinemu domu v Chicagu in katerega se je udeležilo 50 delegatov in odbornikov, je bila sprejeta pogodba za združitev SNPJ s Slovansko delavsko podporno zvezo, ki se je že prej združila z društvom Sv. Barbare in Slovensko delavsko podporno in penzijsko družbo. Končna združitev teh organizacij se je pa izvršila v septembru 1921 na tretji izredni ali združiteljni konvenciji, ki je bila v Clevelandu in katere so se udeležili delegatje obeh organizacij. Pogajanje za združitev se je vršilo tudi s SSPZ in JSKJ in združiteljna pogodba je bila tako sestavljena, da je pokrivala vse štiri organizacije, toda gotovi spletkarji so združenje s slednjimi preprečili.

Po združiteljni konvenciji je članstvo SNPJ poskočilo na čez 39,000 v obeh oddelkih, premoženje pa čez milijon dolarjev.

Združiteljna konvencija je tudi uvedla pet razredov bolniške podpore od enega do pet dolarjev na dan in pet razredov smrtnine (\$250, \$600, \$1000, \$1500 in \$2000). Reformiran je bil tudi sklad za poškodnine in operacije in ustanovljen sklad izrednih podpor, iz katerega se naj podpirajo člani-dijaki in revni člani v primerih izredne stiske, na pr. ob dolgotrajnih stiskah.—Na tej konvenciji so bile dolge razprave o preselitvi sedeža SNPJ ali vsaj Glasila Prosvete v Cleveland, ampak vsi predlogi te vrste so bili poraženi. Sprejeti sta bili resoluciji glede zavetišča in jednotine tiskarne s pridržkom, da obe potrdijo člani s splošnim glasovanjem.

Za predsednika je bil izvoljen Cainkar, Turk za tajnika, Blaž Novak (tajnik bivše SDPZ) za bolniškega tajnika, Vogrič za blagajnika, Zavertnik za urednika in Godina za upravitelja Prosvete.

Konvencija je dala \$500 za stradalajoče ljudstvo v sovjetski Rusiji.

Po tej konvenciji je SNPJ rapidno rasla v vseh ozihi. Ob koncu leta 1922 je štela 42,969 članov v obeh oddelkih, imela je 458 aktivnih društev, skoro poldrugi milijon dolarjev premoženja in njena solventnost je poskočila tri odstotke.

Leta 1923 je članstvo s splošnim glasovanjem odpravilo petdolarski razred bolniške podpore in določilo, da se vsak bolniški razred vzdržuje zase; dalje je sklenilo, da se v bodoče vsi gl. odborniki volijo s splošnim glasovanjem. Člani so tudi odobrili sklepa združiteljne konvencije za ustanovitev lastnega zavetišča in lastne tiskarne.

V začetku leta 1924 je SNPJ narasla na 50,169 članov v obeh oddelkih, 503 aktivna društva in preko dva milijona dolarjev imetja.

Članske volitve gl. odbora—prve in doslej zadnje pri naši jednoti—so se vršile v letu 1924. Trajale so dva meseca, nominirana je bila dolga vrsta kandidatov, toda izvoljeni so bili večinoma stari odborniki.

Tega leta je SNPJ tudi zgradila svojo tiskarno in sploh novo poslopje z novimi uradi za tajništvo in publikacije ter dvema dvoranama, manjšo v spodnjih prostorih za društvene seje in manjše prireditve in zgoraj večjo z odrom za večje veselice, koncerte, igre in zborovanja. V novo poslopje je jednota vložila čez stotisoč dolarjev. Nova jednotina dvorana je bila slovesno otvorjena 21. decembra 1924.

Osmo redna konvencija SNPJ je prišla v septembru 1925 v Waukeganu, Ill. To konvencijo je tvorilo 294 delegatov in odbornikov—največ v zgodovini SNPJ. Bila je zelo živahna konvencija, ki je gl. odboru dodala gospodarski odsek za kupovanje bondov, razrede bolniške podpore od enega do treh dolarjev je spojila v enem skladu, zavrgla je načrt za zavetišče, odpravila dijaški sklad in določila, da se gl. odbor spet voli na konvenciji. Milwaukee resolucija za socialistično smer Prosvete je bila ponovno odobrena. Izvoljeni so bili večinoma stari odborniki.—Ob tej konvenciji je SNPJ štela 55,800 članov v obeh oddelkih in imela je skoro dva in pol milijona dolarjev premoženja.

Kmalu po osmi redni konvenciji je SNPJ storila nov in važen korak, ki je bil spet prvi med vsemi slovenskimi organizacijami v Ameriki. Ustanovljeno je bilo prvo angleško poslujoče društvo v Chicagu z imenom Pioneer. Društvo je dobilo številko 559. Enaka društva se hitro sledila v vseh večjih naselbinah in v uradni številki Prosvete se je pojavila posebna angleška stran z naslovom "The Young SNPJ." Leto kasneje (1926) je že bilo 16 angleško poslujočih društev. Vseh novih društev v letu 1926 je bilo 43. Premoženje SNPJ je pa naraslo na \$2,880,554.91.

V aprilu 1927 je tajnik Math J. Turk resigniral in njegovo mesto je prevzel Blaž Novak, katerega je nadomestil Lovrenc Gradišek. Važni dogodbi v letu 1927 so bili: članska kampanja, kampanja za naročnike Prosvete, jednotina pomožna akcija za stavkujoče rudarje in afera Zadržne banke.

Članska kampanja je prinesla 1443 novih članov in ob koncu leta je bilo 57,892 članov, do čim je premoženje SNPJ prekašilo tri milijone dolarjev. Afera Zadržne banke v Ljubljani je prišla poleti 1927, ko je Anton Kristan obiskal Zdrženje države in sklenil z gl. odborom SNPJ pogodbo, da se naloži v tej banki \$20,000 za izplačevanje smrtnin dedičem v starem kraju in \$30,000 kot obrestna vloga. Proti temu sklepu je vstala opozicija, ki je izzvala ostre notranje boje. Bila je tudi javna debata

za člane v Chicagu v novembru 1927, kam in Fr. Zajcem. Vsoto \$20,000 za to je odbor naložil takoj v Zadržni banki, če vsoto je pa odlašal in stvar se je začela deveto redno konvencijo, katere je odločil nadaljnje poslovanje z omenjeno banko.

Stavka rudarjev se je zavlekla v leto in gl. odbor je na svoji seji v februarju dovolil \$3000 za rudarje in sklenil, da se založi assement za člane-stavkarje, ki so v stiski.

V letu 1928 je SNPJ organizirala prvo članov v Jugoslavijo. Izlet je vodil John Verderbar. Izlet je bil uspešen in je bil sprejet predlog za omejitve števila delegatov na jednotni konvenciji, ki je bil sprejet na nem glasovanju. SNPJ je v letu 1928 dovala za 2348 novih članov; ob koncu leta imela 60,240 članov v obeh oddelkih in 229.94 premoženja.

V marcu 1929 se je začela velika kampanja ob petindvajsetletnici SNPJ. Kampanja je trajala eno leto in prinesla 3000 novih članov in 39 novih društev. Koncu leta 1929 je SNPJ imela 62,877 članov v obeh oddelkih.

Deveta redna konvencija je bila v 1929 v Chicagu z 224 delegati in odborniki. Niški skladi in drugi sistemi zavarovanja malimi spremembami ostali po starem, te so pa bile druge večje reforme. Izredni odbor s trimesečnimi sejami je bil nadomest z upravnim odsekom, sestoječim iz odbora v gl. uradu, ki imajo seje po potrebi, in odbor z vsemi oddelki vred ima pa redno dvakrat v letu. Sklenjeno je tudi bilo, da posojuje denar članom na posestva. To je bil sistem starostnega zavarovanja, operativen, ko se priglasi 500 članov v razred. Fred A. Vider je bil izvoljen za gl. tajnika in Ivan Molek za urednika publikacije Jože Zavertnik po osemnajstih letih te službe ni hotel več kandidirati.

Ta konvencija je tudi sklenila, da SNPJ vzame korake za ustanovitev federacije slovenskih bratskih podpornih organizacij.

Med deveto redno konvencijo je bila v Chicagu velika proslava 25-letnice SNPJ, je prisostvovalo čez tisoč članov in gl. gost in govornik je bil Etbin Kristan. Društva in federacije SNPJ so proslavili letnico po vseh naselbinah; slavnosti so jale skozi vse leto.

V

Začetek velike krize

Dne 28. avgusta 1929 je umrl Jože Zajcem, bivši urednik Prosvete, ki se je udeležil pri SNPJ skoro od začetka jednote. Njegov mrtvaški oder je bil v jednotini dvorani in je enega največjastnejših pogrebov, kar pomnilo čikaško članstvo.

Leta 1930 je izletni odbor SNPJ organiziral tretji in največji izlet članov v Jugoslavijo. Bilo je čez 180 izletnikov in med temi je bil pet gl. odbornikov.

Federacija jugoslovanskih podpornih organizacij je bila ustanovljena v aprilu 1930 in konferenca je bila v Clevelandu. Pet organizacij je bilo zastopanih. Vincent Cainkar, Aleš in Mike Pleše so zastopali SNPJ.

Po jubilejni kampanji, ki je bila zaključena 31. marca 1930, se je nadaljevala kampanja angleško poslujoča društva in prinesla je novih članov. Dne 30. junija 1930 je SNPJ štela v obeh oddelkih 63,945 članov. To danes najvišje število članov, ki ga je do naša jednota.

Kriza je že pritiskala in tepla naša. Med tem je zunanja kriza povzročila tudi bolniškem skladu in skladu izrednih podpor. Člani so trumoma izgubljali zaslužek in se je naval za podpore. Leta 1931 je bil slabše. Člani so odhajali na pasivno. Bolniški sklad je prišel v stiske in potrebovalo je splošno glasovanje, ki je omejilo pot in ločilo razrede. Vse to je povzročilo nesitnosti in nezadovoljnosti med članstvom.

V prvi polovici leta 1932 je članstvo SNPJ padlo na 53,262 v obeh oddelkih in pasivna je narasla na 5000 članov. Premoženje je te, ki je v prejšnjem letu prekašilo pet milijonov dolarjev, je kljub krizi napredovalo in je zmrazilo precej investicij v bondih.

Ob času desete redne konvencije, ki je vršila v Chicagu pomladi 1933, je članstvo lo na 48,295 v obeh oddelkih in pasivna na 5000 članov. Ta splošna sreča je prisilila deseto redno konvencijo, da izvršila več dalekosežnih reform, da obse je jednoto. Konvencija je odpravila članom na posestva—ta posojila so v prejšnjih letih dosegla skoro milijon dolarjev skupni vsoti—in zaključila, da se v bodoče vestira jednotin denar do 20% le v federativnih papirjih. Drastično je omejila podpore za lezni, poškodbe in operacije ter odpravila dolarski razred bolniške podpore, namesto je pa upeljala najnižji razred za 50c po dan. Pasivnim članom in onim, ki so črtani zaradi tega, ker niso mogli plačati assementa, so bile dovoljene razne oblike pomoči. Moredno čim prej priti nazaj. Konvencija je tudi sklenila, da se mora Prosveta—ki je tudi prišla v finančne stiske in je morala četku leta 1933 odpasti sobotna številka—iz številke so se pa akcije na šest let—sigurati eksistenco za vsako ceno.

V drugi polovici leta 1933 so se razmere nekoliko izboljšale in članstvo SNPJ je bilo letih spet nekoliko poraslo v tej polovici. Neomajano upanje je, da je SNPJ prestala večjo krizo v zgodovini svojega obstanka in bo v letu svojega tridesetletnega jubileja pokazala napredek.

Slovenska narodna podpora jednota pred seboj še dolgo pot razvoja, zato se ni rasla in cvetela.

poskusi izkažejo za pravilne, daj bo imelo njegovo odkritje nedvomno velik praktičen in človeški pomen.

M. Potočnik:

CERKEV IN DANAŠNJA DOBA

Vatikan je bil v času velike francoske revolucije 1789. in meščanskih revolucij 1848. l. vedno na strani fevdalnega absolutizma. Na strani reakcije niso bili samo posamezni duhovniki, temveč celotna katoliška cerkev. Papež Gregor XVI. je po brezuspešni vstaji rimske demokracije 1831. l. izdal encikliko (okrožnico) "Mirari vos," v kateri je najostreje obsodil vse svobodoljubne struje in ljudi in zahteval nemojnost oblasti cerkve in plemstva. Ob revoluciji 1848. leta je papež slovesno prokel liberalizem in parlamentarizem in zagrozil z izobčenjem vseh demokratičnih voditeljev. Cerkev je povsod ovirala tudi osvobodjenje narodov in formacijo nacionalnih držav. Saj je še slavni Mahnič, slovenski katoliški ideolog, malo pred vojno pisal, da so razni jeziki in narodnosti kazen, ki jo je naložil bog ljudem, ko jim je zmešal jezike. S tem je opravičeval obstoj "katoliške" avstro-ogrske monarhije. Če je bil politični katolicizem tako sovražen vsem meščanskim in nacionalnim revolucijam, je jasno, da je še tem bolj nasprotoval delavskemu socialističnemu gibanju, ki je zrastle v meščanski družbi. Od 1846. do 1863.—torej že ob skromnih začetkih proletarskega gibanja—je katoliška cerkev petkrat javno manifestirala proti socializmu, ne le proti marksizmu, temveč proti vsakemu nauku, ki ima količjak skupnega s socialističnim naukom. Ko delavsko gibanje kljub vsem vatičanskim prokletstvom le ni hotelo propasti, temveč se je vedno bolj širilo in kreplilo, je papež Leon XIII. predlagal snovanje posebnih krščanskih delavskih organizacij, ki naj zatro samostojno proletarsko gibanje. Leon XIII. pravi v svoji okrožnici "Quod apostolici" dobesedno to-le:

"In ker se končno pristaši socializma tvorijo iz tiste plasti, ki opravlja ročno delo ali ki stavi svoje delovne moči na razpolago... in ker da ta plast rada zapeljati, je potrebno, pospeševati tiste združbe rokodelcev in delavcev, ki so ustanovljene pod zaščito vere in ki vsem članom vlivajo zadovoljnost z njihovo usodo in potrpežljivost v njihovem delu ter jih navajajo k tihemu, mirnemu življenju."

To je pravi namen vsega takozvanega krščansko-socialnega strokovnega gibanja; nekateri radi prikrivajo te resnične namene, ki jih je predpisal Rim, in si izposojajo—če treba—tudi kakke revolucionarne fraze, kakor to počno pri nas zmedeni pisarji okrog "Del. Pravice."

Toda, če jim je res za socializem, jim ne preostane drugega, kakor da se pridružijo marksističnemu delavstvu.

Ker okrožnice Leona XIII. niso prinesle zaželenega uspeha, je skoval Vatikan novo duhovno orožje proti socializmu z encikliko "Aeterni patris." Ta okrožnica je proglasila nauke sv. Tomaža Akvinskega (ki je posebno pri srcu "Časovemu" protimarksističnemu borcu Teračglavu) kot merodajne za stališče katoliške cerkve o socialnem vprašanju. Ta Tomaž je črpal svojo filozofijo od pogana Aristotela in od sv. Avguština. On je razlagal svet kot relativno zadovoljiv rezultat medsebojnih človeških odnosov, ker ljudje, ki so obremenjeni s podedovanim grehom, ne morejo biti nikdar zadovoljeni, ker morajo pač delati pokoro. Socialna in pravna neenakost je po njegovem mnenju utemeljena v relativnem naravnem pravu, ki ima zopet svoj izvor v nezmotljivem božjem razumu. Ureditev družbe na posamezne stanove je zagovarjal, češ, da mora pač vsakdo radi svojih grehov ostati v tistem stanu, v katerem se je rodil po božji previdnosti. Te Tomaževe nauke je spopolnil nauk patriarhalnosti, ki pravi: kakor v družini vlada oče, kakor veže družino očetova avtoriteta in ubogljivost žene in otrok, tako morajo tudi v človeški družbi nižji stanovi ubogati višje. To je postala socialna teorija katoliške cerkve.

Kdaj se je oznanjal nauk sv. Tomaža? V času, ko je bila cerkev na višku svoje posvetne oblasti, in je zato naravno potrebovala neke "moralne" ali filozofske utemeljitve za svojo oblast. Ista cerkev je pozabila na Tomaževe nauke, ko je začela izgubljati svojo posvetno oblast, ko so morali papeži pobegniti v Avignon, kjer so postali veliki srednjeveški bankirji, pozabila je na Tomaža, ko so papeži renesance radi enega ubogega italijanskega trga pozabili na svoje "univerzalne" naloge. Tomaževi nauki so zopet oživel, ko je morala cerkev skleniti mir s kneževskim absolutizmom. Poudarjali so pa le njegove moralno-teološke nauke, ker so ti dali napol razrušeni Cerkvi nove notranje sile in moči proti raznim sektam, ki so se pojavile proti katoliški cerkvi. Ko so se gospodarske razmere vedno bolj revolucionirale in z njimi tudi ljudje, je začela cerkev vedno zavestneje oznanjati Tomaževo socialno filozofijo. Na njo se naslanja tudi okrožnica Leona XIII. o socialnem vprašanju ("Rerum nova-

rum"). Ker Leonova okrožnica zajema vso modrost pri Tomažu Akvinskem, ki je živel v srednjem veku, ni našla skoro nobenega odmeva med industrijskim proletariatom, ki je sam s svojimi izkušnjami spoznal, kako nove resnične razmere in potrebe nasprotujejo starim cerkvenim naukom. Tudi v sami cerkvi se je pojavila močna modernistična struja, ki je hotela oficijelne sholastične nauke nadomestiti z empirično razvojno teorijo; vero je modernistična struja popolnoma ločila od spoznanja, ker človek s svojim razumom ne more spoznati nobenih nadnaravnih sil; zato naj bi bila vera sestavni del notranjega človekovega življenja, ki ga gibajo čustva in notranje potrebe. Cerkevna oblast je najostreje nastopila proti modernizmu, ker je v njem videla nevarnost, da bi se mnogo katoličanov sporazumelo s socializmom. V zvezi s tem se je papež obrnil tudi proti socialističnim stremljenjem, v kolikor so se pojavila v krščanskih delavskih organizacijah. Tako je Leon XIII. izdal novo encikliko "Graves de communi," v kateri je obsodil predvsem krščansko-demokratično gibanje v romanskih deželah. Še enkrat je poudaril svoje nauke iz "Rerum novarum" in se nedvomno obrnil proti vsaki samostojnosti katoliških delavskih organizacij, ki jih opozarja, da morajo vselej in brezpogojno ubogati škofe. Leonov naslednik Pij X. je še poostri bil proti vsakemu krščanskemu socializmu in izjavil, da more cerkev priznati le tista delavska društva, ki jih direktno nadzira cerkevna oblast. To je seveda povzročilo močno opozicijo v krščanskih strokovnih organizacijah. Spor je prekinila svetovna vojna, v kateri je cerkev blagoslovljala orožje raznih imperialističnih sil.

Polom Avstro-Ogrske je pomenil propad zadnje katoliške velesile. Še bolj občuten udarec za cerkev je bil propad aristokratske reakcije v večini držav. Radi vsega tega cerkev ni mogla nadaljevati s fevdalno-konservativno politiko. Vse to je povzročilo veliko zmedenost v cerkvenih krogih. Do 1922. l. se je cerkev plašno izogibala vsaki izjavi, ki bi izražala konkretno stališče cerkve napram izpremenjenim razmeram. Med tem so seveda pridno ugibali o načinu, kako bi cerkev prilagodila svoje delovanje novim političnim razmeram. Kjer katoliške stranke še niso obstajale, so jih ustanovili, cerkveni krogi so poleg tega v l. 1918-1922 pripravili "katoliško akcijo," s katero so prišli 1923. l. na dan. Šele po smrti papeža Benedikta XV. je začela cerkev pripravljati svoje programatično stališče napram izpremenjenemu svetu. Sredi tega dela se je pojavil nov faktor v političnem življenju Evrope—fašizem. Dru-

ga stvar, ki je dala misliti Vatikanu, je bila močna struja v nemških krščansko-socialnih strokovnih organizacijah, ki so vedno bolj odkrito sodelovale z razredno-bojevnim proletariatom. Vatikan je odlašal s svojo odločitvijo o tem pojavu. Medtem je poskušal navezati oficijelne stike s—sovjetsko Rusijo. Pogajanja s sovjetsko Rusijo so trajala več let. Posebni papežev zaupnik za vzhodna vprašanja d'Herbigny se je večkrat mudil v Moskvi kot neoficijelni diplomatski agent Vatikana. Vatikan je bil pripravljen na velike koncesije, samo da bi dosegel državno toleriranje katoliške cerkve v Rusiji, ker je upal, da bi potem pravoslavni v množicah prestopali v priznano katoliško cerkev. Ko se je končala takozvana "nova ekonomska politika" v Rusiji, so se tudi ta pogajanja brezuspešno končala. Vatikan, ki se mu ni posrečilo, da bi z diplomacijo okoskotal pravoslavje v Rusiji in se s tem sam okostil, je potem napovedal nekakšno "sveto vojno" v Rusiji.

Medtem se je pa Vatikan sporazumel z italijanskim fašizmom. To katoliški cerkvi ni bilo težko, ker je fašizem s svojo socialno teorijo zelo blizu katoliški; razlika je le v tem, da cerkev stremi po tem, da bi sama predstavljala najvišjo oblast, dočim fašizem oznanja vsemogočnost svoje državne oblasti. Konkordat z Italijo je odločilno vplival na stališče cerkve o socialnem vprašanju. Papeška okrožnica "Quadragesimo anno" se zavzame za stanovsko ureditev družbe. Tako se cerkev v bistvu strinja s fašizmom. Dosledno temu je cerkev sklenila konkordat s Hitlerjevo Nemčijo, podprla Dollfusa v Avstriji; v smislu tega podpira vsa reakcionarna gibanja v Evropi in nasprotuje ne le vsakemu socialističnemu, temveč tudi demokratičnemu gibanju. Tega dejstva ne prikrivajo nobena zavijanja katoliškega tiska. Kajti medtem, ko se cerkev dokaj hitro in lahko sporazume s vsakim fašizmom in je pripravljena deliti si z njim oblast, je papež odločno in jasno izpovedal:

"Nemogoče je biti istočasno dober katoličan in pravi socialist."

Tako zadržanje cerkve napram socialističnemu delavskemu gibanju bo za samo cerkev mnogo bolj usodno nego za delavstvo. Kajti gotovo je to, da delavstvo ne bo poginilo v pekl fašistovske kontrarevolucije in da bo prišel dan, ko bo neizprosno družabni razvoj postavil na mesto fašistovske noči luč svobodne družbe. Cerkev lahko podaljša s svojo podporo življenja fašizma. Toda rešila ga ne bo. In kaj potem? Nam ni treba iskati odgovora.

—Po Svobodi.

DESETA REDNA KONVENCIJA SNPJ, KI SE VRŠILA OD 22. MAPA DO 3. JUNIJA 1933 V CHICAGU, ILL., V JEDNOTINEM DOMU

Ob tridesetletnici S. N. P. J.

Auburn, Ill.—Vsaka napredna ideja ima nasprotnike, tako jih je imela tudi SNPJ pred 30 leti in jih ima še danes. To opažam v listih, na sejah in ulicah med pogovori. Nekateri se nočejo sprijazniti z resnico, koliko je že jednota storila dobrega, kako je lajšala posameznim in družinam v času boleznih gorje, koliko solz je otrlila dediščem ob smrti staršev, bratov ali sester.

Nasi ustanovitelji so hodili po pravi poti, ki je bila trnjeva in kamenita. Ta ustanova je v ponos Slovencev tukaj in v stari domovini. Zasluga jim gre posebno še v tem, da so ji dali svobodomiselnost podlago, na kateri se je razvila do najvišje stopnje, česar druge organizacije niso mogle. Čast našim pionirjem in gl. odbornikom za njih vestno delo, da se sedaj ponaučimo z eno največjih ustanov, ki smo jo delavci zgradili na principih, da nima nihče drugi kontrole nad nami ko mi sami. In to je nam v ponos.

Prvega maja leta 1914 je društvo Bratstvo, naprej, št. 9, v Yalu, Kansas proslavilo 10-letnico svojega obstanka in SNPJ. Na tej proslavi je bil glavni govornik takratni urednik glasila, pok. Jože Zavertnik, ki je dejal: "Bratje in sestre! Ledina, ki smo jo orali zadnjih 10 let, je bila trda, a smo kljub temu vztrajali. Tisto 'mrtev dete', o katerem so govorili naši nasprotniki, je postalo zelo živo bitje z imenom SNPJ, katere članstvo

v obeh oddelkih sedaj šteje nad 12 tisoč. Lep uspeh, katerega v resnici nismo pričakovali. Ne smemo pa pozabiti, da je to še deloma izpolnjena želja in naloga. Nobenega počitka prej, da bo jednota štela 40 tisoč članov in 4 milijone dolarjev v blaginji! To je naš cilj!"

Ta ali oni je podvomil, češ, da kaj takega ni mogoče doseči. A Jože Zavertnik se ni motil in njegova želja je bila izpolnjena še v tisti dobi, ko je bil še med nami, zakar mu bodi čast za delo, katerega je vestno vršil mnogo let. Ni pa dočkal proslave 30-letnice SNPJ in največje krize, ki nas trpinči že odkar se je poslovil od nas. Njegova dobra dela, katera je izvršil, so še med nami.

Pa pustimo preteklost. Pogledimo v bodočnost, po katerih potih bomo vozili probleme, da bodo bolj uspešni po 30 letih obstanka SNPJ. Kampanja za pridobivanje novih članov je tukaj: radi krize ni upati na velik uspeh. Novih priseljencev ni, mladina se pa premalo zanima za naše ustanove. Ko so pod kontrolo staršev, še vzdržijo, kakor hitro pa gredo od doma, se malo zanimajo ali nič. Seveda so izjeme, da tudi mladina vestno vztraja, loge kot bodoča garancija SNPJ. Mi se staramo vsak dan in smo bolj podvrženi boleznim. Nesreče se množe in smrtnih slučajev je čedalje več. To vse pomeni črpanje, jednotine blaginje. To nam da misliti, kakšno taktiko naj podvzamemo, da bo deloma uspešna.

SNPJ—VEDNO PRVA

Slovenska narodna podpora jednota je prva upeljala sledeče nove sisteme in ustanove, nakar so jo druge naše organizacije posnemale:

centralni sklad bolniške podpore;
lastno glasilo;
inicijativa in referendum;
enakopravnost članic;
mladinski oddelek;
mladinsko glasilo;
angleško poslujoča društva;
stavkovni sklad;
določba proti stavkokazom;
akcija za združitev naprednih jednot in zvez;
federacije društev;
inicijativa za Federacijo jugoslovanskih organizacij.
In tako dalje!

Prošla konvencija SNPJ je ponovno sprejela resolucijo za združevanje sorodnih slov. podpornih organizacij pod pogojem, da je enaka solventnost. To je prava pot, ampak neizpeljiva v sedanjih krizi.

Dne 25. maja popoldne je na X. konvenciji imel pozdravni govor William Rus, gl. tajnik SSPZ. Če sem ga prav razumel, je direktno vzpodbujal za združevanje sorodnih podpornih organizacij, to je, SSPZ in SNPJ. Marksizmo izmed delegatov se je čudil temu govorniku. Kdor se še spominja leta 1921, ve, kako je Rus deloval proti temu načrtu

in poleg tega potrošil večjo vsoto zvezinega denarja za advokate in sodišča. Torej Rus se je spremenil v mišljenju, koliko je iskren v tem, je pa težko soditi. Logično bi bilo, da bi bil sam navedel vzroke za ali proti združenju. Tega ni omenil, torej nam je še danes uganika.

V letošnjem Družinskem koledarju ima članek brat Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora SNPJ, o bodočih problemih naših organizacij. Kakor je razvidno iz njegovega spisa, je zgubil deloma zaupanje v nadaljnje združevanje. Človek lahko pride do tega zaključka, ker se že dva-

set let trudimo za to velevažno idejo, pa še nimamo nobenega zaključka. Ampak tega vprašanja ne smemo prezreti. Poudarjanje, da smo ven iz krize in depresije, je le varanje. Če se pogledimo v ekonomsko situacijo v deželi, vidimo, da nismo še sredi pota krize. Te ali one investicije so slabo vložene, ta ali ona ima toliko in toliko defiliranih bon-dov. To nam je znano, kakor nam je znano, tudi to, da te vloge in bondi ne bodo nikdar več v splošno 100% vredni. Ali, da je katera slov. podp. organizacija še 100% solventna, na to ni misliti po današnjem kurzu vsled propadlih podjetij. Torej, če bomo čakali, da bo vse v redu in 100%, bomo dočakali, da naših ustanov takrat ne bo več.

Če bomo združili naše jednote in zveze, se bomo v časih in razmerah, v katerih se nahajamo danes, po tisti finančni vrednosti, ki je v veljavi tistega dne, ko bodo računski veščaki in državni avditorji preračunali vrednosti posameznih organizacij. Če bo delna finančna enakopravnost, je združenje lahka stvar. Treba bo le solidarnosti med članstvom samim. Treba bo pa opustiti vsako beganje z argumenti proti tej važni ideji. Poudarjanje, da združenje leta 1921 ni prineslo zaželenega cilja, je napačno. Združenje ne bi bilo le finančnega pomena, ampak tudi moralnega. Prvič, SNPJ se ne bi mogla povzpeti do današnjega viska; drugič, če bi bile še posamezne Barbara in SDPZ, bi imeli še dve glasili poleg današnje Prosvete, in še vse po dva-krat—kampanje, reklame, konkurence in beganje eden proti

drugemu, kar bi bilo mnogo odveč za čase, v katerih se nahajamo.

Poglejmo še malo bližje. Imamo še nad pol ducata lističev ali glasil. Vsak tak list je pa v konkurenci z drugim. To ni nič drugega kakor cepljenje in beganje. Poglejmo še na drugo stran in bomo zopet videli, da se nobeden narod toliko ne ukvarja s te vrste organizacijami kakor se mi Slovenci. Če bi bili bolj zedinjeni, bi deloma te vrste afere odpadle. Ta čas bi porabili za bolj važne stvari, ki so gospodarskega, strokovnega in političnega pomena za nas medne delavce. Kako se bomo ogibali ekonomskega in socialnega zla, to bo večjega kulturnega pomena.

Nobenega dvoma ni, da Slovenci potrebujejo podpirne organizacije. Yes, potrebujemo jih, ampak v obliki združenja. Če sledimo gibanju JPZS v Milwaukeeju, Wis., SNPJ in SSPZ v Chicagu, ne vidimo nobene bistvene razlike. Vse to članstvo je deloma svobodomiselnega prepričanja, pravila so priljubljena, člani smo isti (večinoma) v vseh treh. Torej tri sestrice enega izvora. Kljub temu pa smo pceppljeni, da je obžalovanja vredno.

Bratje in sestre imenovanih organizacij, podajmo si že enkrat roke! Sebičnost in malenkostne zadržke pustimo na stran. Naš cilj in simbol naj bo po tridesetih letih ustanovitve prve predne organizacije SNPJ—združenje naprednih jednot in zvez. S tem bomo izvršili le nalogo, katera se bo končno morala rešiti—čim prej, tolko bolj. —J. Homez (335).

Spominke črtice
ogledam v moj žepni ko-
i. 1904, vidim tam za-
da sem prišel v Združene
na 15. junija omenjene-
Naslov, ki sem ga imel,
povedal, da moram izsto-
Neffsu, O., toda z vlakom
re železnice sem se za-
petnajst milj in dospel v
Belmont. Tu so me
iz vlaka, ko je kazalec
kazal poldne, a sem ta-
dal nisem prišel v pra-
Orizal sem se okrog
neval ljudi v nemškem
a nihče me ni razumel.
sem naletel na nekega
a, ki je za silo govoril
a. On mi je povedal, da
Neffsa petnajst milj in da
to naselbino odpelje šele
večer. Takrat sem bil star
in trden v nogah in odlo-
se, da jo mahnem peš v
Neffs. Ročni kovec
tjo sukno sem pustil v
paljini, kjer sem jim dal
slov, da bodo te stvari za
poslali.

Ženski sem se prikupil, ker
sem hvalil jedila, ki so bila res
okusna in nisem prav nič preti-
rajal. V pogovoru, ki se je raz-
vil, sva ugotovila, da sva oba
doma iz Suhe krajine, komaj par
ur narazen. Povedala mi je, da
se pišejo Orel in mnogo drugih
stvari. Rekla je, da ima pri se-
bi nad \$1600; le nekaj tega denar-
ja je od gostavcev, drugo je
vse njena in moževa last. Vpra-
šal sem jo, zakaj nima denarja
v banki, kjer bi lahko dobivala
od njega obresti. Odgovorila mi
je, da bo vložila denar v banko,
ako bo pri jesenskih volitvah iz-
voljen republikanski predsednik.
Ne pa če bo izvoljen demokrat.
V slednjem slučaju bodo kupili
malo farmo, kajti v demokrats-
ko stranko nimajo zaupanja. Ko
je bil zadnjič izvoljen demokrat
za predsednika, se ni vsa štiri
leta nič delalo in vse banke so
bankrotirale. Tisti, ki so imeli
denar v bankah, so vse izgubili.

Po tem pogovoru sem vstal od
mize in položil pol dolarja na mi-
zo za večerjo, toda gospodinja
ga ni hotela vzeti. Rekla je, da
ne mara niti centa, ker sva bli-
zu skupaj doma. Svetovala mi
je tudi, naj kar ostanem pri njih,
kajti prostor za enega človeka
se bo že dobil. Obljubila mi je,
da bo skušala dobiti delo zame,
ker tu se vsak dan dela, v Neffs-
u pa ne. To so ji povedali ne-
ki ljudje iz Neffsa, ki so bili več-
raj tukaj, kakor tudi, da so ta-
mošnji Kranjci ustanovili nekak-
šen "ferajn". Bil sem zadovolj-
jen z njenim predlogom in ostal
nakar je šla pomivat kuhinjsko
posodo, fantje pa so medtem
zbrali denar za sodeček piva.

Vsak je dal 20 centov, toda od
mene niso hoteli vzeti ničesar.

Takrat je bila zabava naših
ljudi ob sodečku piva nekaj obič-
ajnega. Poleg Orlova sta bili
še dve drugi slovenski družini
v Neffsu. Navadno so se fantje
vsak večer zbrali pri kateri teh
družin. Pili so pivo, prepevali
ter govorili o "kranjskem gospu-
du, kranjskem denarju, kranj-
skih cajtengah in kranjskem ce-
sarju Francu Jožefu". O socia-
lizmu in delavskem gibanju ni-
so imeli nikakega pojma. Go-
vorili so le, da bo dosti dela, če
bo republikanec izvoljen za pre-
sednika, ne pa če bo demokrat.
Niti besede "socializem" niso
znali izgovorjati.

Gospodar Jože Orel se je v sta-
rem kraju izučil za kovača in so
ga tudi tukaj tako nazivali. V
družini je hotel vedno imeti pr-
vo besedo in tudi pri petju. Ta-
koj prvi večer se je hotel posta-
viti s trditvijo, da sta anarhi-
zem in socializem ena stranka
in da je tudi on član anarhistič-
nega "ferajna". Takrat so na-
mreč govorili le o "ferajnih",
kajti besede "društvo" menda ni-
so razumeli, pa tudi noben od
Slovencev, kolikor jih je takrat
bilo na Glencoe, ni spadal h ka-
kemu društvu. Le gospodar se
je izrazil, da sta on in žena čla-
na češkega "ferajna" ČSPS, v
Neffsu so pa Kranjci, ki jih
ne verujejo, ustanovili anarhi-
stični "ferajn". "Tisti, ki bi vsto-
pil v ta "ferajn", ne bo smel o-
stati pri nas na hrani", je za-
grozil. Pri tem sem jaz omenil
da ne verjamem, da bi bil tisti
"ferajn" anarhističen, morda je
le socialističen. Pri teh besedah
je mož vstal in mi pokazal svojo
debelo kovaško pest, češ, ti, ki
si šele prišel v Ameriko, me ne
boš učil. "Jaz sem že 18 let v
Ameriki", je rekel, "in vem, da
sta "clizem" in anarhizem eno in
isto". Oglasila se je tudi žena.
ki je takoj pritrdila možu ter
pripravila, da so tudi gospod Za-
lokar tako rekli. Videl sem, da
so tudi gosti proti meni in bil
sem v škripčih. Moral sem se
podati, kajti drugače bi lahko
pesti padle po meni. Gospodi-
nji, ki mi je obljubila delo, sem
pritrdil, čeprav nisem vedel, kdo
je tisti gospod Zlokar. Bila je
dobra poteza, kar so mi na skr-
vaj namignili tudi gosti. Glos-
podarju sem potem rekel, naj
zapoje, kar je takoj storil. Pet-
je ni bilo nič posebnega, vendar
sem se možu tako prikupil, da
me je potem na stran poklical in
mi ponudil žganja, kar pa sem
odklonil in povedal, da ne ma-
ram te pijače. Ko je v sodečku

zmanjkalo piva, smo šli drug za
drugim v posteljo. Na ta način
sem prebil prvo noč v Ameriki
pri "Kranjcih".

II
Naslednje jutro je sirena po-
zivala na delo. Gostaji so hitro
povžili zajtrk in odšli na delo v
premogovnik, ki je bil v bližini.
Gospodinja je potem pred pre-
mogovnikom čakala na jamske-
ga nadzornika, in ko je prišel
mu je povedala, da je prišel izur-
jen rudar iz starega kraja ter
ga prosila, naj mu da delo. Nad-
zornik je imel rad take ženske,
ki so imele več gostavcev na sta-
novanju in so vse potrebščine
kupovale v kompanijski proda-
jalni. Rekla ji je, naj pridem
takoj drugi dan na delo, toda do-
biti moram tovariša, ki bo delal
z menoj. Novinec mora imeti to-
variša, kajti samega ne more
pustiti v jama.

Gospodinja se je vrnila in mi
povedala, kaj je rekel nadzornik.
Ponudila mi je tudi žganja, a
sem ga odklonil. (Žganje sem
namreč sovražil in tudi druge pi-
jače sem zmerno pil. Šele s pri-
hodom prohibicije sem se neko-
liko privadil pri pijači. Prohibi-
cije je sedaj konec, kar je tudi
prav, kajti povzročila je veliko
gorja.) Z gospodnjo sva govo-
rila o raznih zanimivih in neza-
nimivih stvareh. Zelo je hvalila
gospoda Zlokarja in pripovedo-
vala, kako je bilo veselo na že-
nitovanjih in krstijah, katerih
se je on udeležil. Poljski duhov-
niki pa niso dosti prida, kar ona
ve izkušnje. Na cerkvene za-
povedi ne dajo mnogo, zahteva-
jo pa dosti denarja. Pripovedo-
vala je tudi, da so razmere v u-
nijskem premogovniku boljše ne-
go v neunijskem. Unijski rudar-
ji hodijo zjutraj skupno na delo
in se vračajo z dela skupno in
ona lahko napravi večerjo za vse
skupaj.

Naslednji dan sem šel na delo.
Svojo unijsko karto izročim teht-
ničarju, ki je dejal, da je ta pr-
va karta iz starega kraja v tem
premogovniku. Za tovariša me
je vzel Joe Žibert, Orlov zet, ki
se je s hčerjo slednjega poročil
eno leto prej. Žibert je bil pri-
den delavec, ki je pozneje po-
stal pomožni delovodja. Nekate-
ri, ki so dolgo čakali, da do-
delo v premogovniku, so mi zav-
dali, ker sem ga jaz kot "gri-
nar" takoj dobil.

Tožilo se mi je po starem kra-
ju, po Leobni v zeleni Stajer-
ski, kjer sem si pridobil domo-
vinsko pravico, čeprav sem imel
v tej deželi več in boljše hrane.
Razmere so bile vzrok, da sem
prišel v Ameriko in se nastanil
v puščavi, kakršna je bila takrat
naselbina Glencoe. Tam sem pre-
bil 26 let in slišal veliko zabav-
ljanja in preprirov pri sodečku pi-
va in pri kartah.

V nedeljo po prihodu na Glen-
coe sem se podal v bližnje me-
sto Bellaire. Tam naletim na
Johna Rebola, ki sem ga poznal
že iz Leobna. Rekel je, da sta-
nuje v Neffsu, kjer so ustanovi-
li društvo "Bratstvo" št. 4 SN-
PJ. "V Ameriki", je dejal, "ni
nobene bratovske skladnice, no-
bene bolniške blagajne in ne
starostnega ter invalidskega za-
varovanja, ustanov, kakršne
smo imeli v stari domovini. V
Ameriki si moramo sami poma-
gati, zato delavci ustanavljajo
podporne organizacije, da jim te
nudijo pomoč v boleznih in nesre-
cih".

Rebol je bil predsednik novega
društva in mi je svetoval, naj se
tudi jaz vpišem. Glavni odbor-
niki so vsi socialisti, je rekel Re-
bol. Takoj sem mu izročil en do-
lar kot pristopnino in izjavil,
da hočem tudi jaz biti član take or-
ganizacije. Nato me opomni, naj
mu dam še en dolar kot naroč-
nino za socialistični list Glas
Svobode, čigar urednik je človek,
ki je urejeval v starem kraju
Delavca in Svobodo.

Par dni kasneje sem dobil iz
Neffsa pismo in prošnjo, naj
greš k zdravniku, da me pregle-
da in izpolni prošnjo. Izpolnje-
no prošnjo naj prinesem na pri-
hodno društveno sejo, je bilo re-
čeno v pismu. Bil sem spet v
škripčih, ker nisem vedel, kje bi
dobil osebo, ki bi šla z menoj k
zdravniku kot tolmač. Edini Slo-
venec na Glencoe, ki je govoril
pravilno angleščino, je bil Orlov
sin Louis. Imel pa sem pomi-
sljake, kajti če bi bil vzel njega
za tolmača, bi takoj vsi vedeli,
da sem pristopil v anarhistični
"ferajn". V tem slučaju bi me
izgnali iz stanovanja, kakor je

Orel zagrozil prvi večer, ko smo
govorili o novoustanovljenem
društvu v Neffsu.

Sklenil sem, naj Rebol obdrži
tisti dolar, ki sem ga plačal kot
pristopnino. Prišel bo prav kas-
neje, ko bom pristopil, medtem
pa se je treba privaditi delu in
razmeram. Teden dni pozneje
sem se seznanil z nekim Nem-
cem, kateremu sem stvar poja-
nil in on se mi je ponudil za
tolmača. Tako je prišlo, da je
bil moj tolmač ob pristopu v SN-
PJ Nemeč.

Z zdravniško izpolnjeno pro-
šnjo sem šel na sejo novega dru-
štva. Vršila se je pri Rebolu in
bila je kratka. Po seji so nasto-
pili sodeček piva in ob tej priliki
sem prišel v dotiko z nekaterimi
rojaki iz Leobna, ki sem jih po-
znal že v starem kraju. Med te-
mi jih je bilo nekaj naprednega
mišljenja, ki so se zbrali pod za-
stavo društva Bratstvo. Rekli
so, da bi moralo to društvo do-
biti št. 2, ker so po vesteh v Glas-
u Svobodi izvedeli, da je bilo u-
stanovljeno tisto jesen ko druš-
tvo Slavija v Chicagu, prvo dru-
štvo SNPJ.

Takrat sta bili v Neffsu dve
pošti. Neffs in Steel. Pisma,
ki so jih pošiljali v Chicago, so
nosila pečata obeh pošt in to je
bil vzrok, da ni društvo Brat-
stvo dobilo št. 2, temveč št. 4. V
tistih časih je društvo Bratstvo
plačevalo assesment za en mesec
nazaj. Tudi jaz sem moral pla-
titi assesment za prejšnji mesec.
Vincenc Kolar, društveni tajnik,
je namreč zabeležil assesment za
5. junija l. 1904, za čas, ko sem
bil še v starem kraju. Izkazil-
no knjižico še vedno hranim, da
lahko dokazem, da sem morda e-
dini član pri SNPJ, ki sem imel
assesment plačan, ko še nisem bil
v Ameriki. Od ustanoviteljev
je še član tega društva Karol
Dernač.

V Neffsu se je takrat zelo sla-
bo delalo in vsled tega so se ne-
kateri preselili na Glencoe, med
temi tudi John Rebol, predse-
dnik društva. On je tukaj dobil
nekaj novih članov in naš prija-
telj Orel ni prav nič ugovarjal,
ko so tudi njegovi gosti pri-
stopili v društvo. Član je po-
stal tudi njegov zet Joe Žibert,
moj tovariš v premogovniku, ki
je šel zdaj zvest član jednote.

III
Nekoga dne v avgustu l. 1904
sva z Rebolom izvedela, da bo v
Bedesti v prijaznem malem me-
stecu ob jezeru, govoril Eugene
V. Debs, socialistični vodja. Skle-
nila sva, da ga greva poslušat,
kajti mestece je oddaljeno
samo 18 milj od Glencoea. Ob
določeni uri se je Debs s smehljaj-
em na obrazu prikazal na odru
in navzoči so ga pozdravili z a-
plavzom. Name je napravil velik
vtis in njegova postava, ko je
atiskal pesti, bil resen in se po-
tem spet prijazno nasmešnil, mi
večkrat pride v spomin. Ljud-
je so ga mnogokrat prekinili z
aplavzom. Opazil sem, da je do-
ber govornik, čeprav ga nisem
razumel. Isti večer, ko smo na
postaji z Debsom vred čakali
vlaka, ki je imel eno uro zamu-
de, nas je nekdo predstavil in
Debs je vsakemu posebej stisnil
roko in se prijazno smehljaj. Že
takrat sem si mislil, kako sre-
čen bi bil, ako bi mogel na volil-
ni dan oddati svoj glas temu mo-
žu.

Kmalu sem imel priliko videti,
kako v Ameriki volijo. Na volil-
ni dan sem šel v prostore rudar-
ske unije. Vsi rudarji in oba
tehtničarja so bili člani volilne
komisije. Ker so bila vrata od-
prta, sem lahko opazoval, kaj se
tam godi. Dasi nisem razumel
angleščine, sem vseeno ujel be-
sede nekega moža, ki je rekel, da
sem dober unionist in da sem u-
nijsko karto prinesel iz starega
kraja. Tehtničar me je potem
vprašal v angleščini, če bi rad
volil. Pokimal sem mu, nakar
me je pozval noter. Moje ga dol-
gega imena ni bilo treba pove-
dati, ker je bilo znano tehtničar-
ju, ki je bil tudi tajnik krajev-
ne rudarske unije. Dobil sem
celo pest glasovnic, in ker sem
že prej v Glasu Svobode čital,
kako je treba voliti, sem volil za
kandidate socialistične stranke,
vse druge glasovnice sem pa vr-
nil. Nato sem še drugim pove-
dal, kako je treba voliti. Tako
se je l. 1904 prvič zgodilo, da so
socialisti dobili devet glasov v
naselbini Glencoe.

Naslednji dan me je tehtničar
vprašal, koga sem volil in jaz
sem po pravici povedal. Rekel je,

da je vedel, da bom volil za soci-
aliste, da ima socialistična stran-
ka dober program in da sem
prav storil, čeprav pri volitvah
nič ne odločuje, če dobi kdo en
glas več ali manj. Pripomnil je
še, da je bilo pravilno, ker sem
ostale glasovnice vrnil prazne,
in da bom gledam, da do drugih
volitev postanem državljan.

Takoj sem si preskrbel drža-
vljanski papir in pri naslednjih
volitvah sem spet oddal svoj
glas za socialistične kandidate.
Opazil sem že takrat, da ni ni-
česar vedel, če človek že lahko voli
s prvim ali šele z drugim drža-
vljanskim papirjem. Pri vseh na-
slednjih volitvah sem oddal svoj
glas za kandidate socialistične
stranke.

IV
Delu v premogovniku sem se
težko privadil. Nobenih varstve-
nih naprav ni bilo in vsak se je
moral čuvati sam, kakor je pač
vedel in znal. Denar, ki je ostal
od plače, sem dal še parkrat hr-
aniti gospodinj. Nekega dne, ko
v rovu nisimo delali, pa sem re-
kel gospodinj, naj mi denar iz-
roči, da ga nesem v banko, kar
je tudi storila brez ugovora. De-
nar sem potem vložil v First Na-
tional banko v Bellaire. V to ban-
ko sem tudi pozneje, ko so bili
dobri časi, vlagal denar, v krizi
in v času stajk, pa sem ga ven
jemal. Še sedaj imam dvesto
dolarjev zmrznenih v banki in
ne vem, kdaj se bodo otajali.
Večkrat si mislim, da bi bilo bo-
lje, ako bi ta denar hranila go-
spodinja v nedrih, kjer prav
gotovo ne bi bil zmrznil.

Ta denar bi sedaj zelo potre-
boval, kajti že tri leta nisem za-
služil centa in ga najbrž tudi ne
bom več. Na tisoče delavcev je
zadel v tej krizi sličen udarec in
njihovi prihranki so zmrzneli v
bankah.

Orlova, ki sta pa bila poznana
tudi kot Kovač in Kovačica, sta
pozneje izpraznila nedrije in ku-
pila malo farmo v bližini želez-
niške postaje in naselbine Glen-
coe. Farma je obsegala le 17 a-
krov in stala je petnajsto dolar-
jev. Bila sta menja, da sta da-
la preveč denarja za njo, toda to
mnenje je bilo napačno. Za časa
svetovne vojne sta namreč dobi-
la samo za premož, ki se je na-
hajal pod zemljo njune farme,
\$3500. Tako sta dobila farmo
takorekoč zastonj in še par tiso-
čakov povrh.

Kvante in prepire pri sodečku
piva in kvantanje sem zasova-
žil. Te stvari so bile namreč o-
bičajne v tistih časih in to je
bil vzrok, da sem prišel izvoliti
bolj ali manj samotarsko življe-
nje. Na skrivaj sem čital Glas
Svobode, gospodar, ki ni maral
glasa lista, pa me je nagovarjal
naj berem Glas Naroda, na kate-
rega je bil naročen. Ta list je
takrat prišel izhajati dnevno in
pod naslovom "Newyorská kro-
nika" je silovito napadal čikaške
socialiste. Socialiste je imeno-
val prekucne in anarhiste, na-
padal pa je tudi mlado SNPJ in
lastnika Glasa Svobode. Sled-
nji je namreč prinašal tudi ogle-
se Zotiyeve tvrdke, ki je pošila-
la denar v stari kraj in proda-
jala "šifkarte" ter s tem delala
konkurenco Glasu Naroda. V
Pittsburghu je tudi prišel izha-
jati list Domači prijatelj, kate-
rega so se posluževali tudi nek-
teri socialisti. Lastnik ga je
vzdrževal zaradi businessa in
vsled tega je bil napadan v
"Newyorskí kroniki". Glas Na-
roda je bil namreč proti vsaki
konkurenci in je napadal vse, ki
so škodovali njegovemu busi-
nessu.

Ko je bil ustanovljen Proleta-
rec, smo izvedeli, da se denar v
stari kraj lahko pošilja brez po-
sredovanja agentov in tudi ku-
puje vozne listke, pa je bil spet
ogujen v strehi. Kričali so, naj
anarhisti pri Proletarcu molčijo.

Ko so na konvencijah SNPJ
uveljavljali nove stvari, ko je
jednota ustanovila svoje glasilo
in potem pričela izdajati dnev-
nik, so bili pri Glasu Naroda ze-
lo hudi. Temu listu so se pridru-
žili drugi pri pobujanju vsega,
kar je bilo dobrega. Glas Naro-
da se mi je valed teh napadov
pristudil in tudi se mi še sedaj,
ko se spominam na tisto hvalos-
vno in nevoščljivost.

Prva leta sem tako samotaril.
Tožilo se mi je po sodrugih in
vsled tega sem naročil iz stare-
ga kraja list "Rdeči prapor".
"Naše zapiske" in "Arbeiteville",
ki je izhajal v Nemškem Grad-

cu. S čitanjem teh listov sem
preganjal dolgočasje, ljudje pa
so govorili, da vedno gledam
v tiste papirje, in da če bolj čitam,
bolj sem neumen. Nekega dne
sva se s Kovačem pripravi pošto
skregala zaradi vere in socializ-
ma. Posledica je bila, da me je
izgnal iz stanovanja in poleg me-
ne še dva druga, ki sta prišla v
Ameriko iz Leobna. Rekel je, da
smo vsi, ki smo prišli iz tega
kraja, neumni in da ne mara i-
meti nobenega na hrani in sta-
novanju. Njegova žena je sicer
ugovarjala, češ, da ni treba iz-
ganjati najboljših fantov iz hi-
še, a pomagalo ni nič. Vsi trije
smo potem šli k Rebolu, kjer smo
lahko svobodno govorili in deba-
tirali.

V
Tisto leto, ko sem prišel k Re-
bolu, sem bil pri društvu št. 4
SNPJ izvoljen za blagajnika in
zastopnika. Takrat je namreč i-
melo vsako društvo zastopnika,
ki je jednoli denar pošiljal in tu-
di prejemal denar od nje. Toda
zastopnik je moral položiti tisoč
dolarjev varščine in vprašanje
je bilo, kje naj bi jaz, ki sem bil
prav malo poznan, dobil to vsoto.
Razen dveh niso vsi Sloven-
ci v Neffsu in na Glencoe imeli
tisoč dolarjev. Martin Konda,
ki je bil takrat glavni tajnik,
mi je pa zagrozil, da mi ne bo
poslal nikakega denarja v slu-
čaju bolezni ali smrti, ako ne po-
ložim določene varščine. Pripra-
vil sem bil že na resignacijo, da
bi potem izvolili koga, ki bi
lahko položil varščino.

V Neffsu je takrat živela vdo-
va Marija Dernač. Imela je dva
odraščena sinova in hčer, ki so
pred par leti prišli iz starega
kraja. Svojo hišo je imela pla-
čano, pozneje pa je postavila po-
leg hiše še dvorano. Njena si-
nova sta jo nagovarjala, naj pri
notarju podpiše zame tisoč do-
larjev varščine, kar je tudi sto-
rila.

Ko je Konda prejel od notar-
ja pravilno izpolnjeno listino in
varščino, mi je sporočil, da ni-
sem samo društveni zastopnik,
temveč tudi zastopnik Glasa Svo-
bode. Moja dolžnost kot sociali-
sta je torej, da dobim vsak me-
sec nekaj naročnikov in poslal
mi je tudi potrdilno knjižico. V
tistih časih je bila agitacija za
tak list težka, kajti naši ljudje
so prihajali v Ameriko s kmetov
in s seboj so prinesli stare obi-
čaje in tradicije. Zanimali so se
za cerkve, za dobre liste in knji-
ge se pa niso brigali. Ko sem
poslal mesečno poročilo in denar
v gl. urad, mi je Konda poleg
pobotnice poslal tudi ostro pi-
smo, v katerem me je vpraše-
val, zakaj nisem poslal naročin
ali podpore listu. Omenil je, da
je Glas Svobode last slovenskih
socialistov, da ima svojo lastno
tiskarno in vsled tega je dolž-
nost socialistov, da ga podpira-
jo. V Steelu smo najbolj lačni,
ker ne podpiramo takega lista.

Nič nisem zameril Kondi, ker
me je oštel. Smatral sem ga za
radikalnega socialista in uredni-
ka. Pri agitaciji sem naletel na
velike poteškoče, kajti marsikdo
mi je zabrusil v obraz, da agitir-
am za nesocialističen list, kar
pa nisem verjel. Delal sem po
navodilih, katere sem dobival od
Konde.

Naslednje leto me je društvo
št. 4 soglasno izvolilo za delega-
ta druge redne (čikaške) kon-
vencije. Za vozne stroške in
dnevnice mi je plačalo vsoto \$16,
toda poleg te vsote sem potrebo-
val svojih desetakov in izgubil
zaslužek enega tedna. Prav nič
mi ni bilo žal za tem denarjem,
kajti dana mi je bila prilika, da
sem se seznanil s čikaškimi so-
drug.

Ko je v gl. urad prišlo poročilo,
da me je društvo izvolilo za de-
legata, ni Konda več tako pri-
skalen name zaradi novih naroči-
kov, pisal pa mi je obširno pismo,
da druga redna konvencija po-
trebuje zmogne delegate, take,
ki poznajo ameriške razmere, po
katerih bo treba nova pravila
postaviti. Omenil je, da bo naj-
boljše, ako resigniram, če mi-
slim, da nisem sposoben za de-
legata, društvo pa naj izvoli
druga, ali pooblasti ameriške
razmere, ki pooblasti enega od
glavnih odbornikov, kar bo za
društvo še najcenejše. Pismo se
mi je zdelo sumljivo in sklenil
sem, da se udeležim konvencije,
če so mi ameriške razmere zna-
ne ali ne.

(Dalje prihodno sredo.)

CE ZLEMBERGER.
pot je držala po progi
re železnice. Ob petih
sem prišel v naselbino
a. Tam sem vstopil v ne-
tajalno, ki je bila last
ovne družbe in v kateri
poslen neki Poljak, ki je
ro podkovan v nemščini.
mi je, da je bil v sta-
taju kaplan in da v prvi
ljski hiši živijo "Kranj-
ci".
til sem se tja in jih res
ko so baš sedeli pri mizi
rali. Bilo jih osem, go-
in njegov sin ter šest go-
Pozdravil sem jih in jim
olisko voščil "Bog vam
aj", nakar so mi vsi hkrati
vorili "boglonaj" in tako
koj vedel, da sem prav
Pojasnili sem jim svoj po-
da sem pravkar prišel iz
kraja, da bi bil moral
v Neffsu, a sem se za-
Belmont. Prosil sem jih,
dajmo prenočišče, zjutraj
bom spet nadaljeval pot.
ar je rekel, da ne verja-
sem prišel šele iz stare-
a, češ, da moja obla-
prav ameriška. Dokazo-
jim z listinami, ki sem
pri sebi in z unijsko
od rudarske organizaci-
rebu, da govorim resni-
vedali so mi, da čitajo
neke cajtenge" in v teh vi-
arja, naj se varujejo pred
in da ne smejo imeti ni-
opravka z ljudmi, ki jih
najo. Čitali so Glas Naro-
drega sem tudi jaz dobil
roke še v starem kraju,
am tudi omenil.

pu sem imel okrog \$70 in
se mi zdeli ljudje poštenj,
h prosil, naj bi shranili ta
Na poti sem namreč sre-
tamore, ki so se mi grdo
in sem bil vsled tega ne-
v. Ta denar naj mi izro-
bo nadaljeval pot do
do katerega je bilo še
nile. Gospodarjeva žena
vprašala, če imam še av-
denar. Povedal sem ji
a se zmenjal v ameri-
škar je gospodar rekel
da za lahko shranj. Izro-
je gospodarju \$60, on pa
dal ženi in ta jih je takoj
la v nedrje.

adi so se odstranili od mi-
reklamo sem prav storil,
da zahteva braniti denar
tudi oni pa dajo hraniti de-
ni preostane na plačilni
Zena me je nato povabila,
vsem k mizi in razume
se nisem prav nič branil
se sedaj veterja mi je
tekmu in tudi steklenica
me je tako prilegla. "Vse
moje pivo" sem rekel,

Ivan Molek:

ZIVELA ZDRAVA KRI!

(Simbolična slika)

Osebe: Popotnik, Dušni pastir, Korupcija, Ignoranca, sin in hči Popotnika.

Oder: cesta, ki drži z desne na levo (od gledalca) navkreber. Drevje in pokrajinsko ozadje. Na sredi odra ob cesti kamen (kanton) s številko 30.

Prva scena

POPOTNIK (postaven mož srednje starosti v delovni obleki in z delovno kapo na glavi, pride z desne noseč težko culo na plečih in opirajoč se na palico. Pri kamnu obstane. Oder mora biti močno razsvetljen v tem momentu.)—Tako! Spet nov kamen. Velik kos ceste je že za mano, dolgo pot sem je prehodil. (Se ozre nazaj.) Ni bila lahka ta pot; grampava in mnogokrat trnjeva pot. (Se ozre naprej.) In dolga pot je še pred mano. Daleč je še na hrib. Jaz pa moram naprej, naprej... do kamna 35, 40, 45, do kamna 50 in še naprej, še naprej! (Sname culo in jo položi poleg kamna.) Malo počitka je treba. Visoko je še solnce—lepa je okolica. Da, tu naredim kratko pavzo in se malo zamislím, kako je vse bilo. (Sede na kamen, obrnjen proti občinstvu in glavo nasloni v dlani.) Dobro je, če se popotnik spomni vseh večjih doživljanj na svoji poti, doživljanj lepih in grdih...

Druga scena

(Oder se popolnoma stemni za hip, nakar je mrak. Vsa ta scena je mrčna, komaj vidna.)
DUŠNI PASTIR (priteče z desne v ohlapnem plašču, iztegne roko proti Popotniku.)—Počakaj! Ne idi dalje! Ti si na krivi poti.
POPOTNIK (se ozre mirno vanj.)—Haha! Kam pa naj grem?
DUŠNI PASTIR.—Nazaj v dolino!
POPOTNIK.—Nazaj v temo? Ne, ne! Zato sem pustil vašo kotlino, ker nočem mraka. Čemu si prišel za menoj in prinesel mrak s seboj?
DUŠNI PASTIR.—Ti ne smeš hoditi sam! Jaz moram biti tvoj vodja, edino moja pot je prava. Nazaj! Spovej se in naložim ti pokoro.
POPOTNIK.—Česa naj se spovem?
DUŠNI PASTIR.—Tega, ker hočeš sam hoditi. To je velik greh, da veš...
POPOTNIK (dobrosrčno).—Kaj mi naložiš za pokoro?
DUŠNI PASTIR (dvigne obe roki kvišku).—Tri dni... tri dni boš moral postiti se, ničesar jesti, ničesar piti...
POPOTNIK.—Hehe—bil sem že štiri dni brez jedi... Dovolj je bilo posta, pokora je že opravljena. Good-by.
DUŠNI PASTIR (grozeče).—O ti zakrknjenec! Ali veš, kam te pelje tvoja pot? Naravnost v jamo peklenko...
POPOTNIK.—Kako to veš?
DUŠNI PASTIR.—Bog nam je razodel.
POPOTNIK.—Kateri bog? Vsak vek in vsako plemo ima svojega boga. Kateri je pravi? Kako je to, da bog je tam, kjer si ti in brez tebe ga ni? Če grem za teboj, grem z bogom, če pa tebe zavržem, zavržem boga... Kakšna barantija pa je to? Veš kaj—mene ne boš vlekel! Lahko vlečeš druge, mene pa ne boš! (Vstane.) Veš kaj—jaz hočem biti svoboden vsaj pred teboj. Ostrega kamenja na cesti se ne morem iznebiti, toda tebe se lahko iznebim. Ne potrebujem duhovnega vodje! Jaz sem prvi, ki sem tebe zavrzel in zdaj grem sam,

drugi pa pridejo za menoj... Na moji cesti mora biti solnce, ne maram mraka... Svobodno se hočem razgledati na desno in levo, svobodno si hočem krčiti svojo pot, svobodno raziskovati svojo okolico in svobodno uživati vse, kar je dobrega in kar mi ne škodi; nikomur nočem delati krivice in od vsakogar zahtevam, da tudi meni ne dela krivice. To je moja vera in jaz sem sam svoj svečenik.—Le pojdi nazaj v svojo mrčno kotlino! (Sede spet na kamen.)

DUŠNI PASTIR (se počasi obrne in prihujen odide na desno.)

Tretja scena

(Oder se spet stemni, nakar se razsvetli z zeleno svetlobo; dobra je tudi modrikasta luč, aplot razkošna.)
KORUPCIJA (gizdavo našopirjena dama priskaklja z desne; govori sladko, zapeljivo in se lepo smehlja.) Halo, prijateljček!
POPOTNIK (jo gleda začuden).—Kaj je pa tebe treba bilo? Se tebe se manjka...
KORUPCIJA.—Truden si kajne, prijateljček, izmučen in zdelan... Smiliš se mi—rada bi ti pomagala.

POPOTNIK.—Pomagala kako in zakaj?
KORUPCIJA (ga poboja po čelu).—Oh, prijateljček moj ljubeznjivi, saj veš kako... Ti takole potuješ, tja visoko v hrib potuješ—prav imaš, le potuj—ni pa treba potovati samo za druge... poskrbi, da bo tudi tebi prav. Poskrbi, da pride tudi tebi kaj sladkega v usta...
POPOTNIK.—Hm, zdi se mi, da sem te nekje že videl, povsod te je dosti...

KORUPCIJA.—Mogoče, mogoče, mene imajo povsod radi in zakaj me še ti ne bi. Čuj, kaj ti povem. Vzemí si počitek. Ostani tu dalj časa. Postavi si majhno hiščo, majhno postajico. Drugi pridejo za teboj in se pomudijo pri tebi—in ti, prijateljček moj, jim lahko postrežeš s cigarami, likerčkom, sladkim vincom, potičico, pečenkico, kranjskimi klobasami, solatice, štrukeljčki—hihihi...
POPOTNIK.—Izkušnjava!
KORUPCIJA.—In še nekaj. Postrežeš jim lahko tudi z ljubeznivostjo. Razumeš—z ljubeznivostjo... Ljubezen se lahko prodaja na vate, funte ali litre kakor kdo hoče...

POPOTNIK.—Kam pa pridem, če bom to delal? Ali sploh pridem kam?
KORUPCIJA.—Živel boš, prijateljček, živel... Ne brigaj se za druge, le zase se brigaj. Vidiš, svet je lep, če si ti lep... svet je prijeten, če je tebi prijetno... svet je bogat, če si ti bogat... Vse drugo naj se gre solit, glavno je, da bo tebi prav!

POPOTNIK.—Če se ne motim, gospa, se je nekaj možakov, ki so s teboj občevali, že obesilo, drugi so pa zaprti. Koliko jih pa že počiva na smetišču, ne ve nihče—razen menda tebe. Stari Insull je pobegnil na Grško...
KORUPCIJA.—Hihihi, veš, prijateljček, to je moja stvar.

POPOTNIK.—Moja stvar pa je, da sovražim smrad—in tebe sovražim. Da, sovražim te!
KORUPCIJA (se odmakne korak). Pa ne zares... ne zares...
POPOTNIK (odločno).—Tako zares, tako resnično, da te ne srečam nikdar več na svoji poti!

KORUPCIJA (naivno).—Res?

POPOTNIK (vstane).—Le pojdi nazaj v svojo kotlino, kjer je tvoj dom!

KORUPCIJA (se odmiče).—Zares to praviš?

POPOTNIK (pograbi palico in jo nameri, v tistem trenutku se pa oder stemni in v temi je slišati udarec po tleh...)

Četrta scena

(Mrak kakor v drugi sceni. Popotnik spet sedi na kamnu.)

IGNORANCA (ohlajno odeta ženska postavljena, glava zavita v ruto in črna očala na nosu; prihaja sklanjčeno z desne in v roki drži zaprto mareljo; govori plašno, zategnjeno in napol slinčeno).—Ali se nič ne bojiš, Popotnik?

POPOTNIK.—Aha, tudi tebe poznam.

IGNORANCA.—Nič te ni strah, Popotnik?

POPOTNIK.—Videl sem te, ko so štrajkali rudarji—takrat si vodila skebe v jamo...

IGNORANCA.—Ali ne veš, da je pol milje od te ceste odrezana in konec je tvoje poti?

POPOTNIK.—Videl sem te v Pennsylvaniji, Montani, Minnesoti, Michiganu, West Virginiji in drugod, kjer si naredila iz poštenih ljudi—simulante in prevarante!

IGNORANCA.—Gori na klancu gnezdi strupeni gadje... Tvoja pot drži skozi gozd in tam so divje mačke, volkovi in medvedi... Se nič ne bojiš?

POPOTNIK.—Ti si kriva, da se ljudje plašijo svoje sence in trepetajo pred lastnimi besedami... Ti si prinesla Ameriki prohibicijo in strašno krizo, ki je uničila milijone domov... Ti si skotila fašizem v Evropi in zakrivila si svetovno vojno in vse prejšnje vojne... Ti si največja kriza človeštva!

IGNORANCA.—Tam v gozdu so volkodlaki in coprnice... Nikoli ne prideš do hriba! Prej se toča usuje nate, utrga se oblak in te zalije, solnce bo mrknilo, zvezde bodo padale... Ne daleč od tu je križpot in tam čepi satan z vilastim repom, volovskimi rogovi na glavi in kuščarskimi očmi, ki ti zmelje in požre...
POPOTNIK.—Zaman mi klobasah otročarije, babura! Zame si prazen nič, manj ko nič. Če bi se tebe bal, če bi ti gospodarila čez mojo pamet, bi bil ostal doli v kotlini, nikdar bi se ne bil podal na to pot—nikdar bi se ne bil ločil od tepcev, ki so še danes tvoji hlapci...
IGNORANCA (zatuli s tenkim glasom).—Stoj!

POPOTNIK.—Tvoje tuljenje in vreščanje je pri meni žalje kvakanje.

IGNORANCA (ponovno zatuli).

POPOTNIK.—Pokažem ti, kako te požene stoto milijonov sebe... Tako sem te pogladil, predlanskim in še prej. (Požene sapo "hu" in močno ploskne z rokama. V istem hipu se oder stemni in Ignoranca izgine.)

Zadnja scena

(Močna luč kakor v prvi sceni. Popotnik je sam na kamnu.)

POPOTNIK (vzdihne in zlekne ude).—Dobro je, če se človek spomni vseh teh nestvorov, ki jih je srečal na svoji poti. Morda še naletim na koga... Kajti hrib je še daleč in solnce je visoko... Dovolj je počitka. Na pot, Popotnik, da prideš do večera na svoje mesto! (Vstane, pobere palico in culo. Z desne se zasliši žvižganje in veselo hehetanje. Popotnik začuden posluša.)
SIN in HČI (mlada, moderno oblečena, polna življenja, se pripodita k njemu.)
POPOTNIK (veselo).—Hoj, hoj, vidva?
SIN.—Zdravo, korenina!
HČI.—Zdravo, roditelj!

SIN.—Dohitela sva te in zdaj gremo...

(Prime Popotnika pod pazduho.)
HČI.—Lepše bo, če gremo skupaj! (Gremo pod drugo pazduho.)

SIN.—In culo ti bova pomagala nositi lažje korakal...

HČI.—Pa žgolela bova in prepevala, ne bo dolg čas.

POPOTNIK.—Pozdravljena, moja Moja mlada generacija, moja bodočnost! noj gresta na pot, pravita?

SIN.—Da, stari dečko. Spoznala je tvoja pot najboljša pot...

POPOTNIK.—Bravo, otroka moja!

HČI.—Ti hodiš po poti napredka in ti si Napredek, zato greva s teboj, z Napre- za napredek...

POPOTNIK (ju objame).—Ah, zdaj spet mlad! Juhej! Naprej! Pomladil laha bo zdaj pot. Naprej! (Vsi trije smo zdrava kri!)

VSI TRIJE.—Zivela zdrava kri! zdrava kri!

(Odkorakajo v tempu na levo navzgor, ča luč zalije oder kakor zarja.)

Zastor.

Opazke za režiserja.—Razsvetljava od- važna za to dramsko sliko. Kjer manj- nic predpisane barve, ne bo efekt dober. nitev in razsvetljičev odra mora priti čno v predpisanem momentu, drugače bo pokvarjen.

Scenerija na odru naj bo zeleno bujna storom čim lepše pokrajinske slike v oz- V začetku naj bo oder nekaj hipov da gledalci opazijo kamen (temu slični pobarvan zaboj) z velikim rdečim števil- Popotnik je simbol SNPJ.

Upravni odborniki SNPJ

začetka do danes

Predsedniki

John Stonič 1904-1908.
Martin Potokar 1908-1913.
Jakob Mikhavčič 1913-1916.
John Vogrič 1916-1919.
Vincent Cankar 1919 do danes.

Tajniki

Frank Medica 1904 (dva meseca).
Martin Konda 1904-1908.
Frank Kerže 1908-1910.
John Verderbar 1910-1920.
Math J. Turk 1920-1927.
Blaž Novak 1927-1929.
Fred A. Vider 1929 do danes.

Bolniški tajniki

Paul Berger 1919-1921.
Blaž Novak 1921-1927 in 1929-1933.
Lovrene Gradišek 1927-1929 in 1933 do danes.

Blagajniki

Frank Klobučar 1904-1908.
Frank Korče 1908-1913.
Martin Potokar 1913-1916.
Anton J. Terbovec 1916-1920.
Frank S. Tavčar 1920 (začasno).
John Vogrič 1921 do danes.

Upravitelj glasila

Filip Godina 1913 do danes.

Uredniki glasila

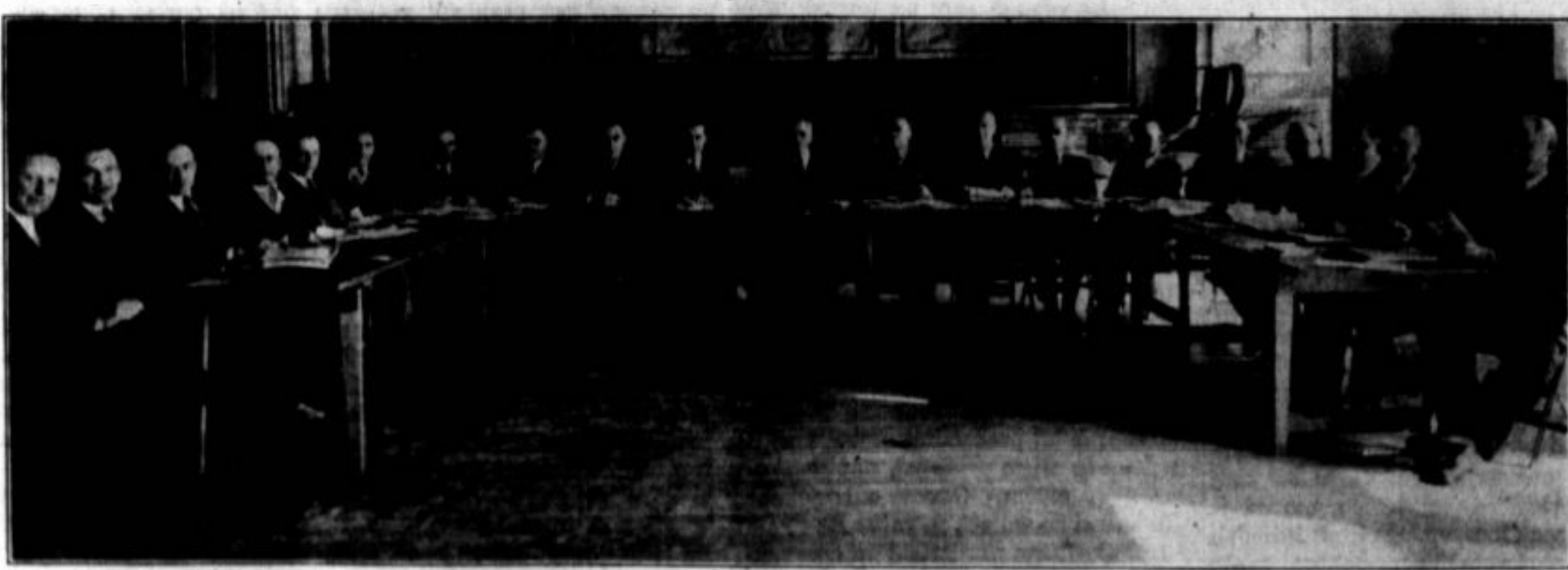
Frank Kerže 1908-1911.
Jože Zavertnik 1911-1929.
Ivan Molek 1929 do danes.

Zgodovina društva Triglav

I. a. Salle, III. — V naslednjih vrsticah podajam zgodovino društva Triglav št. 2 SNPJ, ki bazi- ra na podatkih, katere sem dobil od br. S. Kramaršiča, J. Chertalicha, S. Anžlovarja, V. Obida in iz zapisnika.

Sestanki za ustanovitev pod- pornega društva, ki mora biti svobodnomiselno in poleg tega nu- diti privlačnost ter ugodnosti rojakom, ki so se v tistih časih naseljevali v tej okolici, so se vršili zgodaj pomladi l. 1903 v čevljarški delavnici rojaka Mat- ta Strohenja. Dne 25. oktobra l. 1903 se je zbralo 23 rojakov v prostorih M. Kompa, 1003 Main st., in ustanovili so društvo s pomočjo Franka Petricha, ki je prišel iz Chicago z namenom, da la- salsalčne seznanji z nameni dru- štva Slavija, ki je bilo za usta- novitev narodne jednote. Tukaj podajam prvi zapisnik, ki se gla- si:

Zapisnik ustanovnega shoda pod- pornega društva v La Salle, Ill., dne 25. oktobra l. 1903 v prostorih g. Mat- ta Kompa, 1003 Main st., je imel slede- ale uspeh: 1) Imenovanje začasnega tajnika, katerim je bil imenovan F. Petrich. 2) Volitev začasnega pred- sednika s listki, katerim je bil izvol- jen g. Matt Strohen. 3) Imenovan- je društvenega naslova (pokrovitelj- stva). Stavljena so bila sledeča i- mena: Triglav, Adria, Zarja in So- kol. G. Sil. Kramaršič predlaga, da ostane ime Triglav. Sprjeto z veči- no glasov. To novo svobodnomiselno društvo v La Salle, Ill., nosi ime Tri- glav. 4) Številno vpisanih udov pri prvem shodu 23. Začasnim tajnikom je bil izvoljen F. Petrich. Isti dan se je odločilo sledeče: Tajnik v slu- žaju, da se premesti od tukaj, mora

Od leve na desno: Jakob Ambrožič (nadzornik), Fr. Zaitz (predsednik nadzornega odseka), Fred Malgaj (nadzornik), Fr. Barbič (porotnik), Fr. Podboj (porotnik), John Terčelj (porotnik), Anton Šular (porotnik), John Goršek (predsednik porotnega odseka), Jakob Zupančič (zapisnikar seje, ni član gl. doboru), John Lokar (drugi podpredsednik), Vincent Cankar (predsednik), Fr. Somrak (prvi podpredsednik), Fred A. Vider (tajnik), John Vogrič (blagajnik), Ivan Molek (urednik), John Olip (član gosp. odseka), Matt Petrovič (predsednik gosp. odseka), Anton Cvetkovič (član gosp. odse- ka), Lawrence Gradišek (bolniški tajnik) in Filip Godina (upravitelj publikacij).

vse stvari zročiti začasnemu pred- sedniku Mattu Strohenju. 5) V namen, da se izvoli zastopnik (delegat) no- vega društva Triglav, kateri ima pri- sostvovati pri glavnem zborovanju v Chicago meseca decembra, se je skle- nilo sklicati zvanredno sejo dne 22. nov. l. 1903 v prostorih g. Mat- ta Kompa. Na isti seji se voli zastopnik in določi vaota, katera se da zastop- niku za poravnanje potnih stroškov. 6) Društvo se založi prvo sejo, ka- tero skliče začasni tajnik po razgla- sitvi S. N. Jednote v Chicago. III. Takrat se voli ves stalni odbor po pravilih, katere bo jednota predpi- sovala. Odbor društva Triglav.

Žal, da imena 23 ustanovnih članov niso bila zanešana v ta zapisnik. Dne 31. januarja 1904 je imelo društvo volitev zastop- nika (delegata) in izvoljen je

bil Daniel Badovinac. Zgodovina pove, da sta samo naše društvo in eno v Pennsylvaniji imeli za- stopnike na ustanovni konvenci- ji. Druga društva so bila zastop- pana po delegatih Slavije. D. Ba- dovinac je bil izvoljen za člana gl. nadzornega odbora.

Težave, katere so imeli naši pionirji, niso bile malenkostne, kajti še prostora za seje niso mo- gli dobiti, kakor kaže zapisnik z dne 13. marca 1904. Imena 34 članov, katere izkazuje tajniška knjiga dne 17. aprila, to je takoj po konvenciji, so naslednja:

Matt Strohen, Daniel Badovi- nac, Jernej Vogrič, John Vog- rič (sedanji blagajnik SNPJ),

Carl Strohen, John Hrvatič, Frank Perme, Mihael Račič, Jo- seph Kaušek, George Humljan, Jacob Glojek, Frank Kostello, John Zorko, Martin Judež, Frank Mally, Martin Požešnik, Anton Erčul, Silvester Kramaršič, Jo- seph Uhan, Louis Kramaršič, Math Repenšek, John Dragman, Karl Čičerič, John Ogorec, Matt Lahor, Carl Pirh, Frank Wol- gemuth, Joseph Chertalič, Jo- seph Tratar, Sebastijan Anžlo- var, John Puček, Vencel Obid in Ignac Feleskin.

V poznejših letih so bili člani mnjenja, da je potrebno še eno društvo in ustanovili so društvo Sokol št. 98. Društvo je imelo

hude notranje boje l. 1915, ko je moralo izključiti par članov, da je zopet nastal mir. L. 1932 se je pri našem društvu sprožila misel, da bi se vsa društva v La Sallu združila v eni močni po- stojanki. To so društva št. 2, 98, 103 in 337. Razmere takega zdru- ženja danes še ne zahtevajo, to- da čas ni daleč, ko bodo morala društva v posameznih naselbinah izvesti združitev, ker primanj- kuje novih moči za slovensko go- voreča društva. Rezultat našega gibanja je bila združitev društev št. 2 in 103, ki od 1. januarja l. 1933 poslujeta kot eno društvo pod imenom Triglav-Zora št. 2 SNPJ. Fred Malgaj, tajnik.

NEMŠKA RASNA POL

Krščanski elementi so o- ski, krščanski nazori- ščavski!

Raziskovalec rasnih mov, prof. dr. Guenther je te dni govoril v Berlinu tu rase pri Germanih, uvedbo krščanstva v Nem- dejal, so Germani polno- večjo važnost na napredu- na osebnost in na telesno. Bolno potomstvo so izpo- li, zdrave otroke pa so si jih negovali. Ljubezen in sta bili pri starih German- višji in najbolj pravni vr- Krščanstvo nima z germa- nobenega stika, kajti ti elementi so orientalski, nazori pa iz puščave. Za nemška sedanost povz- starih časom, kar se tu- v ukrepih in smernicah ga režima.

V Monakovem pa je zboroval zbor strokovnj- narodno zdravje. (O tej nosti je razvijal ministr- natelj dr. Guett naslednje re: Preprečevanje bol- namstva, pospeševanje n- tarščaja, to je prava li- do bližnjega. Dr. Guett suje ogromen pomen op- lom za sklepanje zakone- postanejo pogoj za zakona- zo. Predsednik nemškega- stvenega urada je postavl- je važno imeti na rasno- le zdravnike, ampak stro- ljudi, ki bodo večji stro- pred vsem pa ljudje, kaj- taklen človek lahko raz- neguje belnika.

The Future Belongs to the Young

English Speaking Movement Appears Because of Necessity

The history of the English speaking lodge movement of the Slovene National Benefit Society is like a fairy tale compared to the organization and early history of the Society itself. And yet, it is a record of a struggle no different than prevailed in the now historic days of our Society. As in the early years, so it was with the inception of the English speaking lodge movement; there was a lack of trained leaders. But it is also true that each of these periods possessed people who were determined to succeed despite all shortcomings, to learn as they grew and make up for their lack of knowledge and training in organizational work by incessant labors. That seems to be the secret of success of our Society and our English speaking lodge movement.

How did the idea of organizing separate English branches originate? Although there were other motives, it was primarily due to the limitations on Yugoslav immigration fixed by the United States government. It seems that as long as our people were permitted to come and settle freely in this country our old folks had little reason to encourage separate branches for the young. And in fact, there was no urgent need for them. However, when the influx of our people was drastically reduced a new problem confronted all foreign language fraternal societies. And we are happy and proud to say that the SNPJ was the first to experiment and open a new field of exploration. Since then others have seen the wisdom of our policy and followed suit.

The First English Group Appears

It was in the fall of 1925, following the eighth regular convention of the SNPJ, that considerable thought was given to this new subject by numerous people. And the initiative to call the first group together was taken by two young active ladies whose families were devoted

to the cause of the Society. Neither of the two organizers had any dreams of the movement expanding so widely and so rapidly in so short a time. But they were the ones who started the movement and gave it its beginning.

Those of you who are superstitious and who believe that Friday the 13th has any hoodooism or superhuman powers of evil should be reminded that the first meeting of the first English speaking lodge of our Society was held on Friday, November 13, 1925. The subsequent growth of our movement should forever dispel all fears of evil for that much dreaded Friday the 13th. Anyway, Anne Golob-Beniger and Helen Underwood undertook the task to call the first meeting and to assure a reasonable attendance. They had to use a lot of persuasion with some who weren't entirely sold on the idea of a new lodge. But they managed to attract a goodly number to the initial meeting and recorded the signatures of twenty young people who embarked upon a new venture, at least so far as the Society was concerned.

In the beginning there was some opposition from the senior members. Some feared a division of our ranks. What, if eventually the gap would become so wide as to cause a rupture? Some couldn't understand, why, if we belonged to one family, if we were able to sleep under one roof, if we dined at one table, we shouldn't belong to one lodge? Such people failed completely in sensing the need of our young people in choosing their social and fraternal acquaintances. They failed to understand that young life wanted to affiliate with life in its own sphere.

Organizers Struck Right Path

Events have since proven that those fostering the English speaking lodge idea were entirely correct and that the fearful were entirely unjustified. There was no division. To the contrary, the movement of the young bolstered up the entire structure

of our Society. It was a stimulant for the growth of our Society. It brought out many of the good qualities of the young people. It has helped to preserve the family, the nationality and the Society. None can say now, that the English speaking lodge movement has not been an asset, in every respect, to the Society. It was the very thing that was needed to guarantee the life of our worthy institution. New blood, young blood filling the arteries and blood streams of our Society. Nor is this problem solved forever. To perpetuate the life of our Society we must gather many, many more young boys and girls, young men and women into our ranks. We have done remarkably well in the short span of eight years but the field is wide and varied and we must take advantage of every opportunity that presents itself. We must not waste any time nor effort. We must unite and organize our forces and our efforts properly. We are a permanent addition to our Society and while we are at it we must make a good job of our work.

Looking backward now, even at this early date, makes it seem so much like a fairy tale. The spontaneous response of young Yugoslav groups in one section of the country and then another and then a third, and fourth and on and on until 85 settlements came under the protection and guardianship of the largest Slovene Fraternal Society in America, was miraculous. And yet, it was real, hard, honest and sometimes bitter work that has made this "miracle" possible. It is a simple matter to record it today, to tell of the numerous happy hours and happy days this new young Slovene life spent together. It is equally as simple to relate of some of the storms that arose in the progress of the work. But the storms have subsided, most of the pains have been forgotten, all of the bad things have fallen by the wayside—only the good things remain. **VICTORY. We have succeeded.** We have had to struggle and fight, we have had to put up with a whole lot of abuse, we have had to make apologies for the mistakes of others, but that is all in the course of our life, that is all in the course of our battle, and

there is no life without a struggle and no victory without a battle.

The English speaking lodges are now the gallant heroes who have come to the rescue of a worthy cause, fraternalism. After all, it is one of the most glorious virtues of mankind. If only it would be understood and taken seriously, especially by those who have selfish motives, and we have many of them in our midst. If only we could make man understand that his span of life is short, that there is more satisfaction in erecting than in tearing down, that our main object in life is to be honest and to do good rather than to be selfish and objectionable, then true fraternalism would prevail.

Builds Leaders for Fraternalism

That is one of our jobs, fellow members, to teach and educate others, the art of kindness and goodness, the art of unselfishness. Fraternalism prospers best in that field where people understand one another, where they do things harmoniously for one another, where the concern of one is the concern of all of them. All too often this horrible world makes individuals tear themselves away from these virtues and lose them in the mire of adverse thought and action. You, young members, have done a splendid job thus far but your work has only begun. We must strive on and on, until all of our people learn the true value of our struggle and until we gather them under our fold into a mighty and powerful and influential institution which will wield its power and influence in behalf of all of its members.

None can say that the English speaking lodge movement did not uncover and create a lot of valuable talent and many good leaders. It is doubtful that very many of these would have come to the fore without these units. Most of us had very little practical experience in running a lodge or in promoting its various activities. These units have afforded us that opportunity. They have given us the chance to try and learn and make good. And any number of projects have been put on to our entire satisfaction. Many have been outstanding examples of what

concerted efforts can produce. That is another fine point to the credit of our movement and it is with a source of satisfaction that we can point to it. Important as that may be, however, we must still see to it that these newly created leaders learn to value life from the proper and practical angle. All too many of them have been left to themselves to gain their knowledge. It is not at all surprising, therefore, that some of them did not grasp the entire spirit of our Society as the founders had originally decreed. In this respect it can be said that the senior members haven't done their entire duty. They haven't kept close enough contact with the young generation to guide them in their course. That problem of how to interest and keep the young folks in the Society has been reversed now to "What must we do to keep the old folks interested in the movement of the young?" No, the old folks are not supporting the young movement nowhere near enough, not to the extent to which the young folks support the Society and thereby the old folks. We will have to make an adjustment somewhere to alter this situation. We must not permit too wide a gap to be created. Some branches have tried exceedingly hard to interest the old but have met with complete failure. Somehow, we just can't get them to realize the importance of patronizing at least annual events. Perhaps, those with better experiences can relate how they manage to draw them. Say what good one may, there still remains a great amount of room for improvement here.

We Must Have Hope and Courage

On April 9, 1934, our Society will be 30 years old, and the English speaking lodges can share in the good things and the honor paid the Society. This is the proper time for all of us to review the history of our early pioneers. To go over their many battles and struggles and to gather the knowledge which their sacrifices have written so indelibly into the book of life for future generations to view. We have had some remarkable and valuable experiences, ourselves. Let us take what good there is in our past and apply it to the greater knowledge

which we are accumulating day by day and let us, too, build a lasting monument which will always stand as a credit to us to our movement and to our people. And in this year, above all years, we must use every available resource at our disposal to increase our ranks. We must capitalize on the 30th anniversary and the record of 30 years of honest and efficient service to our people. We must build with earnestness and zeal and in our construction we must not forget that we are sons and daughters of workingmen and women. That we belong to them and their kind and that it is our sacred duty to stand by them and with them in all their future struggles.

If we do that, and if we devise, improve and amend our ideas and our activities to keep up with the rapid progress of the world we shall yet live to reap a fruitful harvest, because the future belongs to you, the young generation.

That's the message that comes to you from one who has devoted a great deal of time, energy and effort to keep the English speaking lodge movement constantly on the upgrade. From one whose desire has always been the fostering of friendly relationships between various groups of the young and between the young and the old. We've been marching shoulder to shoulder during these past 102 months and together we have been able to establish a brilliant record. Together we can upset much of that adverse dope that has been waged against us. Together we can go out and hang up an enviable record of accomplishments. We are here in this world for a short span of years. We must do everything we possibly can to make this a better and finer world in which to live. By building your lodge and your Society you are helping in part to do that.

Only those that do and act amount to anything in this world. The line of duty calls you. It is your turn to respond, now. Make the English speaking movement of the SNPJ a great potential force and a powerful movement. No old prerogatives will do. Ours is still a new idea. Let it prevail!

Donald J. Lotrich, Lodge 550.

RISE OF THE SNPJ

(Continued from Page 8.)

At the end of the first six months of 1920 the membership had increased to 24,800. The crisis brought about by the flu epidemic had passed.

In this year a vigorous movement for a merger of Societies and Unions arose. The SNPJ had appointed a special committee which met regularly with committees from other Orders and Societies and formulated a plan for a combination of these organizations, which was presented to the members for a vote, and which was accepted almost unanimously. However, the agreement was not valid. The laws and statutes governing fraternal societies provided that a merger can be effected only by a convention. For this purpose, a special convention was approved by the members who at the same time elected their delegates.

The second special convention held in March, 1921, in the Society headquarters in Chicago was attended by 50 delegates and officers. An agreement was accepted for a merger with the Slavonic Workingmen's Benefit Union, which had previously combined with the St. Barbara lodge and the Slovene Labor Benefit and Pension organization.

The final merger of these organizations was effected at the third special convention in September, 1921, in Cleveland, Ohio, with delegates from both organizations. Action was also taken to include the SNPJ and JSNJ in the merger, and the plans drawn up included all of the four organizations, however, certain factors at the time of the merger prevented a complete union as planned.

The total membership resulting from the merger was over 39,000 members in both departments, and the combined assets were over one million dollars.

The convention for the merger also adopted five classes of sick benefit—from one to five dollars per day—and five classes of death benefit insurance (\$250, \$500, \$1,000, \$1,500 and \$2,000). Changes were made in the fund for disability and operations, and a special benefit fund for students and members in financial difficulties, as in time of strikes, was established.

At this convention long debates were held for moving the Society headquarters—at least the offices of "Prosveta"—to Cleveland, but all motions in this respect failed. Resolutions approving the establishment of an Old Peoples' Home and an SNPJ printery were passed with the provision that the questions be submitted to the members in general referendum.

Vincent Cankar was elected supreme president; M. J. Turk, secretary; Blas Novak (secretary of the former SNPJ) sec-

retary of the sick benefit department; John Vogrich, treasurer; Jože Zavertnik, editor; and Filip Godina, business manager of "Prosveta".

The convention appropriated \$500 to the fund toward aiding the famine-stricken victims in Soviet Russia.

Following this convention the SNPJ developed rapidly in all respects. In 1922 it had 42,969 members in both departments, 458 active branches, assets nearly one and a half million, and an increase of 3% in its solvency.

In 1923 the members by general referendum repealed the five-dollar sick benefit class and decided that all classes of sick benefit should be self-sustaining. It further decided that all members of the Supreme Board be elected by general referendum. The decision of the previous convention for an Old Peoples' Home and an SNPJ printery, were approved.

At the beginning of 1924 the Society grew to 50,189 members in both departments, 503 branches, and approximately two million dollars in assets.

The general referendum for election of members to the Supreme Board—the first and up to the present, the only one of its kind—was held in 1924. It lasted for two months, a long list of candidates was voted upon, and finally, the majority of the same members were elected.

In this year the SNPJ set up its own printery and constructed a new building for offices of the secretary and "Prosveta", with two halls—a smaller one on the lower floor for meetings and entertainments and a large hall on the upper floor appropriate for all kinds of concerts, plays, entertainments, and large assemblies. Over \$100,000 was invested in the new building, which was officially opened December 21, 1924, with a ceremonious program.

The eighth regular convention was held in Waukegan, Illinois, in September, 1925. It was composed of 294 delegates and officers—the largest in the history of the SNPJ. Great animation characterized the convention. It provided for a finance committee of the Supreme Board for the purchase of bonds and investment of money of the Society; it combined the one, two, and three dollar classes of sick benefit into one fund; it overthrew the decision for an Old Peoples' Home; it abolished the fund for students; and it decided that the Supreme Board would henceforward again be elected by the convention. The resolution adopted in Milwaukee giving "Prosveta" a Socialistic policy was renewed. The majority of the previous supreme officers were elected. At this time of the convention the

Society had 55,800 members in both departments and almost two and one half million dollars assets.

Soon after the eighth regular convention the SNPJ took an important step—again the first of its kind among Slovene organizations in America. The first English-speaking branch was organized in Chicago, with the name "Pioneer", No. 559. Similar branches rapidly followed in other larger localities, and a section of the weekly official organ was printed in the English language, under the title "The Young SNPJ." One year later (1926) there were 16 English-speaking branches. The total number of new branches in that year was 43. SNPJ now had assets valued at \$2,480,554.91.

In April, 1927, Math J. Turk resigned as secretary and Blas Novak served in that capacity, whose place in turn was taken by Lawrence Gradišek.

The important events of 1927 were: the membership campaign, the campaign for new subscribers to "Prosveta", the Society's action in aiding the striking miners, and the affair of the Ljubljanska Zadruga Banka.

The membership campaign resulted in securing 1443 new members, bringing the total membership at the end of that year to 57,892 members, while the assets exceeded three million dollars. The affair of the Zadruga Banka arose in the summer of 1927 when Anton Kristan paid a visit to the United States and entered into an agreement with the Supreme Board to deposit \$20,000 in this bank for payment of death claims to beneficiaries in the old country, and \$30,000 as savings deposit. A great opposition sprang up against the decision, which resulted in bitter internal conflicts and quarrels. A public debate was held for members in Chicago in November, 1927, between Math J. Turk and Frank Zaitz. The amount of \$20,000 had been immediately placed on deposit; action regarding the remainder of the money was deferred until the ninth regular convention, which prohibited the sending of any additional money to the bank in question.

The strike of the miners continued until 1928, and the Supreme Board, at its meeting in February of that year, allowed \$3000 for the miners and approved the payment of assessment for those members participating in the strike and in financial difficulties.

The first SNPJ excursion to Yugoslavia was organized in 1928, with John Olip as leader.

Branch No. 5, of Cleveland, Ohio, initiated a motion for reduction in the number of delegates to the next convention; this was accepted by general referendum.

In 1928 the Society admitted 2,348 new members; at the end of that year it num-

bered 60,240 members in both departments and totaled \$3,759,229.94 in assets.

In March, 1929, upon the occasion of the twenty-fifth anniversary of the Society an extensive campaign was conducted. It was in progress for one year, and secured 3000 new members and 39 new branches. The SNPJ at the end of 1929 had 62,877 members in both departments.

The ninth regular convention, in May, 1929, in Chicago, Ill., was composed of 224 delegates and officers. The sick benefit department and other phases of insurance remained practically unchanged; however, other important reforms were adopted. The executive committee, which then held meetings every 3 months, was substituted by the administrative committee composed of the supreme officers in the supreme office, who were to hold meetings whenever necessary. The entire Supreme Board, with all its committees, was to hold meetings semi-annually. It was also decided that the SNPJ lend money on property to its members. A new system of insurance, the Twenty-Year Payment Life Plan, or Plan "B," was adopted to become effective when 500 members had joined this class. Fred A. Vider was elected supreme secretary, and Ivan Molek editor of publications. Jože Zavertnik, who had served as editor for 18 years, was not candidate for reelection.

This convention also decided that the SNPJ take steps toward the establishment of a federation of Yugoslav fraternal societies.

During the ninth regular convention a great twenty-fifth anniversary celebration was held, attended by over one thousand members and guests. Ethin Kristan was the guest of honor and the main speaker of the occasion. Similar celebrations were held in various localities, continuing throughout the entire year.

Jože Zavertnik, former editor of "Prosveta", who had steadfastly worked with the organization from its beginning, died on August 28, 1929. His body lay in state in the SNPJ hall; the number of those who paid their last respects to him was by far the largest of any in the memory of Chicago Slovene residents.

In the year 1930 the excursion committee organized a third and largest excursion to Yugoslavia. 180 people, among them 5 supreme board members, made the trip.

The federation of Yugoslav benefit societies was established in 1930, and its first conference held in Cleveland, in 1930. Five organizations were represented: the SNPJ by Vincent Cankar, Frank Alš, and Mike Pleše.

The campaign for the English-speaking branches continued after the close of the jubilee campaign on March 31, 1930, and gained 700 new members. On June 30, 1930, the SNPJ had 63,945 members—the

highest membership attained by the organization to date.

Passing Through the Present Crisis

The economic crisis had come on, bringing hardships to the members. It had a direct influence upon the sick benefit fund and the fund for special benefits. Members continuously lost their positions, and turned to the benefit funds for aid. Conditions became worse in 1931. Members increasingly reported on the passive list. The sick benefit department was depleted of funds, and a general referendum was necessary to decrease benefits and separate the various funds. The situation produced much disturbance and dissatisfaction among the members.

In the first 6 months of 1932 the membership decreased to 53,262 members in both departments, and the passive list increased to 8000 members. The Society's total evaluation, which in the year previous had exceeded five million dollars, continued to grow despite the crisis and the fact that many of the bonds in which it had invested were in default.

When the tenth regular convention met in Chicago in the spring of 1933, the membership had fallen to 48,296 members in both departments and the passive list contained over 8000 members. This general disaster forced the tenth regular convention to accept many far-reaching reforms to save the Society. It discontinued the practice of lending money to members on their property (these loans in the previous four years had amounted to almost one million dollars) and decided that all future investments, up to a total of 20%, shall be placed in government bonds. It drastically reduced benefits for sickness, injuries, and operations; discontinued the three dollar sick benefit class, and substituted the less-est class of sick benefit insurance—50¢ per day. Passive members and those cancelled through inability to pay their assessments were given various privileges, with the hope of restoring the membership to its former members. The convention also decided that the "Prosveta"—also in financial difficulties, which had been decreased to a six-column size at the beginning of 1933 and issued only 5 days per week—must be safeguarded at any cost.

In the second six months of 1933 conditions somewhat improved, and the membership again slowly increased. The dimitable hope at present exists that the SNPJ has withstood the greatest crisis in its history and that during the thirtieth anniversary jubilee campaign it will once more show progress.

The Slovene National Benefit Society has a long path to travel; therefore, it will continue to live, progress, and flourish!

THE END.